

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Bakalářská práce

**ČESKO-ŠPANĚLSKÁ PARTNERSTVÍ:
STŘET KULTURNÍCH MODELŮ**

Autor: Nikola Šafránková

Vedoucí práce: PhDr. Mirjam Moravcová, DrSc.

Praha 2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Mirjam Moravcové, DrSc. a s použitím jen zde uvedené literatury a zdrojů. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 28. 6. 2017

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Mirjam Moravcové, DrSc. za její čas, konzultace, cenné rady a připomínky. Dále poděkování patří mým informátorkám za jejich milý přístup a ochotu poskytnout mi rozhovory.

ABSTRAKT

Česko-španělská partnerství/manželství. Střet kulturních modelů.

V této bakalářské práci jsem se zaměřila na postoje českých žen na vlastní dlouhodobý vztah s partnerem pocházejícím ze Španělska. Cílem práce je zmapovat problematiku smíšených partnerství/manželství mezi ženou Češkou a mužem Španělem a na základě vlastního výzkumu odhalit základní charakteristiky a podobnosti tohoto typu smíšených partnerství/manželství. Zajímala jsem se o vnímání odlišností v životním stylu každodenního života partnerů, rozdílné postoje španělských partnerů k partnerskému soužití, vliv místa a společnosti, v nichž partneři aktuálně žijí, i o individuální představy o cílech života se Španělem dané osobnostní charakteristikou žen.

Předkládaná bakalářská práce má tři hlavní části: část teoretickou, část metodickou a část empirickou (výzkumnou).

Klíčová slova: smíšené partnerství/manželství, příbuzenství, střet kultur.

ABSTRACT

Czech-Spanish relationships/marriages. Conflict of cultural models.

This bachelor thesis is focused on Czech women and their attitudes to their own long-term relationship/marriage with a partner from Spain. The aim of the thesis is to map the issue of mixed partnerships/marriages between Czech women and Spanish man and to reveal the basic characteristics and similarities of this type of mixed partnership/marriage.

My aim was to find out differences in everyday lifestyle of partners, different attitudes of Spanish partners considering their relationship, the influence of the place and society in which the partners are currently living, and the individual perceptions and goals of life with the Spaniard given by the personal characteristics of women.

This bachelor thesis has three main parts: the theoretical part, the methodical part and the empirical part (research).

Keywords: mixed partnership/marriage, kinship, cultural conflict.

OBSAH

ÚVOD	1
TEORETICKÁ ČÁST	3
ANTROPOLOGICKÉ STUDIUM PŘÍBUZENSTVÍ	3
VYMEZENÍ PŘÍBUZENSTVÍ.....	3
VÝBĚR PARTNERA/PARTNERKY	4
FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VOLBU PARTNERA/PARTNERKY	5
MANŽELSTVÍ	5
SMÍŠENÁ MANŽELSTVÍ.....	6
TYPY SMÍŠENÝCH MANŽELSTVÍ	6
STUDIE ZABÝVAJÍCÍ SE SMÍŠENÝMI MANŽELSTVÍMI	7
SHRNUTÍ.....	8
SMÍŠENÁ MANŽELSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICCE A ŠPANĚLSKU	9
METODICKÁ ČÁST	12
VÝZKUMNÝ PROBLÉM A JEHO TEORETICKÉ UKOTVENÍ	12
VÝZKUMNÁ STRATEGIE	13
TECHNIKY SBĚRU DAT	13
VÝBĚR VZORKU	15
ANALYTICKÉ POSTUPY	15
HODNOCENÍ KVALITY VÝZKUMU	16
ETICKÉ OTÁZKY.....	16
EMPIRICKÁ ČÁST.....	18
PŘEDSTAVENÍ INFORMÁTOREK	18
<i>Informátorka ALICE.....</i>	<i>18</i>
<i>Informátorka DOMINIKA</i>	<i>25</i>
<i>Informátorka MARIANA.....</i>	<i>31</i>
<i>Informátorka ANNA.....</i>	<i>36</i>
<i>Informátorka LUCIE</i>	<i>44</i>
<i>Informátorka IVA.....</i>	<i>52</i>
<i>Informátorka MARKÉTA.....</i>	<i>60</i>
VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	69

<i>Vnímání odlišností v životním stylu každodenního života ve Španělsku.....</i>	<i>70</i>
<i>Vnímání postoje španělských partnerů k partnerskému soužití a roli muže v tomto soužití.....</i>	<i>75</i>
<i>Vnímání specifik ve vztahu mezi příbuzenskou a kamarádkou skupinou ve Španělsku a ČR.....</i>	<i>76</i>
<i>Vliv místa a společnosti, v nichž partneři žijí, na postoj k vzájemné jinakosti dané procesem enkulturace partnerů.....</i>	<i>77</i>
<i>Individuální představy o cílech života se Španělem dané osobnostní charakteristikou žen.....</i>	<i>82</i>
ZÁVĚR	84
POUŽITÁ LITERATURA	86
PŘÍLOHY	89
PŘÍLOHA 1: ŠPANĚLSKÉ POKRMY.....	89
PŘÍLOHA 2: PŘÍSTUPY K PŘÍBUZENSTVÍ	93

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem zvolila: „Česko-španělská partnerství/manželství. Střet kulturních modelů“. V práci jsem se zaměřila na postoje žen pocházejících z České republiky k vlastnímu dlouhodobému vztahu s partnerem Španělem.

Cílem předkládané bakalářské práce je zmapovat problematiku smíšených partnerství/manželství mezi ženou Češkou a mužem Španělem a na základě vlastního výzkumu odhalit základní charakteristiky a podobnosti tohoto typu smíšených partnerství/manželství. Zajímala jsem se o vnímání odlišností v životním stylu každodenního života partnerů, o rozdílné postoje španělských partnerů k partnerskému soužití, vliv místa a společnosti, v nichž partneři aktuálně žijí, i o individuální představy o cílech života se Španělem dané osobnostní charakteristikou žen.

Cíle práce bude dosaženo skrze rešerši literatury týkající se problematiky smíšených partnerství/manželství a prostřednictvím kvalitativního výzkumu v podobě polostrukturovaných rozhovorů se ženami Češkami, jež vstoupily do výše zmíněného smíšeného partnerství/manželství.

Problematiku kulturních střetů ve smíšených partnerství/manželství jsem si zvolila proto, že mě toto téma velmi zajímá. Ve Španělsku jsem pracovně strávila dvanáct měsíců a studijně dalších šest měsíců skrze studijní pobyt Erasmus. V rámci těchto zkušeností jsem se setkala s mnoha smíšenými páry, které byly tvořeny ženou Češkou a mužem Španělem. Kulturní rozdíly, o které se se mnou již tenkrát páry podělily, mi přišly velmi zajímavé a chtěla jsem je prozkoumat více. Téma mi navíc připadá o to zajímavější vzhledem ke globalizaci a celosvětovému nárůstu dvojnárodnostních partnerství.

V práci jsem sledovala pohledy sedmi Češek a jejich zkušeností. Beru tedy na vědomí, že prací bude odhalen jen jeden úhel pohledu a výsledky práce tedy není možné zobecňovat.

Struktura práce

Předkládaná bakalářská práce má tři hlavní části: část teoretickou, část metodickou a část empirickou (výzkumnou). Teoretická část je dělena do jednotlivých kapitol týkajících se témat souvisejících s problematikou smíšených manželství. V metodické části podrobně popisují výzkumné otázky, metody výběru výzkumného vzorku a výzkumnou metodu. Empirická část práce je rozdělena do dvou hlavních kapitol. Kapitola *Představení*

informátorek je koncipována jako soubor sedmi případových studií. V nich interpretuji osobní zkušenosti sedmi žen-Češek z partnerství/manželství se Španělem a vyhodnocuji jejich názory, které z této osobní zkušenosti vycházejí. Kapitola *Výsledky výzkumu* pak ve srovnávacím pohledu zodpovídá výzkumné otázky, které jsem si ve svém výzkumu položila.

TEORETICKÁ ČÁST

Antropologické studium příbuzenství

Studium příbuzenství a s ním související oblast rodiny a manželství mělo po dlouhá léta klíčové postavení v antropologii. Antropologové považovali příbuzenství za svůj vlastní objekt studia a ve studiu příbuzenství byly antropologické teorie vždy v popředí zájmu badatelů (Overing and Rapport 2000: 207-218). Příbuzenství bylo hlavní oblastí studia všech antropologických přístupů od druhé poloviny devatenáctého století. Soustřeďovalo se ovšem především na příbuzenské systémy nativních národů a v rámci evropského prostoru na systémy „residuální“ (záduha atd.). Zlatá éra klasických antropologických teorií příbuzenství končí v šedesátých letech dvacátého století. Studium příbuzenství je podrobeno kritice a zájem o něj se na několik desetiletí dostává do pozadí. V devadesátých letech dvacátého století, při obnově zájmu o problémy příbuzenství, se studium začíná zaměřovat na kulturní koncepcie příbuzenství v západní civilizaci (Budilová: 2007).

Velký zájem antropologů o příbuzenství v období „zlaté éry“ dokazuje i nespočet knih zabývajících se tímto tématem. Během devatenáctého století tvořil počet knih o příbuzenství více než polovinu z celkového počtu všech antropologických knih (Fox 1967: 10). Nebezdůvodně Fox tvrdí, že příbuzenství je pro antropologii totéž, co logika pro filozofii či akty pro umění (Fox 1967: 10).

Vymezení příbuzenství

Lidé ve všech kulturách organizují svůj svět do smysluplného řádu, ve kterém se mohou orientovat a ve kterém mohou jednat tak, aby jim ostatní rozuměli. Jedním ze základních a univerzálních organizačních principů je příbuzenská organizace. Příbuzenství lidem říká, v jakých vztazích jsou s dalšími konkrétními lidmi, jak se mají sami chovat a jaké chování mohou očekávat od ostatních (Skupnik 2010: 14). Příbuzenské vazby, které lidé rozeznávají a zdůrazňují, určují nejen koho si vzít, kde bydlet a jak vychovávat děti, ale i to, na koho se obrátit při řešení sporů a jaký majetek kdo zdědí (Holý 1996: 13).

Příbuzenství můžeme označit za sociální vztah, který je vyvozován na základě vztahů genealogických, pramenících z biologické reprodukce. Příbuzenské vztahy jsou dále kulturně konstruované a kulturně nesmírně rozmanité. Ve všech kulturách je však připisován sociální význam rozdílu mezi muži a ženami a je uznáváno, že se děti rodí ženám. (Budilová: Studium příbuzenství a sociální antropologie).

Výběr partnera/partnerky

K výběru partnera či partnerky dochází na tzv. sňatkovém trhu. Sňatkový trh je metaforou, která poukazuje na skutečnost, že v každé společnosti existuje sociální prostor, v němž dochází k vzájemnému setkávání, oceňování, zvažování a vytřídování párů, které potenciálně směřují k manželství. Každý, kdo má o sňatek zájem nebo by mohl být předmětem takového zájmu, tímto prostorem projde. Někteří jedinci se na sňatkový trh po čase vracejí, nejčastěji po ovdovění či po rozvodu (Možný 2011: 117).

Výběr partnera/partnerky či manžela/manželky můžeme rozlišit na dva typy – tradiční a moderní.

Tradiční výběr

Pro tradiční výběr manžela či manželky je charakteristické to, že je partner vybírán na základě zájmu širší rodiny s ekonomickými ohledy. Partneři, jichž se výběr týká, často zcela přenechávají volbu budoucího manžela/manželky na svých rodičích. Tento způsob považují za racionální a rodičům v tomto ohledu důvěřují. Domluvený sňatek s ohledem na ekonomickou, sociální a kulturní příbuznost širších rodin partnerů má zaručit nejen porozumění mezi snoubenci a také stabilitu manželství (Katrňák 2008: 25).

Předmanželské vztahy mezi mladými lidmi ve společnostech s tradiční manželskou volbou sice existují, nejsou však považovány za předstupeň sňatku a neočekává se, že ke sňatku povedou (Katrňák 2008: 25).

Moderní výběr

Pro moderní výběr partnera/partnerky je charakteristické, že volba je v rukou samotných aktérů. K navázání vztahu dochází na základě vzájemné náklonnosti a základním kamenem manželství je láska. Význam rodičů při výběru manžela nebo manželky je minimální (Katrňák 2008: 25).

I při moderním výběru manžela/manželky, stejně jako u tradičního výběru, platí, že si člověk vybírá protějšek, který mu je z hlediska ekonomického, statusového, vzdělanostního, náboženského či regionálního podobný a blízký. Forma navazování sňatků se tedy s přechodem od tradiční k moderní společnosti mění, podoba uzavřených sňatků se však příliš nemění (Katrňák 2008: 26).

Faktory ovlivňující volbu partnera/partnerky

Faktory, kterými je ovlivněn výběr partnera, můžeme rozdělit do tří hlavních skupin: individuální faktory, strukturální faktory a sociální faktory.

Individuální faktory

Výběr partnera ovlivněný individuálními faktory znamená především výběr na základě upřednostnění vlastních individuálních potřeb, preferencí a osobní náklonnosti. V každodenním životě však ke sňatkům ovlivněným individuálními faktory dochází zřídka. Výběr partnera je podmiňován především strukturálními a sociálními faktory (Katrňák 2008: 27).

Strukturální faktory

Strukturální faktory souvisejí s velikostí a prostorovým rozmístěním mužů a žen na sňatkovém trhu. Jedná se o nabídku, z níž je vybíráno, tzn. o to, jací muži a jaké ženy jsou na sňatkovém trhu přítomné. Meze a obsah této nabídky tvoří hranice toho, co může a nemůže být voleno – jací muži s jakými ženami a jaké ženy s jakými muži mohou uzavírat sňatky (Katrňák 2008: 27).

Sociální faktory

Sociální faktory souvisejí se sociálními rozdíly, které muži a ženy při vstupu do partnerství či manželství musejí překonávat. Může se jednat o vzdělání, věk, zaměstnanecké rozdíly, religiózní rozdíly, etnické rozdíly či geografické rozdíly (Katrňák 2008: 28).

Manželství

Instituce manželství byla objevena ve všech známých společnostech. Kořeny manželství, jakožto dlouhotrvajícího pouta mezi mužem a ženou, sahají k počátkům evoluce člověka. Muž a žena jsou považováni za manžela, vstoupí-li do relativně trvalého svazku, který daná společnost považuje za manželský. Lidé v manželském svazku si jsou zavázáni sexuálně a ekonomicky (Broude 1994: 189).

Napříč kulturami se však manželské vztahy podstatně liší. V některých kulturách je důležitým aspektem, že manželství spojuje celé příbuzenské skupiny. Manželství může být i smlouvou mezi dvěma klany partnerů. Tyto klany se manželstvím zavazují k vzájemné

pomoci a ochraně (Broude 1994: 190). Jedná se tedy o sociální a kulturně specifický fenomén (Stone 2001:1).

Smíšená manželství

Smíšené manželství je takové manželství, které je jako smíšené kulturně definováno. Tyto definice se liší dle toho, jaké charakteristiky považuje daná společnost za důležité. Smíšené manželství může tedy být odvozováno od etnicity, státní příslušnosti, náboženského vyznání, sociálního statusu, a vzdělanostní nerovnosti a dal. Rozdělení lidí do různých sociálních skupin dle jejich vnějších či vnitřních charakteristik a vztahy k ostatním sociálním skupinám se učíme skrze socializaci během života (Johnson a Wattern 1994: 4-5).

V anglické literatuře jsou ve stejném významu jako smíšená manželství používány termíny „mixed marriage“, „intermarriage“ či „miscellaneous marriage“.

Výskyt smíšených manželství ovlivňují strukturální, ekonomické a kulturní faktory. Za strukturální faktory je považována možnost jednotlivců potkat partnera odlišné státní příslušnosti, etnicity, náboženství atd. Mezi ekonomické faktory ovlivňující výskyt smíšených manželství patří migrace. Hlavním kulturním faktorem je otevřenost členů společnosti vůči kulturním odlišnostem (Ezra a Roer-Strier 2006: 42).

Smíšená manželství jsou fenomén s pozitivními dopady na společnost, neboť přispívají k lepší interakci jednotlivců a jejich začlenění se do společnosti. Existence smíšených manželství ve společnosti je důkazem nejen interakce různých skupin, ale i toho, že se tyto skupiny považují za sobě rovné (Kalmijn 1998: 396). Smíšená manželství nespojují pouze partnery, ale spojují širší příbuzenské skupiny, čímž mohou přispívat k redukci konfliktů a rasové, etnické či náboženské nesnášenlivosti ve společnostech (Monden a Smits 2005: 323).

Typy smíšených manželství

Současná antropologická literatura sleduje především čtyři typy smíšených manželství.

Interetnická manželství (Interethnic marriage)

Interetnické manželství je manželstvím uzavřeným mezi příslušníky dvou odlišných etnických skupin (Furtado 2012). Etnicita je naučené či osvojené kulturní dědictví určitou skupinou lidí. Jednat se může o historii, sdílené postoje a hodnoty, jazyk či životní styl.

Internáboženská manželství (Interfaith marriage)

Internáboženské manželství je manželství uzavřené mezi jedinci vyznávající dvě odlišná náboženství. V dnešní době se jedná o mnohem běžnější záležitost, než tomu bylo o několik desátek let dříve. Důvody vzniku těchto smíšených sňatků je narůstající sekularizace a nedostatečně velký sňatkový trh u daného náboženství (Larson a Munro 1990: 241).

Interrasová manželství (Interracial marriage)

Interrasové manželství¹ je manželstvím uzavřeným mezi jedinci dvou odlišných ras (Barnett 1963). Termínem rasa je v odborné literatuře míněno označení určité skupiny lidí na základě jejich vrozených biologických vlastností, jako je barva kůže, vlasů, tvar a barva očí atd.

Mezinárodní manželství (International marriage)

Mezinárodní manželství je manželství uzavřené mezi příslušníky dvou odlišných států, tedy mezi jedinci s odlišným státním příslušenstvím. Hlavním kritériem jsou kromě státní příslušnosti kulturní rozdíly (jako je například jazyk). Tato práce bude zaměřena právě na tato manželství.

Naproti tomu manželstvími uzavřená jedinci rozdílného společenského statusu, odlišného sociálně-ekonomického původu nestojí v popředí odborného zájmu antropologů. Otázka rozdílné úrovně dosaženého vzdělání pak je sledována především v souvislosti teorie sociální směny (Merton 1941).

Studie zabývající se smíšenými manželstvími

Problematikou smíšených manželství se jako první zabýval americký sociolog R. K. Merton v souvislosti s teorií sociální směny (Merton 1941). Tato teorie říká, že ve smíšených manželstvích dochází ke směně sociálních statusů, konkrétně ke kompenzaci méně žádaných charakteristik za více žádané. Příkladem mohou být muži s černou barvou pleti, ale s nižším vzděláním, kteří si berou za manželku ženu s bílou barvou pleti, ale nižším vzděláním. Sňatkem dojde k výměně sociálních statusů, kdy muž získá vyšší status díky manželce bělošce a žena získá vyšší status díky manželovi s vyšším vzděláním a pravděpodobně lépe ceněnou profesí.

Mertonova teorie o smíšených manželstvích však byla v mnoha studiích vyvrácena. Výzkumy ukázaly, že ve smíšených manželstvích převažuje vzdělanostní homogamie, která

¹ Termín je zde používán bez jakýchkoliv pejorativních významů tak, jak je užíván autory jednotlivých studií.

je výraznější než tendence ke směně vzdělání za sociální status (Gullickson 2006: 675). Jedinci si navíc vybírají partnera na základě více charakteristik, než je jen vzdělání či sociální status (Monden a Smits 2005: 330).

Studiem smíšených manželství se do poloviny dvacátého století zabývali převážně američtí vědci. Postupně se zájem o toto téma přesunul i do Evropy, se zaměřením na „interkulturní“ a „mezinárodní“ manželství (Cottrell 1973).

Největší boom v zájmu o smíšená manželství můžeme zaznamenat v osmdesátých a devadesátých letech. V roce 1990 je například jedno celé číslo periodika *Journal of Comparative Family Studies* (1990: Vol. 21, No.2) věnováno této problematice. V současné době je zájem o smíšená manželství stále konstantním trendem, i nadále vznikají nové publikace a texty.

V České republice je téma smíšených manželství na poli sociálních věd spíše opomíjeno, o čemž nás přesvědčí jeho marginální zastoupení ve vědecké literatuře. Většina antropologických či etnologických studií, které doposud vznikly, byla zaměřena především na sňatky v pohraničí, a to mezi Čechy a Němci, či Čechy a Poláky. U těchto studií se jedná především o historickou a sociodemografickou perspektivu jen s malým zájmem o emickou perspektivu samotných aktérů (Strohsová 2013: 12). V posledních dvou dekádách nalezneme několik kvalifikačních prací, které se věnují problematice smíšených manželství. Jedná se například o disertační práci Strohsové (2013) zabývající se česko-bulharskými manželstvími, dále pak některé diplomové práce zabývající se psychologickými aspekty „interkulturních“ vztahů (Loučimová 2006), či „internáboženskými“ sňatky (Petrášová 2008), a některé bakalářské práce se zaměřením na problematičnost vztahu s cizincem (např. Rafajová 2016, vedle řady dalších).

Shrnutí

Jak můžeme vidět z předchozích kapitol, je mnoho kritérií, jimiž můžeme charakterizovat smíšená manželství. Může se jednat o náboženské kritérium, etnickou rozdílnost či státní příslušnost. Při studiu smíšených manželství je tedy nutné stanovit perspektivu, ze které budou tato manželství studována.

Smíšená manželství v České republice a Španělsku

MANŽELSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Dle údajů poslední demografické statistiky Českého statistického úřadu bylo v loňském roce uzavřeno nejvíce sňatků za posledních osm let. Počet sňatků po sedmi letech překonal 50tisícovou hranici. Nejčastější věk ženichů byl 30 let a nevěst 28 let. Soudy poté rozvedly 25 tisíc manželství, což je o tisíc méně než v roce 2015. Přesto se však rozvádí stále více než polovina párů (ČSÚ, 2007).

Zákon o rodině

Zákon č. 94/1963 Sb. §1 definuje manželství takto: „Manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem:

- §2 Muž a žena, kteří chtějí spolu uzavřít manželství (dále jen "snoubenci"), mají předem poznat navzájem své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav, aby mohli založit manželství, které splní svůj účel
- §3 Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství učiněným před obecním úřadem pověřeným vést matriky, popřípadě úřadem, který plní jeho funkci, (dále jen "matriční úřad") nebo před orgánem církve nebo náboženské společnosti, oprávněné k tomu zvláštním předpisem.
- §3 Prohlášení se činí veřejně a slavnostním způsobem v přítomnosti dvou svědků.“
(Zákon č.94/1963 Sb., zákon o rodině).

Zánik manželství

Manželství může zaniknout třemi způsoby:

1. zánik manželství smrtí jednoho z manželů
2. prohlášení jednoho z manželů za mrtvého
3. rozvodem (Zákon č.94/1963 Sb., zákon o rodině)

Registrovaná partnerství v České republice

V ČR registrovaná partnerství pro muže a ženu nejsou uzákoněna. Nelze je tedy uzavřít.

MANŽELSTVÍ VE ŠPANĚLSKU

Popularita manželství ve Španělsku v posledních desetiletí značně klesá. Z demografického výzkumu statistického úřadu Evropské Unie Eurostat vyplývá, že od roku 1965 bylo uzavřeno o 56 % méně manželství (El País).

Průměrný věk při vstupu do manželství u Španělů roste. U mužů se jedná o 37 let a u žen v průměru 34 let. V 15,8 % uzavřených manželství v roce 2016 byl alespoň jeden z manželů cizinec (El País).

Registrovaná partnerství² ve Španělsku

Registrované partnerství je stabilní a trvalé spojení dvou osob stejného či opačného pohlaví. Obě strany vyjadřují svůj souhlas příslušnému orgánu před dvěma svědky. Celý akt je zaznamenán v příslušném registru, jímž je oficiální evidence registrovaných partnerství (Junta de Andalucía).

Pro registrovaná partnerství neexistuje jednotný zákon v celém Španělsku. Podmínky k uzavření se liší v jednotlivých autonomních společenstvích.³

V zákonu o registrovaném partnerství pro oblast Madrid⁴ se tento zákon vztahuje na osoby, které žijí s partnerem po dobu alespoň dvanácti měsíců.

I když ve Španělsku žije spousta párů v registrovaném partnerství, dříve nebo později tito jedinci vstoupí do manželství. Sňatek i přes ztrátu oblíbenosti v posledních letech i nadále přetrvává jako hlavní forma soužití párů. 48 % párů stane před oltář během prvních deseti let od momentu, kdy spolu začali žít. Dalších 19 % se rozejde a zbytek žije nadále v partnerském vztahu. Ukázal to sociologický výzkum periodika Revista Española de Investigaciones Sociológicas. Dle autorky výzkumu, jímž je profesorka Bari Aldo Moro, je manželství pro většinu páru bráno jako otázka času. 45 % Španělů, tedy zhruba polovina, vstoupí před dovršením věku třiceti let do manželského svazku. Do věku 40 let se pak počet manželství zvyšuje na dvě třetiny (El País).

² V originále „Parejas de hecho“.

³ Španělské království je seskupeno do 17 autonomních společenství: Andalusie, Aragonie, Asturské knížectví, Baleáry, Baskicko, Extremadura, Galicie, Kanárské ostrovy, Kantábrie, Kastilie-La Mancha, Kastilie a León, Katalánsko, La Rioja, Madrid, Murcie, Navarra, Valencie.

⁴ Ley de Uniones de Hecho de la Comunidad de Madrid.

Rozdíly mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím

Registrované partnerství je vhodné pro jedince, kteří se nechtějí vázat v manželství se všemi následky, které s sebou nese. Nejvýznamnější rozdíly jsou v dědictví, v daňových záležitostech a v rozdělení společného majetku při rozchodu. Jedinci si při vstupu do registrovaného partnerství mohou sami stanovit ekonomické podmínky smlouvy, které považují za vhodné nejen pro dobu společného soužití, ale i pro případ ukončení registrovaného partnerství. Po uzavření registrovaného partnerství nemají partneři v případě úmrtí jednoho z nich právo po sobě dědit (ABC).

Požadavky k registrovanému partnerství:

- Být plnoletý.
- Nebýt ženatý/vdaná.
- Pár musí společně žít minimálně 12-24 měsíců. To dokládá prohlášení podepsané svědky.
- Alespoň jeden z nich musí mít trvalý pobyt v autonomní oblasti, v níž žádají o registrované partnerství.
- Při registraci musí být přítomní dva svědci.

Po splnění všech podmínek je jedincům vydán certifikát vydaný oficiálním registrem.

Ukončení registrovaného partnerství

K ukončení registrovaného partnerství může dojít:

- Společnou dohodou sepsanou v oficiálním registru.
- Smrtí jednoho z partnerů.
- Po separaci na delší dobu než šest měsíců.
- Poté, co jeden z nich uzavře manželství.
- Rozhodnutím jednoho z členů, jenž své rozhodnutí oznámí druhému některou z forem povolených zákonem (ABC)

METODICKÁ ČÁST

Empirická část této práce se bude zabývat smíšenými partnerstvími/manželstvími mezi ženami pocházejícími z České republiky a muži pocházejícími ze Španělska. Pro dosažení mých cílů jsem se rozhodla použít metodu kvalitativního výzkumu, v jehož rámci byly uskutečněny rozhovory se sedmi informátorkami. Výsledky těchto rozhovorů budou podrobně popsány v empirické části.

Výzkumný problém a jeho teoretické ukotvení

Základní otázka, kterou si v této práci kladu, je reflexe kulturní jinakosti v partnerském soužití Češek a Španělů interpretovaná z pozice českých žen. V rámci takto formulované otázky soustředí pozornost na:

- a) vnímání odlišností v životním stylu každodenního života ve Španělsku,
- b) vnímání postoje španělských partnerů k partnerskému soužití a roli muže v tomto soužití,
- c) vliv místa a společnosti, v nichž partneři aktuálně spolu žijí, na postoj k vzájemné jinakosti dané procesem enkulturace/socializace partnerů,
- d) vnímání specifik ve vztahu mezi příbuzenskou a kamarádskou skupinou ve Španělsku a ČR,
- e) individuální představy o cílech života se Španělem dané osobnostní charakteristikou žen.

Ve svém výkladu hovořím o **heterogamním manželství a partnerství**. Oba tyto vztahy pojmám jako dobrovolné soužití muže a ženy ve vzájemném vztahu, realizované ve společné domácnosti. Přijímám názor Vlasty Fišerové, že se jedná o „*společensky uznávaný ... sexuální vztah mezi dvěma partnery opačného pohlaví ...*“ (Fišerová 1996: 590). V souladu s názorem Barbary Augustinové hodnotím manželství/partnerství jako „*univerzální sociální fakt, ... [který] přináší různé formy [soužití] v závislosti na společnostech, kulturách a náboženstvích, ve kterých se odehrávají*“ (Augustin 1998: 9). Při rozlišení obou vztahů respektuji jejich právní vymezení v rodinném právu Španělska a ČR. V současnosti je partnerství společensky uznávaným vztahem muže a ženy. Zohledňuji ovšem i stanovisko svých informátorek, pro které partnerství není krátkodobým a nahodilým vztahem; je vztahem, který může být předstupněm manželství, cíleně uzavíraného v souvislosti s plánováním rodiny.

Pokud uvažuji o střetu *kulturní jinakosti* v partnerském/manželském soužití Češek a Španělů, vycházím z názoru Kevina Avrucha, že jedním z určujících faktorů tohoto střetu jsou „*sociálně zděděné, sdílené a naučené způsoby žití, které si jedinci nesou ze svého členství v nějaké sociální skupině*“ (Avruch 1998), a tedy, že kulturní jinakost, s níž oba partneři vstupují do partnerského vztahu je nejen dynamická a odvozená od individuální zkušenosti (Avruch 1998), ale také schopná proměny na základě kumulace zkušeností. Svým výzkumem jsem tedy zaznamenala jednak zkušeností formovanou „paměť“ českých žen na roky soužití se španělskými partnery, jednak jejich aktuální postoje k tomuto soužití.

Mým záměrem je zpracovat sedm případových studií, které mapují individuální postoje Češek k partnerství se Španělem. Na základě jejich analýzy chci nalézt odpovědi na sedm otázek, které jsem si položila.

Výzkumná strategie

Pro výzkum jsem se rozhodla zvolit kvalitativní metodu, protože mým cílem bylo získání podrobného popisu a porozumění danému tématu. Kvalitativní metoda mi umožnila postihnout tento záměr a pomohla mi získat hlubší vhled do myšlení informátorek.

S informátorkami jsem vedla narativní a posléze polostrukturované rozhovory, v jejichž rámci jsem s nimi navázala osobní kontakt a získala jejich důvěru. Od svých informátorek jsem prostřednictvím rozhovorů zjišťovala veškeré jevy a detaily, které mi byly ochotny sdělit, a poté jsem hledala pravidelnosti, struktury a vazby (Novotná, 2009/2010). Jak uvádí Disman (1993), kvalitativní výzkum využívá induktivní logiky, postupovala jsem tedy od jednotlivostí k zobecňování.

Vzhledem ke zvolené kvalitativní metodě jsem operace prováděla paralelně. Data získaná při sběru dat jsem v průběhu analyzovala a interpretovala, což mi umožnilo v případě nutnosti pozměnit či doplnit výzkumné otázky (Hendl, 2005).

Výhodou této výzkumné strategie je, že se při realizaci výzkumu mohou vynořit nová témata. Výsledky výzkumu se proto nedají předem odhadnout.

Techniky sběru dat

Jako techniku sběru dat jsem se rozhodla použít rozhovor, jehož prostřednictvím jsem zjišťovala názory, pocity a postoje informátorek. Jaromír Janoušek definoval rozhovor jako výzkumnou metodu, která je bezprostřední formou dotazování, založenou na přímé ústní

komunikaci mezi výzkumným pracovníkem na jedné straně a zkoumanou osobou na straně druhé.

Jako ideální technika sběru dat se mi zdála kombinace narativního a polostrukturovaného rozhovoru.

Na začátku rozhovoru jsem informátorky požádala, aby mi představily sebe i svého partnera. Poté jsem je vyzvala, aby mi vyprávěly o jejich vztahu od jejich seznámení až po současnost. Tím jsem od informátorek získala informace, které ony samy považovaly za podstatné, a odhalily se mi jejich subjektivní zkušenosti, které by prostřednictvím přímého dotazování zůstaly skryté. Základní charakteristikou narativního rozhovoru je to, že respondenti jsou ponecháni, aby volně vyprávěli, aniž by jim byly kladeny přímé otázky. Do vyprávění mých informátorek jsem tedy nezasahovala.

Po skončení narativního rozhovoru jsem přešla k rozhovoru polostrukturovanému. Ten mi umožnil flexibilitu při kladení otázek, a tedy přizpůsobení se individualitám každé informátorky. Doptávala jsem se na vše, co během narativního vyprávění nezaznělo a co mi k výzkumu chybělo. V průběhu jsem sledovala určitou osnovu rozhovoru, tedy témata, na která jsem se chtěla zeptat (viz příloha). Během polostrukturovaného rozhovoru je možné pořadí okruhů otázek zaměňovat a podle potřeby a možností toto pořadí upravovat, čímž lze maximalizovat výtěžnost rozhovoru (Miovský, 2006). Toho jsem využila a otázky jsem pokládala tak, aby pokud možno navazovaly na dosavadní vyprávění.

V rozhovorech jsem často využívala doplňujících a upřesňujících otázek, kterými jsem se doptávala na významy konkrétních sdělení a také na správnost svého chápání. Volila jsem především otevřené otázky, na které nelze odpovědět pouze ano či ne.

Sběr dat proběhl podle několika doporučených zásad. Rozhovory proběhly na předem domluveném místě, jehož volbu jsem nechala na každé informátorce. Vzhledem k velmi osobním informacím o partnerském soužití i o případných problémech v manželském životě probíhaly rozhovory v prostředí, které bylo pro informátorky co nejpříjemnější. Jednalo se o klidná místo jako jsou domácnosti či klidné kavárny.

Informátorkám jsem nejprve vysvětlila, kdo jsem, co zkoumám, proč to zkoumám a co se s rozhovorem stane. Zvláštní pozornost jsem věnovala začátku a konci rozhovoru. Začátek rozhovoru je zásadní pro získání si důvěry, je proto velice důležitý. Dále jsem informátorky ujistila o jejich anonymitě a probrala jsem s nimi zásadní etické otázky. Na konci jsem jim

poděkovala za jejich ochotu a čas. Zakončení rozhovoru je jeho důležitou součástí, právě na konci rozhovoru je totiž možné získat důležité informace (Hendl, 2005).

Se všemi informátorkami jsem se sešla dvakrát. První rozhovory trvaly zhruba hodinu, na druhém setkání jsem se doptávala na informace, které jsem při prvním rozhovoru shledala za stěžejní, a to trvalo v průměru pětáctyřicet minut.

Výběr vzorku

Protože jsem si zvolila kvalitativní metodu, byl výběrovou strategií účelový výběr.

Za informátorky jsem si zvolila české ženy, které mají nebo v minulosti měly dlouhodobý partnerský či manželský vztah se Španělem.

Mými informátorkami v tomto výzkumu bylo sedm žen. Se čtyřmi ženami jsem se seznámila při mých studijních a pracovních pobytech ve Španělsku. Další informátorky jsem získala s jejich pomocí, a to metodou snowball sampling, tedy metodou sněhové koule.

Další kritéria, jako je místo pobytu či jazyk společné komunikace s partnerem, při výběru informátorek nehrály roli.

Analytické postupy

Po souhlasu informátorek jsem celé rozhovory nahrávala na diktafon. Výhodou audiozáznamu je nejen to, že jsem se během rozhovorů nezdržovala zapisováním, ale také jistota, že jsem zachytila všechny informace včetně mimoslovních projevů apod.

Po skončení každého rozhovoru jsem tentýž den provedla doslovný přepis celých audionahrávek. Nahrávky jsem převedla do písemné podoby v přesném znění, včetně smíchu, mlčení atd.

Po transkripci rozhovoru jsem přistoupila k segmentaci dat. Obsah výpovědí jsem si rozčlenila na segmenty (řádky, odstavce, strany aj.) a pomocí otevřeného kódování jsem hledala pravidelnosti, podobnosti či odlišnosti v datech. Úseky textu jsem si označila kódy a k nim jsem si průběžně zapisovala poznámky a předběžně jsem interpretovala analyzovaná data (Heřmanský, n.d.). Nakonec jsem pomocí komparace sledovala podobnosti a rozdílnosti u vztahů mých informátorek, tedy Češek se Španěly.

Analýza v kvalitativním výzkumu prostupuje celý výzkumný projekt. Operace tedy probíhaly paralelně a data jsem analyzovala od prvního dne výzkumu (Heřmanský, n.d.).

Hodnocení kvality výzkumu

Kvalitativní strategie výzkumu se všeobecně vyznačuje vysokou validitou (tzn. zda měříme to, co jsme opravdu měřit chtěli). Vzhledem k průběžnému vyjasňování otázek a odpovědí během rozhovorů jsem se snažila minimalizovat případné neporozumění a snažila se měřit skutečně to, co jsem měřit zamýšlela. Nezbytně důležitá byla moje schopnost poslouchat, vzbudit v informátorkách důvěru a ptát se relevantně vůči výzkumnému problému (Zandlová, n.d.). Za důležité považuji to, že jsem nepodsouvala informátorkám žádné odpovědi a tím jsem se pokusila o zamezení jakéhokoliv ovlivnění z mé strany.

Standardizace je při kvalitativním výzkumu slabá, proto má kvalitativní výzkum poměrně nízkou reliabilitu (Disman, 1993). To znamená, že výsledky této bakalářské práce nelze zobecnit. Jedná se o výpovědi osmi konkrétních žen, jejichž výpovědi není možné generalizovat.

Během rozhovoru dále může dojít ke zkreslení ze strany výzkumníka a zkreslení ze strany účastníků (Hendl, 2005, s. 148). Zkreslení z mé strany bylo možné vzhledem k tomu, že jsem sama ve Španělsku žila, a že jsem čtyři informátorky znala před začátkem výzkumu. Abych tomu předešla, snažila jsem si toto riziko během výzkumu uvědomovat a zaměřovala jsem se pouze na sběr výzkumných dat, která byla pro výzkum relevantní. Zkreslení ze strany informátorek je možné a bohužel se mu nedá zabránit. Pokusila jsem se však zajistit co nejvhodnější prostředí pro sběr informací, aby se mé informátorky cítily dobře a co nejvíce se tak uvolnily.

Svůj výzkum jsem v průběhu pravidelně konzultovala s mou vedoucí, PhDr. Mirjam Moravcovou, DrSc.

Etické otázky

Při výzkumu jsem postupovala podle etických zásad výzkumu. Etika je nedílnou součástí společenskovedních výzkumů, proto je součástí celého výzkumného procesu (Ezzeddine, P. aj., n.d.).

Informátorky jsem nejprve požádala o informovaný souhlas a ujistila se, že souhlasí s audionahrávkou celého rozhovoru. Na začátku rozhovoru jsem všechny informátorky seznámila s názvem práce, s průběhem výzkumu a jeho cílem. Dále jsem je ujistila, že jejich účast ve výzkumu je anonymní. V práci tedy neuvádím pravá jména informátorek. Všechny informátorky byly srozuměny s tím, že mohly kdykoliv od výzkumu odstoupit.

S informacemi, které mi poskytly, jsem nakládala podle zákona o ochraně osobních údajů č. 101/2000 Sb. S audionahrávkami jsem přišla do styku pouze já.

Na konci rozhovoru jsem informátorkám poděkovala za jejich ochotu a čas. Také dostaly možnost být informovány o výsledcích výzkumu.

EMPIRICKÁ ČÁST

V praktické části bude nejdříve stručně charakterizován každý partnerský/manželský vztah a následně budou porovnány výpovědi informátorek. Jedná se zejména o popis okolností seznámení partnerů, jejich následnou integraci do nového prostředí, země partnera, dále popis nejčastějších kulturních problémů nastávajících v jejich partnerském vztahu a jejich řešení.

Představení informátorek

Informátorka ALICE

Alici je nyní 29 let, je z Kladna, ale nyní žije s partnerem v Praze. Pracuje jako asistentka a překladatelka. Vystudovala bakalářský obor Veřejná správa na České zemědělské univerzitě.

Vyznáním je ateistka, nevěřící, stejně tak celá její rodina. V době výzkumu byla svobodná, s partnerem však plánovali miminko a eventuálně i svatbu.

Oba rodiče Alice mají středoškolské vzdělání. Alice má dva sourozence, sestru a bratra. Všichni mají české občanství.

Partner Alice se jmenuje **Pablo**, je mu 31 let. Pochází z Mataró, Katalánska, ale nyní žije a pracuje v Praze. Má španělské občanství. Ve Španělsku vystudoval střední odbornou školu zaměřenou na gastronomii. Nyní pracuje jako kuchař. Vyznáním je katolík. Pablovi rodiče mají také středoškolské vzdělání, mají ještě dvě dcery.

Alice Pabla charakterizuje jako milého, přátelského, velmi komunikativního a společenského. Zdůraznila, že je to rodinný typ a že by pro rodinu udělal cokoli. Jako méně lichotivou vlastnost partnera zmínila jeho nedochvilnost, ačkoliv zdůraznila, že se v tomto ohledně po přestěhování do České republiky značně zlepšil.

Seznámení

Alice se s Pablem seznámila v Barceloně, kam jela po dokončení vysoké školy pracovat. Seznámili je společní přátelé. „*Pablo pracoval jako kuchař a moje spolubydlící pracovala v té stejné restauraci jako servírka. Jednou jsme šli všichni společně s partou přátel po práci na drink a tam jsme se seznámili.*“ Vyměnili si kontakt a začali se scházet i bez přátel. Zprvu

se scházeli dvakrát týdně, poté se začali vídat každý den. Bydlet spolu začali po půl roce vztahu.

Reakce okolí

Rodina Alice dle jejích slov nebyla překvapená, že si za partnera našla Španěla, tušili to s jejím odjezdem do Španělska. *„Když jsem jim to řekla poprvé, asi nebyli úplně nadšení. Podle mě pořád doufali, že se do Čech co nejdřív vrátím, což se tímhle zkomplikovalo.“* Poté prý ale Pabla poznali, nejprve prostřednictvím programu Skype, poté osobně, a vztah Alici přáli, protože viděli, že je šťastná. Problém Alice vidí v jejich komunikaci, hovoří spolu anglicky a dle jejích slov se jedná o „lámavou“ angličtinu. *„Myslím si, že by rodiče byli radši, kdybych si tenkrát spíš našla Čecha a usadila se natrvalo v Česku. Ale rozhodně si nemyslím, že by si teď přáli, abychom se s Pablem rozešli. Maj ho rádi.“*

Přátelé Alice na jejich vztah naopak reagovali pozitivně. Viděli to prý jako dobrou věc, když začala chodit se Španělem, přišlo jim to exotické. *„Některý kamarádky mi i na rovinu řekly, že je to super, že za náma budou jezdit do Španělska na dovolenou, ať tam zůstanu“*, dodala se smíchem Alice. V komunikaci Pabla s přáteli Alice prý nebyl problém, všichni umí anglicky a někteří dokonce španělsky. Alice tvrdí, že si ho její přátelé oblíbili a dodnes se všichni pravidelně schází.

Nedá se však říct, že by Pablovi přátelé Alici ze začátku zcela přijmuli. Pablo ji ani neuvedl do své mužské kamarádké skupiny, skupiny Katalánců, která mezi sebou komunikovala katalánsky. *„Byla to prostě parta kluků, co rádi chodili na drink bez holek.“* Alice tvrdí, že i když jí to zprvu vadilo, svým způsobem to chápala a v Barceloně se místo s partnerovými přáteli scházela se vlastními přáteli. Partnerovy kamarády poznala až při návštěvách ve své domácnosti; to ovšem přicházeli se svými partnerkami. Tato setkání byla vždy setkáním partnerských dvojic, na tomto principu se odvíjela i zábava. Přesto je Alice přesvědčena, že nebyla plně přijata, a to z důvodu, že není Katalánka.

Rodina partnera Alici přijala do rodiny téměř okamžitě. Podle Alice je to rodina milá, přívětivá a k ní vstřícná. *„Nikdy jsem neměla pocit, že by jim vadilo, že jsem cizinka.“* Toto své přesvědčení opírá i o ohleduplnost při vzájemné komunikaci. Rodiče i sourozenci běžně mezi sebou hovoří katalánsky; při jejích návštěvách však vždy přecházeli na španělštinu. Určité rozpaky vzbudilo až rozhodnutí partnerů odstěhovat se do České republiky. Do jisté míry uklidnění přinesl až slib budoucího trvalého návratu do Španělska (po skončení předpokládané mateřské dovolené Alice).

V době pobytu partnerů v Barceloně se s partnerovou rodinou Alice vídala zhruba dvakrát do měsíce. Nyní je viděla naposledy na Vánoce a uvidí je až v červenci. Často si ale volají nebo skypují.

Současný partnerský vztah a život v partnerství

Tento vztah je pro Alici třetím vážným vztahem a předtím byla ve vztahu pouze s muži z České republiky. Pablo měl před vztahem s Alicí jeden vážný vztah, a to se Španělkou. Nyní jsou spolu pět let. Manželství zatím neuzavřeli, ale svatbu eventuálně plánují se založením rodiny, pravděpodobně příští rok. Bydlet spolu začali po půl roce vztahu, kdy se Alice dostala do situace, že její spolubydlící opouštěla Barcelonu a Alice vzhledem ke svým finančním možnostem nemohla sama udržet stávající byt. Pablo za ní přišel s návrhem, že by si mohli najít společný byt a bydlet spolu; ona souhlasila, chápala to jako novou zkušenost. „*Asi hned po tejdnu hledání jsme našli super byt, maličkej, ale za dobrou cenu a na dobrým místě. ... měli jsme docela štěstí.*“ Od té doby spolu bydlí – zprvu v Barceloně a nyní v Praze.

Ve vzpomínce na prvé období společného bydlení Alice vyjádřila rozpor mezi prvotním nadšením a realitou každodenního života. „*Ze začátku to bylo skvělý, hrozně jsem si to užívala a viděla jsem jen to dobrý. Asi jako to na začátcích bejvá. Užívala jsem si i takový to klasický rozdělení rolí a domácí práce, který jsem si jako ženská vzala automaticky na starosti. Ted' to zní šíleně, ale já si užívala i praní, žehlení a i uklízení (smích). Byl to přeci „náš“ (prsty naznačuje úvozovky) byt. Ani nevím, po jaké době mě to nadšení přešlo. Asi po půl roce?*“

Důvodem byla pracovní vytíženost v zaměstnání a odlišná pracovní doba. Neměli společné volno a skoro se nevidali. Alici chyběl kontakt, pociťovala „prázdnotu“ bytu. Teprve poté, co se jí podařilo zařídit volno z práce ve stejné dny jako měl Pablo, se situace ve vztahu se zlepšila, začali společně cestovat a často navštěvovali rodinu Pabla.

Právě při návštěvách jeho rodiny přišla touha po dítěti. „*Přítelova sestra měla v té době miminko, a to v nás tak nějak probudilo touhu po vlastním.*“ Alice ovšem už tenkrát věděla, že nechce mít dítě ve Španělsku. Důvodem byl místní sociální systém, který matkám umožňuje zůstat doma po porodu jen čtyři měsíce. To Alici přišlo nepředstavitelné. Přestože si uvědomovala silné vazby partnera na jeho rodinu a kamarádkou mužskou skupinu, situaci mu vysvětlila a navrhla, aby se na nějakou dobu odstěhovali do České republiky a pokusili se o miminko v Čechách. Partner souhlasil, i když svůj souhlas časově omezil a deklaroval,

že se chce vrátit do Španělska (jako důvod uváděl rodinu a podnikání). Nyní žijí v České republice půl roku, i když s vědomím „dočasnosti“, kterou Alice vymezila dvěma léty po narození dítěte a vážala na výhody mateřské dovolené v České republice.

Hlavním problémem přestěhování do ČR bylo nalezení zaměstnání v Praze, kterou si zvolili s ohledem na jazykové kompetence Pabla (neumí česky) za nový domov. Alice díky svým přátelským kontaktům měla práci zajištěnou ještě před stěhováním, Pablo získal práci kuchaře v latinskoamerické restauraci po třech týdnech pobytu v Praze, týdnech vyplněných usilovným hledáním a nervozitou z nečinnosti.

Svatba a okolnosti sňatku

Na otázku, zda uvažují o manželství, odpověděla Alice následovně: „*No, do budoucna určitě. Když jsme se o tom bavili, shodli jsme se na tom, že jednoho dne bychom se chtěli vzít. Ale kdy a kde, to jsme neprobírali.*“ Sňatek považuje za určitý závazek vůči dětem a logický důsledek dobrého partnerství, které je založeno na lásce. Rozhodnutí však ponechává na partnerovi „*je hlavně na Pablovi*“, i když manželství plánuje a je přesvědčena, že její partner také.

Každodenní život a rozdělení rolí v domácnosti

Rozdělení rolí v jejich společné domácnosti vidí Alice jako „tradiční“. S počátkem společného bydlení si na starosti vzala domácí práce jako je praní, žehlení a uklízení. Oba partneři měli dle jejích slov z domova příklad, kdy ženy zastávají všechny domácí práce. U Pabla povědomí o rozdělení „mužských a ženských“ prací při údržbě domácnosti je ovšem vyhraněné. Ženské práce neovládá, a to i ty, které jsou blízké jeho profesi. Alici to nevadí, ale je ráda, když jí partner pomáhá. „*Hlavně teda s vařením, v tom mi pomáhá asi nejvíc. Tím, že je kuchař, vaří líp než já. Ve vaření se střídáme.*“ Dále jí partner pomáhá s nákupy, které společně provádí jednou týdně.

Co se **financí** týče, oba momentálně přispívají k chodu domácnosti stejným dílem, přestože partner má vyšší plat. To znamená, že mají společné finance na krytí nákladů na domácnost a na nákup vybavení domácnosti. Zbytek osobně vydělaných peněz si každý z nich ponechává na svou útratu, s touto částkou disponuje. Ve vztahu to tak dělají od začátku a vyhovuje jim to. Alice předpokládá, že pravděpodobně to tak zůstane do doby, než se vezmou nebo než budou mít prvního potomka a ona s ním zůstane na mateřské. V této situaci předpokládá revizi dosavadní zvyklosti a jiné řešení (neuvedla však jaké).

O všech věcech, které se týkají chodu domácnosti, se snaží rozhodovat společně. *„Pokud jde o nějaký důležitý rozhodnutí, tak se o tom většinou pobavíme. Pokud se neshodujem, snažíme se vždy najít řešení, se kterým budeme souhlasit oba.“* Za důležitá společná rozhodnutí považuje Alice například přestěhování se do České republiky a založení rodiny. Partneři však společně rozhodují i o méně důležitých věcech, jako příklad Alice udala nákup potravin či spotřebičů do domácnosti.

Mezi společné volnočasové aktivity patří cestování, sport či sledování španělských filmů.

Pablo Alici nijak neomezuje v osobních zájmech, nemá požadavky na její styl oblékání a ponechává jí volnost i v kontaktech s přáteli. Ve společnosti přátel a také ve veřejném prostoru mimo domácnost se k ní chová stejně jako v soukromí domova: galantně a ovšem také s náznaky intimity, kterou sděluje, že jsou partneři a patří k sobě (držení za ruce, polibky).

Každodenní život a kulturní rozdíly

Vnímání času

Alice si již před vstupem do vztahu s Pablem uvědomovala rozdíly ve vnímání času v ČR a Španělsku. Ve Španělsku již nějakou dobu žila. Španělé mají celý den časově posunutý, počínaje pozdějším počátkem pracovní doby, konče pozdější hodinou, kdy se chodí spát. Alici však španělský životní styl, přesněji rozvrh činností v průběhu dne, nevadí. Vědomě se pro španělský životní styl rozhodla, vědomě se přizpůsobila a postavila se na stanovisko, že je nezbytné podřídit se zvyklostem země, v níž chce žít. Ve Španělsku žila z vlastního rozhodnutí a jednoho dne se tam s Pablem plánují vrátit. *„K životu v cizí zemi patří i místní tradice, zvyky a životní styl. Já španělskou kulturu respektuju a miluju ji. Osobně mám dokonce i radši ten večerní a noční styl života.“*

Své stanovisko k přizpůsobení se zvyklostem země pobytu v denním režimu ovšem vztáhla i na svého partnera. Po přestěhování do Čech se s partnerem denním režimem přizpůbili místním českým zvyklostem. *„Ono by to ani nešlo žít si tady ve španělském stylu, se siestama a večerí v jedenáct večer.“* Schopnost přizpůsobení tedy prokázali oba partneři.

Další příklad v odlišnostech ve vnímání času Alice uvedla v souvislosti se stravováním. *„To španělský je naprosto odlišný od českýho a to nejen jídlem jako takovým, ale především časy jídel. To se pojí s celkovým životním stylem Španělů.“*

Stravování

Při vyprávění o stravování ve Španělsku mi Alice sdělila mnoho informací o tamních zvyklostech. Snídaně ve Španělsku podle Alice není tak důležitá jako oběd nebo večeře. Na oběd mají Španělé vyhrazenou takzvanou siestu, několika hodinovou pauzu, kterou kromě oběda využívají i na následný odpočinek, než se vrátí znovu do práce. Klíčovým jídlem dne je poté večeře, u které Španělé vydrží sedět několik hodin, a kterou jsou zvyklí jíst oproti Čechům poměrně pozdě, nejdříve kolem deváté hodiny večerní. U stolu sedí obvykle do jedenácti, dvanácti večer. Jídlo je pro Španěly kulturní zážitek, a to se Alici velmi líbí. Jídlo je nejenom možností, jak se seznámit, ale také jak si popovídat s rodinou a přáteli, což je Alici velmi sympatické.

Pro Pabla bylo stravování v České republice velký šok. „*Pabla šokovaly klasický pauzy na oběd, který jsou v Čechách třeba jen půl hodiny. On by se za půl hodiny asi nenajedl.*“

Časy jídel se partneři vždy přizpůsobí zemi, ve které žijí. Alice mi vysvětlila, že by bylo nepraktické jíst v Čechách v časech, které jsou typické pro Španělsko. Pablovi přizpůsobení se nevadilo, ale byl to pro něj nezvyk.

Doma se snaží vařit jídla typická pro obě země. Českou kuchyni vaří Alice, Pablovi nejvíce chutnají knedlíky a polévky. Pablo naopak připravuje španělské pokrmy, především pak mořské plody, ryby, gazpacho⁵ a jednou měsíčně pak i paellu.⁶

Komunikace a společný jazyk

Alice a Pablo spolu mluví španělsky. Alice se španělsky naučila během studia na vysoké škole. Nyní má úroveň roditelého mluvčího, v komunikaci s partnerem tedy neshledává problémy. Pablo se snaží učit česky, ale zatím umí jen pár frází. Problém tedy nastává v komunikaci Pabla s rodiči Alice, přičemž spolu hovoří „lámavou“ angličtinou.

I Alice občas shledá problém v komunikaci s rodiči Pabla. Jako Katalánci spolu totiž doma mluví katalánsky. S Alicí se snaží mluvit španělsky, ale jak sama říká, musí jim svou přítomnost často připomínat, aby si uvědomili, že katalánsky nerozumí.

⁵ Viz příloha.

⁶ Viz příloha.

Na společné potomky plánují mluvit česky i španělsky. „*Mám radost z toho, že dítě bude od malička mluvit dvěma jazyky, to je podle mě v dnešní době super a bude to pro něj velká výhoda do budoucna.*“

Konflikty

Alice vztah s Pablem vidí jako téměř bezkonfliktní. Jako největší konflikt vidí hádky, které s partnerem měli na začátku vztahu kvůli přátelům Pabla, kteří mezi sebe Alici nepřijali. „*Pablo byl zvyklej se se svýma kamarádama scházet hlavně sám. Po nějaký době jsem si na to zvykla a začala jsem to respektovat. On byl sice ochotnej mě na nějaký akce s klukama brát, ale ti jeho kamarádi by to asi nepochopili.*“ Navíc se Pablo s přáteli bavil katalánsky, čemuž Alice nerozuměla. To, že jí Pablovi přátelé nepřijali, si vysvětluje tím, že je cizinka a že není Katalánka. Věří, že by se situace zlepšila, pokud by uměla katalánsky. Momentálně ale nemá čas učit se nový jazyk. Možnost, že by její „nepřijetí“ spočívalo v tradici setkávání „mužských“ přátelských skupin, neformulovala. Tuto tradici nevnímala, a to přesto, že hovořila o setkáních „kluků“ a nikoli i jejich dívek.

Jako další typ konfliktu uvedla Alice konflikty spojené s uklízením. Po přestěhování do Čech Alice nastoupila okamžitě do práce, zatímco Pablo si práci první měsíc hledal a byl nezaměstnaný. Alice po něm požadovala pomoc s úklidem, ale on na uklízení nebyl zvyklý. Musela mu domácí práce vysvětlit a názorně ukázat, což vedlo k několika konfliktům. „*To se asi necejtíl ve svojí kůži, když jsem mu ukazovala ženskou práci.*“ Momentálně oba pracují a úklid zastává sama Alice. Alice tedy přijala partnerův postoj k dělení mužských a ženských rolí v partnerském soužití. Zde ustoupila.

V náboženství problém nikdy nenastal, přestože Pablo je katolík a Alice nevěřící. „*Pablo už od svých osmnácti do kostela nechodí a ani se nemodlí. Za věřícího se stále považuje, ale respektuje to, že já ne.*“

Potenciální konflikt Alice vidí ve výchově dítěte. Alici připadají španělské děti rozmazlené, rodiče totiž často vyhovují jejich přáním a s tím se Alice neztotožňuje. „*Mám pocit, že Pablo bude ten typický Španěl, který dětem bude chtít spoustu věcí dovolovat a já s tím nebudu souhlasit. Myslím si, že budu přísnější.*“

Veškeré dosavadní konflikty vždy vyřešili kompromisem, domluvou.

Vztah se Španělem by Alice doporučila. V porovnání se vztahy s muži z České republiky se ve vztahu se Španělem cítí lépe, baví jí především mix kultur, ke kterému dochází v jejich domácnosti.

Informátorka DOMINIKA

Dominice je 40 let a pochází z Liberce. Po dokončení vyšší odborné školy, obor cestovního ruchu, žila nějakou dobu v Praze, poté také v Brně. Nyní žije již deset let v hlavním městě Španělska, Madridu, kam se přestěhovala za teď již bývalým přítelem. Pracuje v oboru, který vystudovala. V Madridu nejprve začala pracovat jako prodejce zájezdů, během několika let se ale vypracovala na vedoucí jedné pobočky cestovní kanceláře.

Otec informátorky je vyučen v oboru zámečnictví, matka má střední odbornou školu zakončenou maturitní zkouškou. Dominika má jednu starší sestru. Ona i celá její rodina mají české občanství, ona však do budoucna uvažuje o španělském občanství. Je nevěřící. V době výzkumu byla svobodná, a i přesto, že je podle jejích slov již dva roky šťastně žije ve vztahu s Čechem, manželství do budoucna neplánuje.

Její bývalý partner se jmenuje **Daniel**. Je o tři roky starší než Dominika a pochází z Madridu, kde se mimo jiné seznámili. V době vztahu s Dominikou měl dokončené vysokoškolské bakalářské studium. O dokončeném nejvyšším vzdělání rodičů bývalého partnera nemá informátorka informace. Daniel byl jedináček a katolík. Věnoval se podnikání, měl vlastní firmu zaměřenou na prodej nemovitostí.

Dominika Daniela popsala jako sympatického, pozorného, galantního a inteligentního. Také velmi žárlivého, což byl i důvod, proč se jejich vztah rozpadl. Dále zmínila i jeho elegantnost a čistotnost. Pečoval o sebe více, než je u českých mužů zvykem, a to se Dominice líbilo. „*To se u Čechů jen tak nevidí, takhle upravení chlapi.*“

Seznámení

Dominika a Daniel se seznámili před deseti lety v Madridu, kam Dominika jela na prodloužený víkend s kamarádkou. První večer šly do baru, kde se seznámily se dvěma Španěly, s nimiž se daly do řeči. Navázání kontaktu interpretovala Dominika jako nezávaznou záležitost víkendového odpočinku. I když se po příjemně stráveném večeru dohodli, že se další den sejdou na společnou prohlídku města, neočekávala další setkání. Z podnětu obou mladých mužů se však uskutečnilo. Dominika na prohlídku města ráda vzpomíná, byla to prý prohlídka se vším všudy. Od významných míst, až po ukázkou

typických španělských jídel a nápojů. Dominika s Danielem posléze strávila noc procházením se po ulicích Madridu. Okouzčil ji svou galantností a inteligencí. Splňoval vše, co od muže chtěla „*byl sympatický, pozorný, inteligentní, sexy*“. V České republice tenkrát již dlouho nepotkala nikoho, kdo by jí tolik zaujal. Po návratu do Čech pokračovala v práci v obchodě v Brně. Práce jí nebavila a nenaplňovala. S Danielem zůstala v kontaktu a on se jí snažil přesvědčit, ať práci opustí a přestěhuje se za ním do Madridu. Dokonce jí nabídl, že může bydlet u něho. Měl vlastní byt a Dominice slíbil, že jí pomůže najít zaměstnání. Dominika se tedy rozhodla opustit zaměstnání a přestěhovat se do Madridu, „*udělala jsem tu nejsilnější věc v mém životě*“. Danielovu nabídku týkající se bydlení přijmula a nastěhovala se do jeho bytu, „*byty jsou v Madridu velmi drahé a já neměla práci. Takže mi bydlení u Daniela přišlo jako dobré řešení pro začátek [Daniel] připravil krásné přivítání, večeři při svíčkách. První dny se o mě staral opravdu jako o princeznu a já si to užívala. Tak uběhl první měsíc. A já si uvědomila, že bych si měla začít hledat práci.*“ Práci našla po třech měsících v cestovní kanceláři.

Reakce okolí

Rodina Alice byla od začátku proti tomu, aby se do Španělska přestěhovala. Nelíbilo se jim, že tam nikoho kromě Daniela neznala, neměla práci a zázemí. Rodiče především nesouhlasili s tím, že se rozhodla bydlet v podstatě u cizího Španěla. Byla už ale dospělá a neposlouchala je.

„*Přátelé to respektovali, ale také mi v podstatě řekli, že jsem blázen, ať to nedělám.*“ Zprvu to byla pouze její kamarádka, která s ní tehdy navštívila Madrid, která Dominiku v jejím rozhodnutí podporovala. Když ale Dominika představila partnera přátelům osobně, byli z něho nadšení. „*Kamarádky mi říkaly, že takový gentleman se v Čechách nenajde. Zaplatil totiž na konci večera účet za celý náš stůl.*“ Zaujal je také svou skvělou angličtinou a tím, že byl zábavný.

Dominika partnera představila rodičům až po půl roce vztahu, kdy společně jeli na dovolenou do České republiky. Rodina Dominiky ho ale zprvu nechtěla poznat, což mu Dominika nikdy neřekla. Rodinu požádala, aby se k němu chovali slušně a oni jejímu přání vyhověli. O samotě jí pak ale řekli, že si myslí, že se k sobě nehodí a že jim společný vztah nevydrží. Když se jich Dominika ptala na důvod, nedokázali jí to objasnit.

Z rodiny partnera poznala Dominika pouze jeho otce. Matka zemřela několik let předtím, než se poznali. Otec dle jejich slov reagoval na jejich vztah velmi pozitivně a od začátku

Dominiku považoval za vlastní dceru. Během vztahu s Danielem se oba s jeho otcem vídali několikrát do měsíce. I přesto, že jejich vztah skončil, Dominika se s jeho otcem příležitostně stále vídá.

Kontakt s kamarádkou skupinou

S přáteli Daniela se Dominika nikdy moc nescházela. Neví, jak na jejich vztah reagovali. Tvrdí, že partner měl jen několik přátel, s nimiž „společně jezdili na ten golf a občas chodili na drink“. Ona však s nimi nechodila a měla pocit, že nechtěl, aby se s nimi seznámila. Připisuje to jeho žárlivosti. „*Dodnes vlastně nevím, zda to byl jen můj pocit nebo zda to tak opravdu bylo. Ale myslím, že to souviselo s jeho žárlivostí, nechtěl, abych se stýkala s jinými muži, včetně jeho přátel.*“

Daniel ji sice představil svým přátelům, byli velmi milí, ale jak komentuje „*neměla jsem možnost je poznat natolik, abych je mohla považovat i za moje přátele. Nikomu dalšímu mě Daniel nepředstavoval, nebylo komu.*“

Život v partnerství

Vztah s Danielem byl pro Dominiku druhým vážným vztahem. Předtím měla pouze jeden vážný vztah, s mužem z České republiky, a několik méně vážných vztahů, mezi nimi i s jedním s mužem z Portugalska. Rozdíly v podobě morálky a partnerství v české a španělské kultuře si neuvědomovala, mnoho Španělů před Danielem nepoznala. Pro Daniela byl vztah s Dominikou třetím vážným vztahem, zkušenosti ze vztahů měl však pouze se ženami z vlastní země, tedy ze Španělska.

Jejich partnerství trvalo 15 měsíců. O manželství během vztahu neuvažovali. Bydlet spolu začali měsíc poté, co se poznali. Ze začátku byla Dominika ve vztahu velmi spokojená. „*Staral se o mě jako o princeznu a já si to užívala.*“ Po třech měsících vztahu si ale Dominika našla zaměstnání a s tím do jejich vztahu přišly problémy. Daniel podnikal a do práce chodil jen třikrát týdně. Začal být žárlivý. „*Nejvíce žárlil asi na kolegy, ale občas mi i přišlo, že žárlí i celkově na mou práci, na to, že pracuju a netrávím s ním všechn svůj čas.... Žárlivost na kolegy začala asi po měsíci, kdy jsem nastoupila. Daniel mě vyzvedával z práce a viděl, jak vycházím z kanceláře s kolegou. Udělal mi tenkrát žárlivou scénu, nechtěl, abych do práce i nadále chodila. Dokonce mi nabídl, že mě bude živit. Peněz měl dost.*“

Svatba a okolnosti sňatku

Dominika vztah popisuje jako „příliš krátký“ na to, aby mluvili o sňatku. Navíc Dominika manželství nepovažuje v dnešní době jako nutné. *„Nutnost to podle mě v dnešní době není. Manželství vidím jako vhodnou věc, když spolu partneři chtějí strávit zbytek života. Nebo v případě, že spolu chtějí založit rodinu. To je podle mě důvod ke svatbě. Já osobně jsem ten pocit, respektive ten chtíč po svatbě, ještě nezažila.“* Zároveň ale dodává, že nemůže mluvit za bývalého partnera, ten může mít jiný názor.

Každodenní život a rozdělení rolí v domácnosti

Poskytovatelem financí v jejich vztahu byl jednoznačně Daniel. Od začátku Dominika bydlela v jeho bytě, aniž by mu přispívala na nájem. Nabízela mu to, ale peníze od ní odmítal. Partner také platil výdaje za elektřinu a jídlo. S Dominikou jezdil jednou za měsíc na velký nákup potravin a věcí do domácnosti, který celý hradil. Platil i útraty v restauracích. Svěřil se jí, že by se necítil dobře, kdyby za něj platila žena. *„To by ho prý urazilo.“* Dominika se kvůli tomu zprvu necítila moc příjemně, pak si na to ale zvykla. *„V té době jsem z vlastní kapsy platila tak maximálně výdaje za případné nákupy oblečení.“* Ovšem i oblečení Daniel Dominice často kupoval a chtěl, aby ho nosila. Ta tvrdí, že měl partner stejný vkus, takže ho nosila ráda a nebyl to pro ni problém.

O **dělbě práce** se v jejich domácnosti hovořit nedalo. K Danielovi totiž pravidelně docházela starší paní na úklid. Ani to Dominice nebylo příjemné, ale Daniel si to tak přál a ona cítila povinnost respektovat to. *„Byl to přeci jeho byt.“* Vaření měla na starosti Dominika. Příprava jídel jí bavila a partner to velmi oceňoval. Pokrmy připravovala každý den, pokud zrovna nešli do restaurace.

Partner si nárokoval nejen rozhodnutí týkající se chodu domácnosti, ale chtěl také rozhodovat o kontaktech Dominiky s jejími přáteli. To jí vadilo. *„Jasně, že mi to vadilo, nebyla jsem na to z předchozích vztahů zvyklá. Ze začátku jsem se snažila nepřipouštět si to, že se nade mnou snažil mít kontrolu.“* Problémy týkající se partnerovi dominantnosti nakonec vyvrcholili v rozchod.

Jako plus ve vztahu Dominika viděla to, že spolu měli mnoho společných **koníčků**. Často chodili za kulturou, což spíše určoval partner, který v Madridu znal spoustu míst. Navštěvovali výstavy, muzea a koncerty. Za největší společný koníček ale Dominika považovala cestování. Alespoň jednou za měsíc jezdili z Madridu na prodloužený víkend.

Dále Dominika zmínila sport, konkrétně tenis, který začala hrát právě díky partnerovi, který jí ho naučil a poté jej společně praktikovali jednou týdně.

Každodenní život a kulturní rozdíly

Vnímání času

Dominika v Madridu již bydlí deset let, a proto rozdíly mezi členěním času v České republice a ve Španělsku nevnímá. I přesto, že španělský denní režim byl pro ni šok, rychle si na něj zvykla a velmi jí vyhovuje. Nepovažuje se za milovníka ranního vstávání, proto je ráda, že v práci začíná až v devět hodin. Co jí ovšem vadí je španělská siesta, tedy dvouhodinová pauza na oběd od dvou do čtyř odpoledne. V práci poté končí v sedm večer. *„Takže vlastně celý den zabítý. Radši bych si odpracovala osm hodin v kuse, jako to je zvykem v Čechách, a měla pak odpoledne volno.“*

Stravování

Partneři se stravovali převážně doma, příležitostně zašli do restaurací. Doma vařila Dominika i přesto, že to od ní partner nevyžadoval. V Madridu se naučila vařit španělská jídla, vařila ale i české pokrmy jako je svíčková, guláš a polévky. Ze španělských pokrmů se naučila připravovat tortillu, gazpacho a empanadu. Daniel Dominiku občas překvapil tím, že jí připravil krevety nebo mořské plody, které ona připravit neuměla. Časy jídel se Dominika přizpůsobila Španělským zvyklostem, stravovali se tedy později. Přizpůsobení se jí nevadilo. *„Šlo to ruku v ruce se španělským životním stylem a ten mi vyhovuje.“*

Komunikace a společný jazyk

Partneři společně hovořili od začátku vztahu španělsky. Dominika španělsky hovořila na komunikativní úrovni. Přiznává ale, že občas něco španělsky nedokázala vyjádřit, v takovém případě se o to pokusila anglicky. Vždy se s partnerem ale bez problémů domluvili.

Partner se česky neučil a o učení neprojevoval zájem. To Dominice v době vztahu nijak nevadilo, ale nyní zpětně uznává, že to vidí jako problém. *„Vždycky je fajn, když se váš partner dokáže domluvit s vaší rodinou.“* Partner byl po dobu vztahu v České republice jen jednou a Dominika mu musela vše překládat.

Komunikace ve společnosti a v soukromí

Dominika zmínila dvě situace, při nichž se lišilo chování Daniela ve společnosti a v soukromí. Prvá se týkala jeho projevů žárlivosti: *„Tenkrát mi to tak nepřišlo, ale teď“*

s odstupem času vidím, že ano. Na veřejnosti působil jako ten nejpozornější a nejtolerantnější partner na světě. Kamarádky, které ho znaly, mi nechtěly uvěřit, jak žárlivý dokázal v soukromí být. Žárlivé scény mi vždy dělal jen doma, mezi čtyřma očima, aby u toho nikdo jiný nebyl.“ Druhá situace se dotýkala jeho chování při společném stolování: „Jinak byl doma klidnější, mám na mysli třeba při jídle. Když jsme byli s partou kamarádů nebo prostě s více lidmi, stal se z něj takový ten typický ukřičený Španěl. Španělé při jídle vždy hodně diskutují a mluví jeden přes druhého. Když jsme byli spolu sami, většinou mě nechal domluvit a nepřekřikoval mě. Věděl totiž, že jsem neměla ráda, když mi skákal do řeči. Stálo ho to ale hodně úsilí.“

Konflikty

Ačkoli se Dominika považuje za bezkonfliktního člověka a tvrdí, že jí nevádí ve spoustě věcech ustoupit, aby se konfliktům vyhnula, ve vztahu s Danielem občas docházelo ke konfliktům. Hlavním důvodem byla žárlivost partnera, která začala s nástupem Dominiky do práce. Daniel ji během jedné hádky požádal, aby přestala pracovat. Nabídl se, že jí bude živit. To Dominika odmítla. Ve vztahu i přes občasné neshody pokračovali dál. Konec přišel po patnácti měsících vztahu. Dominika byla pozvaná na firemní večírek. Daniel jí účast na večíрку zakázal i přesto, že ho zvala, aby ji na večírek doprovodil. *„Nebyl mi schopnej nabídnout jiný řešení, kompromis. Řešením pro něj bylo, abych na tu pracovní akci nechodila a zůstala s ním doma. Abych ho poslechla.“* To pro Dominiku nebylo řešení a rozhodla se vztah ukončit. Partnerovi už předtím během jedné hádky hrozila, že se s ním rozejde. Sbalila si věci a odstěhovala se od něj. Nejprve bydlela u kamarádky, poté si našla vlastní byt, kde bydlí dodnes *„tenkrát [mě] v práci povýšili, takže jsem dostala i přidáno a mohla si dovolit vlastní bydlení v centru Madridu.“*

Daniel jí po rozchodu několikrát kontaktoval, chtěl, aby se k němu vrátila. Dominika to však odmítla. Byla pro ni rozhodující samostatnost při rozhodování o vlastním životě. *„Nárokoval si rozhodování o mých kontaktech s přáteli a s kolegy z práce.“* Dominika neuznává muže, který je žárlivý a mačista. Toto stanovisko převážilo veškeré výhody společného života. S Danielem se náhodně potkali až rok po rozchodu, kdy Dominika byla stále svobodná, Daniel už měl novou partnerku, se kterou se přestěhoval do Valencie.

I přes rozhod s partnerem se rozhodla zůstat ve Španělsku. Nyní je ve vztahu s Čechem, kterého v Madridu potkala, a je šťastná. Na otázku, zda by vztah se Španělem doporučila, odpověděla, že neví. Po Danielovi měla ještě jeden vztah se Španělem, nebyl však nijak

vážný a po krátké době se rozpadl. „*No, podle mých zkušeností asi ne, ale zase nechci je házet do jednoho pytle. Určitě nejsou všichni tak žárliví jako byl Dominik.*“

Informátorka MARIANA

Marianě je 24 let. Momentálně studuje obor Mezinárodní vztahy a komunikace na magisterském studiu na univerzitě ve Španělsku, konkrétně v Santiagu de Compostela v Galicii. Pochází z Prahy a má české občanství. Je svobodná a tvrdí o sobě, že je ateista.

Její rodiče mají středoškolské vzdělání. Má dva starší bratry. V době výzkumu byla svobodná.

Partner Mariany se jmenuje **Juan** a je mu také 24 let. Nemá sourozence a má španělské občanství. Pochází z menší vesnice poblíž města Santiago de Compostela, kde momentálně s Marianou oba žijí a studují. Juan studuje obor Marketing a management na magisterském studiu. Juanova matka má dokončené středoškolské vzdělání, otec získal vysokoškolský titul a momentálně vlastní malý podnik. Juan pochází z katolické silně věřící rodiny; on sám je sice také věřící, ovšem do kostela chodí pouze s rodiči, nikoli sám. Bezvěrectví Mariany mu nevadí.

Mariana Juana popsala jako hodného, milého a usměvavého kluka. „*Je přátelskej a společenskej, má rád lidi. Je hodně otevřenej a upřímněj. Je hodně pozitivní a rád se baví a užívá si života.*“ Dále ho popsala jako inteligentního a úspěšného studenta. Zmínila však i jeho občasnou žárlivost a to, že „o sebe pečuje jako holka“.

Seznámení

Mariana a Juan se seznámili v Santiagu de Compostela, kde Mariana studovala 12 měsíců v rámci studijního programu Erasmus. Juan studoval na stejné škole a měli několik společných předmětů. „*Poprvý jsme se spolu začali bavit už na hodinách, vzpomínám si, že jsme spolu jednou byli ve stejný skupině při prezentování jednoho projektu. Víc jsme se ale seznámili až na jedný seznamovací Erasmus párty, která se konala hned první měsíc.*“ Tam ji Juan zaujal poté, co zjistila, že mají mnoho společných zájmů. Vyměnili si kontakty a začali se scházet, sedat si vedle sebe při výuce. Juan ji vyprovázel domů. Jejich přátelský vztah záhy přešel ve vztah partnerský. Bydlet spolu začali po roce a půl, v době, kdy Mariana byla již přijata v Santiagu na magisterské studium a měla tedy před sebou dva roky pobytu ve Španělsku. Mezitím měli po skončení Marianina studijního programu Erasmus pět měsíců vztah na dálku, kdy se musela vrátit zpátky do České republiky dokončit bakalářské studium.

Během těchto pěti měsíců vztahu na dálku si denně psali, případně skypovali. Viděli se dvakrát: jednou v Santiagu, jednou na Velikonoce v Čechách.⁷

Reakce okolí

Rodina Mariany z jejího vztahu s Juanem nebyla nadšená. Připisuje to tomu, že rodiče nikdy nevycestovali do zahraničí a nevěděli, jací Španělé jsou. „*Byl to pro ně šok. Věděla jsem, že s naším vztahem nesouhlasí, ale nikdy mi například neřekli narovinu, abych vztah ukončila. Jen občas měli připomínky, že by bylo lepší, kdybych si našla Čecha.*“ Často se Mariany ptali na to, jak si představuje vztah do budoucna.

Poté ale partnera poznali osobně a zalíbil se jim. „*Viděli, že to je úplně normální a hodnej kluk, kterej prostě jen mluví jiným jazykem.*“ To byl v očích Mariany problém, její rodiče totiž neumí španělsky a ani anglicky, Juan zase neumí česky. Společně se však domluví ruským jazykem, i když se jedná pouze o základní konverzace. Mariana se partnera snaží učit česky, ovšem přiznává, že na to momentálně při studiu nemá čas. Do České republiky Mariana jezdí každé dva nebo tři měsíce za účelem návštěvy rodiny.

Reakce přátel Mariany byly různorodé. Někteří jí vztah a život v zahraničí přáli, některým se nelíbilo, že kvůli vztahu opustí Českou republiku.

Juanovi přátelé byli naopak z jejich vztahu nadšení. Většina z nich Marianu znala z univerzity a během studia se z nich stali přátelé. Vycházejí spolu dobře.

Z rodiny partnera Mariana poznala zatím pouze jeho rodiče, protože další příbuzní žijí v jiných částech Španělska a s Juanem se pravidelně nestýkají. Mariana neví, jak reagovali rodiče na jejich vztah. Poznala je po třech měsících a tvrdí, že na ní byli hodní a milí. Nyní se vídají několikrát v měsíci.

Současný partnerský vztah a život v partnerství

Vztah s Juanem je Marianin třetí vážný vztah. Oba předchozí vztahy měla s partnery z České republiky. Pro Juana je to první vážný vztah. Jsou spolu „něco málo přes dva roky“. Bydlet

⁷ Návštěvu Juana u svých rodičů a prarodičů Mariana popisuje takto: „*a na jaře za mnou Juan přijel do Čech na Velikonoce. To se mu moc líbilo, české Velikonoce pro něj byli překvapením a novinkou, ve Španělsku se tato tradice neslaví ani trochu podobně. Kluci nechodí koledovat, Juan například ani neznal pomlázku. Velikonoce od malička trávím na vesnici u babičky a dědy, takže jsem tam vzala i Juana, aby mohl vidět tradiční český způsob, kdy kluci choděj od domu k domu, aby takzvaně vyšlehali holky a ty jim za to daly obarvený vajíčka. Juanovi to nejdříve přišlo jako opravdu zvláštní zvyk, že se vlastně holky nechávají dobrovolně bít od kluků. Pak jsem mu ale vysvětlila, že to má holky po celý rok udržet zdravé a čilé. A pak sám taky viděl, že to šlehání není nijak brutální. Nakonec mu to přišlo jako hezká tradice a na vesnici se mu moc líbilo.*“

spolu začali po roce a půl vztahu. „*Našli jsme si malej byt jenom pro nás dva, což je super a oběma nám to moc vyhovuje. Máme to kousek do školy, takže žádný dojíždění.*“

Nyní oba studují magisterský obor na vysoké škole a zatím neví, co budou dělat po dokončení školy. Mariana si myslí, že zůstanou ve Španělsku, ale pravděpodobně opustí Galicii kvůli tamní vysoké nezaměstnanosti. Připouští také variantu, že budou rok cestovat, než se někde usadí.

Partner je hlavní důvod, proč si Mariana vybrala magisterské studium ve Španělsku. Dalšími důvody bylo teplo a sluníčko. Mariana si umí představit, že ve Španělsku jednoho dne s partnerem založí rodinu. „*Ale to je ještě za dlouho. Ještě musíme oba dokončit vejšku a pak určitě budeme pár let pracovat, než začneme řešit případné založení rodiny.*“ Mariana by ráda své děti vychovávala v přímořské oblasti, kde je většinu roku teplo, protože věří, že to může mít dobrý vliv na výchovu dětí.

Na životě ve Španělsku jí vadí pouze nedochvilnost Španělů, se kterou se setkává i u profesorů na univerzitě.

Svatba a okolnosti sňatku

O uzavření manželství se ještě nikdy nebavili. Mariana se nyní na svatbu cítí moc mladá, ale jednoho dne by se vdát chtěla. „*Ale až tak za deset let. A případná žádost o ruku bude záviset na Juanovi. V tomhle přemýšlím tradičně a myslím si, že žádost o ruku je na chlapovi.*“

Každodenní život a rozdělení rolí v domácnosti

Rozdělení rolí v domácnosti s partnerem moc neřeší. „*Neřekla bych, že to máme nějak extra zorganizovaný, prostě spolu bydlíme a nějak fungujeme. Dělbů práce moc neřešíme, když je potřeba uklidit, tak někdo uklidí.*“ Poté však připustila, že starost o domácnost zastává převážně ona. Většinou uklízí a pere. O vaření se partneři starat nemusejí, stravují se v univerzitní kantýně.

Co se týče **financí**, nájem a veškeré další finance spojené s bydlením, výdaji na domácnost a nákupy potravin, které konzumují doma, platí na půl. Dohodli se tak a vyhovuje jim to. Při stravování v restauracích většinou platí partner, který má díky brigádě v otcově firmě vyšší příjmy. „*Juan, nechce, abych platila já... [] A rád si užívá ten pocit, když mě pozve na jídlo nebo na drink.*“

Jako společné **zájmy** Mariana uvedla sport a hudbu. Mezi oblíbené společné sportovní aktivity patří běh a tenis. Hudba je velký koníček hlavně pro partnera, který ve volném čase hraje v kapele. Mariana se hudbě věnuje spíše pasivně a Juana chodí podporovat na koncerty. Mezi další koníčky dále patří scházení se se společnými přáteli, ať už se jedná o společné kulturní akce nebo pikniky v parku.

Partner na Marianu nemá ve vztahu speciální požadavky. Nenárokuje si rozhodování o jejím kontaktu s přáteli, většinu přátel mají totiž společných. Nenárokuje si rozhodování ani o jejím způsobu odívání, ale Mariana přiznává, že jí při společných nákupech oblečení partner radí ve výběru. To Marianě nevadí, ráda si od partnera nechá poradit, protože se jí jeho styl líbí.

Situační varianty chování partnera

Na otázku, zda Daniel mění své chování k ní v soukromí a na veřejnosti Mariana váhala s odpovědí. Posléze situaci zhodnotila jako diferenci, která je podmíněna normou chování Španělů ve veřejném prostoru. *„Možná tak v tom, že je v soukromí, když jsme třeba sami doma, klidnější. Když jsme na veřejnosti a s kamarádama, je takovej hlasitější, temperamentnější, jak je ve Španělsku zvykem. Třeba v partě lidí se všichni překřikují a mluvěj jeden přes druhýho, to je tam úplně normální. Třeba při jídle. Ale když jsme sami, samozřejmě se nepřekřikujem (smích). Ze začátku jsem z tohohle jejich temperamentu byla fakt úplně vedle, nechápala jsem, jak najednou může mluvit třeba i pět lidí najednou a nikomu to nevadí. Přišlo mi to trochu nevychovaný a bez respektu k ostatním. Rychle jsem si ale uvědomila, že oni to takhle vůbec neberou, že to je pro ně normální, skákat si do řeči. Maj to prostě v krvi (smích). A taky jsou o dost hlasitější než Češi.“*

Každodenní život a kulturní rozdíly

Vnímání času

Mariana přiznává, že na odlišné vnímání času ve Španělsku si musela zvyknout. Ze začátku jí to nevyhovovalo. *„Jsem ranní ptáče a ráda vstávám brzo a za dopoledne obvykle stihnu hodně věcí. To se ve Španělsku moc nedá, brzo ráno tam nic nefunguje.“* Vysvětlila, že se v Santiagu de Compostela stmívá velmi pozdě, v létě tam svítí slunce až do jedenácté hodiny večerní. *„Geograficky by tam mělo být o hodinu míň než třeba v Česku, Santiago je totiž nad Portugalskem, kde je o hodinu méně, ale Santiago patří ke Španělsku, kde je čas stejný jako v Čechách.“*

Nedá se říct, že by jí odlišné vnímání času vyloženě vadilo. Má to dle jejích slov i výhody a dny ve Španělsku se jí svým způsobem zdají delší.

Stravování

Partneři se stravují převážně v univerzitní jídelně, o víkendech poté většinou chodí do restaurací. O stravování Mariana mluvila převážně v souvislosti se španělským temperamentem, který se při stravování Španělů projevuje. Dlouho si musela zvykat na to, jak jsou Španělé při jídle hlasití. *„Když je plná restaurace Španělů, člověk neslyší ani vlastního slova. Musela jsem se naučit být trochu průbojnější.“*

Na galicijskou kuchyni si však zvykla velmi rychle. Galicie se nachází u oceánu, typické jsou tedy mořské plody. *„Jídlo je velká součást tamní kultury. Hlavně pulpo a la gallega. Nikdy předtím jsem mořské plody neměla ráda, ale ve Španělsku jsem si je zamilovala.“* Marianě se také často stalo, že jí v podstatě cizí lidé pozvali k sobě domů na jídlo. Mariana to připisuje jejich pohostinnosti a tvrdí, že takovou pohostinnost v České republice nikdy nezažila.

Komunikace a společný jazyk

Veškerá komunikace mezi Marianou a Juanem probíhá ve španělském jazyce. Mariana se španělsky učila na střední a posléze i vysoké škole. Nejvíce se zdokonalila během ročního studia na vysoké škole a tvrdí, že i vztah s Juanem jí ve španělštině svým způsobem pomohl. *„Španělsky jsem uměla skoro perfektně už při příjezdu do Španělska. Ale s Juanem jsem se naučila hodně frází, který se ve škole člověk nenaučí.“* V komunikaci s partnerem Mariana žádné problémy neshledává. S rodiči Juana hovoří taktéž španělsky, i přesto, že oni mezi sebou doma mluví galicijsky. Když je Mariana přítomná, snaží se mluvit španělsky, i když především partnerově matce to dělá problémy a často si nemůže vzpomenout na španělská slova. *„Mamka i tatka Juana spolu doma mluvěj galicijsky, maj to automaticky z dětství. Juan je naštěstí kvůli škole zvyklej mluvit spíš španělsky.“* Galicijsky Mariana nerozumí, ale ráda by se to naučila.

Konflikty

Mariana tvrdí, že se s partnerem téměř nehádají. *„Máme skoro úplně bezkonfliktní vztah a doufám, že to tak zůstane. Oba jsme hodně tolerantní.“*

Menší konflikty měli v minulosti pouze kvůli Juanově žárlivosti. Nelíbilo se mu, když zjistil, že Marianě píšou přátelé z České republiky. Jednalo se o přátele mužského pohlaví a bylo

to předtím, než spolu začali bydlet. Tento konflikt se dle Mariany vyřešil tím, že od svých přátel z České republiky momentálně Mariana bydlí daleko. „*Těžko říct, jak by se choval, kdyby je poznal osobně.*“ Z přátel Mariany totiž poznal jen jednoho muže, představila mu zatím pouze kamarádky. Záměr to prý nebyl.

Vztah se Španělem Mariana vřele doporučuje. „*Juan je skvělejší a jsem s ním fakt spokojená. Za Čecha bych ho rozhodně nevyměnila,*“ prohlásila se smíchem. Tvrdí, že její předešlé vztahy s muži z Česka byly více konfliktní a svým způsobem také „nudnější“. „*S Juanem, když máme volno a jsme spolu, pořád něco podnikáme. Nerad sedí doma na zadku, je akčnější. A jsou takoví i jeho kamarádi. To mám na Španělech ráda.*“ Navíc se jí na Španělech líbí jejich temperament a to, jak jsou přátelští. Příkladem uvedla se zdravením. „*Zdraví se vždycky dvěma pusama na tváře, i kluci, i holky, všichni. I když se třeba vidí jenom po jednom dni. My Češi si držíme odstup, i fyzickéj.*“ Tento španělský zvyk se Marianě líbí více než český styl zdravení.

Informátorka ANNA

Anně bylo v době výzkumu 35 let. Má dokončené magisterské studium, obor marketing. Momentálně pracuje v oboru v jedné marketingové firmě ve Valencii jako marketingový specialista. V současné době žije již osm let ve Španělsku, kde s manželem vychovává půlroční dceru Isabel.

Anna má české občanství. Narodila se v Kralupech nad Vltavou. Je nevěřící.

Rodiče Anny mají dokončené středoškolské vzdělání, jsou nevěřící stejně jako její jediný starší bratr; z její rodiny jsou katolíci pouze její prarodiče.

Manžel Anny se jmenuje **Adrian** a v době výzkumu mu bylo 38 let. Studium ukončil po získání bakalářského titulu. Pracuje jako počítačový odborník. Jeho matka má dokončené středoškolské vzdělání, oproti tomu otec získal bakalářský titul. Vyznáním je katolík, stejně jako celá jeho rodina. Má tři starší sourozence, jednoho bratra a dvě sestry.

Anna manžela charakterizovala jako milého, hodného, zábavného a inteligentního muže. Jako jeho velkou přednost uvedla to, že je rodinný typ a pro rodinu by udělal cokoliv.

Seznámení

Anna po dokončení vysoké školy začala pracovat v marketingové firmě v Praze, kde se jí po nějaké době naskytla možnost odjet na roční pracovní stáž do Valencie. Úspěšně prošla

výběrovým řízením a odjela na stáž v roce 2009. Svůj výjezd prožívala jako velké dobrodružství, jako naplnění touhy žít v zahraničí a cestovat. Nejen prohlubování odbornosti v pro ni neznámém prostředí, ale i možnost poznávat jinou kulturu a jiný styl života vnímala jako životní šanci. Chopila se jí cíleně. Pracovní kolektiv, do něhož vstoupila, jí okamžitě oslovil: „... *první pracovní den. Na něj nikdy nezapomenu. Všichni kolegové na mě byli hned o začátku moc milí, Španělé jsou všeobecně hodně přátelští a otevření, takže jsem již od prvního dne věděla, že se v práci budu cítit báječně. A opravdu to tak bylo.*“

Po roce se musela navrátit do České republiky, snahy o prodloužení výměnné pracovní stáže se ji nezdařily. Proto Anna už ze Španělska podala výpověď a po domluvě s vedením firmy v České republice se do Prahy vrátila odpracovat pouze dvouměsíční výpovědní lhůtu.

S Adrianem se Anna seznámila hned první týden ve Valencii. Pracoval ve stejné firmě, kde bylo zvykem, že všichni zaměstnanci chodili v pátek po práci na společný drink.⁸ „*Seznámili jsme se už předtím v práci, ale jen letmo. Ten večer jsme se ale víc poznali. A rovnou jsme si vyměnili telefonní čísla.*“ Anna se Adrianovi svěřila, že ve Valencii nikoho nezná, a on jí nabídl, aby se občas přidala k němu a jeho přátelům. Hned následující týden se tak stalo a Anna se s Adrianem a se skupinou jeho přátel vydala do kina a poté na drink. Záhy se dvojice začala scházet i bez přátel. „*Až se tak nějak z kamarádství stal postupně vztah. Bylo nám spolu krásně a oba jsme k sobě začali cítit něco víc než jen přátel.*“ První měsíc Anna a Adrian svůj vztah v práci tajili. Důvodem bylo především to, že byli kolegové a nezdálo se jim vhodné dávat si náklonnost najevo v práci. To časem začalo být těžší, protože jejich kolegové byli zároveň i jejich přátelé, s nimiž chodili na páteční drink.

Reakce okolí

Jako první představil Adrian Annu svým přátelům. Došlo k tomu ještě předtím, než spolu začali chodit. Anna vzpomíná, že Adrianovi přátelé byli velmi přátelští a přijmuli ji mezi sebe bez jakýchkoliv problémů a se snahou ji „*opravdu poznat*“. Když se dozvěděli, že jsou Anna a Adrian ve vztahu, prohlásili, že to tušili, že jednoho dne budou partnery.

Jako další se o jejich vztahu dozvěděli jejich kolegové v práci. „*Jejich reakce byla úžasná, všichni nám to přáli a říkali, že se k sobě hodíme.*“ V práci se k sobě Anna s Adrianem chovali i nadále profesionálně, aby se o jejich vztahu nikdo z vedení nedozvěděl. Rozhodli

⁸ Anna mi chození na společný drink popsala jako několikahodinové posezení v barech či na terasách barů, při kterém se většinou popíjí pivo či víno a jedí tapas (viz příloha).

se, že to tak bude lepší. Záměr se jim zdařil. Jejich šéf o jejich partnerství nevěděl až do okamžiku ukončení Annina pracovního poměru.

Také rodina Adriana reagovala na jejich vztah velmi pozitivně. *„Když Adrianovi rodiče zjistili, že jsem tak daleko od svojí rodiny, okamžitě se ke mně začali chovat jako ke vlastní. Zvali mě k nim na návštěvy, na obědy, brali mě na rodinné sešlosti, ... [] Rodina Adriana se od začátku stala i mou rodinou. Zní to zvláště, ale opravdu jsem měla od začátku pocit, že se jeho rodiče stali mými rodiči, když ti moji byli tak daleko.“* Dodnes se rodiče Adrianovi k Anně chovají jako k vlastní dceři. Anna to vysvětluje tím, že jsou Španělé všeobecně hodně milí a přátelší.

Rodina Anny z jejího vztahu s Adrianem nebyla zdaleka tak nadšená. Rodičům Anna první půl rok o vztahu ani neřekla. *„Bála jsem se jejich reakce, jsou dost konzervativní.“* Rodiče se od začátku obávali toho, že Anna ve Španělsku kvůli partnerovi zůstane, což se nakonec také stalo. Adriana osobně poznali až po roce vztahu, kdy Anna ukončila roční pracovní stáž ve Španělsku a musela se vrátit do České republiky. Během dvou měsíců výpovědní lhůty v pražské firmě, které Anna v roce 2010 strávila v Čechách, jí partner přijel navštívit na deset dnů. *„Rodiče už tenkrát věděli, že to ve vztahu myslíme vážně, vzhledem k tomu, že jsem se plánovala přestěhovat do Valencie. Takže Adriana přijali a za těch deset dní si ho i oblíbili.“* Anna s partnerem během jejich pobytu v Čechách zůstali bydlet u rodičů Anny. Adrian se jim snažil vypomáhat, otcovi na zahradě a matce s přípravou pokrmů. Anna si myslí, že i to byl důvod, proč si Adriana i přes prvotní nesouhlas nakonec oblíbili.

V současnosti Anna udržuje s rodiči kontakt přes skype a telefon, navštěvuje je dvakrát do roka. Pocit odcizení nemá, ovšem chce žít ve Španělsku (i s ohledem na možnost pracovního uplatnění Adriana v ČR). Své citové, kulturní a zájmové vazby na prostor České republiky: reflektovala pouze svou rodinu a přátele z doby před odjezdem do Španělska.

Někteří z přátel Anny Adriana poznali již ve Valencii, kam za ní přijeli na dovolenou. Adrian jim během pobytu dělal průvodce, čímž si ho všichni okamžitě oblíbili. *„Navíc on je hodně přátelský a zábavný, jeho mají všichni rádi. Dokáže si s člověkem popovídat opravdu o všem.“*

Současný partnerský vztah a život v partnerství

Vztah s Adrianem je pro Annu prvním vážným partnerstvím. Svá předchozí partnerství nepovažuje za vážná. Pro Adriana je Anna druhým vážným vztahem. Oba měli v minulosti vztahy pouze s občany jejich vlastní země.

Ve vztahu jsou spolu osm let. Začali spolu bydlet po roce vztahu a po třech letech vztahu vstoupili do manželství.

Anna je v manželství spokojená a nevidí důvod, proč by vztah se Španělem neměla doporučit.

Svatba a okolnosti sňatku

Žádost o ruku přišla po dvou letech vztahu a Anna ji dle svých slov nečekala. Byla však přesvědčená o tom, že chce s Adrianem strávit zbytek života, proto nabídku přijmula a svatba se uskutečnila půl roku po žádosti.

Konala se ve Valencii. O místě svatby se partneři nějakou dobu rozhodovali, Anna však od počátku tušila, že to bude Španělsko. *„Bylo to tak jednodušší, protože Adrian má větší rodinu, spoustu tetiček a strýčků a celkově víc lidí, které chtěl na svatbu pozvat. Já tam chtěla hlavně rodiče, bráchu a nejbližší přátele a věděla jsem, že ti na mou svatbu do Valencie dorazí.“* Místo tedy bylo vybráno z praktických důvodů, většina hostů byla ze Španělska.

„Svatbu jsme měli na mé poměry celkem velkou, na španělské poměry malou. Já tam měla asi třicet hostů, Adrian sedmdesát. Ve Španělsku jsou zvykem velké svatby. Platí heslo, že když svatba, tak pořádná.“

Na svatbu Anna ráda vzpomíná, jednalo se dle jejích slov o krásnou svatbou, ve které došlo ke střetu dvou odlišných kultur. *„Byl to takový mix kultur, z obou zemí jsme zachovali nějaké tradice. Myslím, že i pro hosty to byl krásný zážitek.“*

Svatební obřad proběhl v kostele z důvodu, že Adrian a jeho rodina jsou věřící katolíci. Anna se svatbou v kostele souhlasila, protože věděla, že to bylo pro Adriana důležité.

Obřad začal později, než je zvykem v České republice. *„Ve Španělsku mají spoustu věcí posunutých, počínaje začátkem práce a otevírací dobou obchodů, až po svatby. Obřad začínal v pět hodin odpoledne. Po obřadu následovala hostina a oslavy. Ty trvaly až do rána.“*

Občerstvení na svatbě bylo formou švédských stolů. Objevila se na nich jak česká jídla, tak i španělská. Z českých klasik se na svatbě jedly například svatební koláčky, které připravila rodina Anny, ze španělských se jednalo o paellu,⁹ která je typická pro oblast Valencie.

Stejně tak i tradice byly zastoupené z obou zemí. Mezi španělské tradice, které byly na svatbě dodržovány, patřilo vybírání peněz od hostů. Tato tradice probíhá tak, že po hostině novomanželé obcházejí hosty s košíkem, ve kterém se nachází malé dárky. Mužům se nabízí buď doutník nebo malá lahev vína a ženám se nabízí jiná maličkost. Hosté poté dávají novomanželům dar, většinou se jedná o peníze. „*To je důvod, proč Španělé zvou na svatby tolik lidí. Při svatby se dvěma sty hosty se na svatbě dá celkem vydělat. To je i důvod, proč já osobně preferuji chodit na svatby opravdu jen nejbližších kamarádů. Když jste totiž pozvaní na svatbu, očekává se, že přispějete minimálně 50 euro na osobu, to dělá 100 euro za mě a za Adriana, což jsou skoro tři tisíce. Takovým obnosem ráda přispěju jen nejbližším přátelům.*“

Z českých tradic novomanželé dodrželi například tradici týkající se věci nevěsty při sňatku. „*Měla jsem něco starého, něco nového, něco půjčeného a něco modrého.*“¹⁰

Ze společných tradic obou zemí Anna zmínila házení rýže na novomanžele při odchodu z obřadu a házení kytice nevěsty mezi nezadané dámy.

Po svatbě odjeli novomanželé na svatební cestu na Kubu.

Každodenní život a rozdělení rolí v domácnosti

Péče o dceru. Život se manželům před půl rokem velmi změnil. Anna přivedla na svět prvního potomka, dceru Isabel. První čtyři měsíce s ní Anna zůstala na mateřské dovolené. Poté musela podle španělského zákona o mateřské dovolené nastoupit znovu do práce. „*Výhodou sice je, že jsem během těch čtyřech měsíců pobírala plnou mzdu, ale peníze nejsou všechno. Samozřejmě mi lámalo srdce nechat malou doma a jít do práce, když jí byly jen čtyři měsíce.*“ Ve Španělsku je zvykem najímat chůvy na hlídání po dobu, kdy jsou rodiče dítěte v práci. To Anna dělat nemusela, pomáhat jim již od narození dcery začala Adrianova matka. Je v důchodu a nabídla se, že jim bude dceru hlídat. „*To jsme s radostí přijmuli. Nechtěli jsme Isabelku nechávat s někým cizím.*“

⁹ Viz příloha.

¹⁰ I když česká tradice modrou barvu odsuzuje jako barvu modřin, modrá barva původně symbolizovala lásku, věrnost a štěstí. Proto má každá nevěsta nosit něco modrého.

Péče Adrianovy matky o malou Izabelu přivedla Annu k mimovolnému srovnání rodinných vztahů ve Španělsku a v Čechách – s jednoznačným doceněním vnitřních mezigeneračních vazeb v rodinách španělských: „... [] *většina Čechů nechápe, že mám doma dobrovolně tchýni pět dní v týdnu. Ale rodinné vztahy jsou ve Španělsku na úplně jiné úrovni, rodina je opravdu na prvním místě a já s tchýní vycházím skvěle. Kromě hlídání nám občas pomáhá i s úklidem.*“

V době výzkumu uběhly dva měsíce od doby, kdy po porodu Anna znovu nastoupila do práce. Její hodnocení se vztahuje ke zkušenosti těchto dvou měsíců.

O **finance** se manželé starají společně. Mají společný účet, kam jim chodí výplaty. Z toho platí nájem a další výdaje spojené s domácností. O financích rozhodují společně, především v situacích, kdy kupují něco hodnotnějšího, vždy spolu investici nejprve proberou. Kapesné na osobní útratu nemají přesně stanovené, oba mají vlastní kreditní kartu, ze které si v případě potřeby vyberou nebo s ní zaplatí. Anna tvrdí, že jejich osobní útrata není vysoká, jsou s manželem oba šetřiví a většina výdajů je nyní spojena s dcerou.

Úklid a další práce spojené s chodem domácnosti jsou převážně na Anně. „*Stejně jako moje maminka doma zastává tyhle domácí práce, i já se jich ve vztahu bez problému ujímám. I ve Španělsku je to často bráno jako samozřejmost, že má žena vařit a uklízet. Ted' už se sice pohledy na tyhle tradiční role mění, ale i já, i manžel, jsme ještě v tomhle prostředí vyrostli a oba jsme měli z domu příklad, že manžel je živitel, zatímco žena zůstává doma s dětma a stará se o domácnost.*“

Na společné **volnočasové aktivity** s narozením dcery již nemají tolik času jako v minulosti. Dříve však hodně cestovali, navštívili celou Evropu a Jižní Ameriku. Cestovat plánují i v budoucnu, až bude dcera větší. Dalším společným koníčkem je kultura, partneri rádi hodí na výstavy a do kina.

Jako důležitou součást španělské kultury, Anna zmínila **způsob stravování a jídlo**. V jejím výkladu se staly charakteristikou a dominantou španělské každodennosti. „*Obědy a večeře s přáteli či s rodinou jsou považovány za naprostou nutnost a nad jídlem se ve Španělsku tráví hodně času. Nad takovou rodinnou večeří se sedí třeba i tři hodiny a večeře se skládá z mnoha pokrmů.*“

V běžné španělské každodennosti Annu udivilo, jak muži, a jmenovitě i Adrian, o sebe pečují – a to nejen ve veřejném prostoru, ale i v intimitě vlastní domácnosti. „*Na Španělech*

mě hodně překvapilo to, že muži opravdu hodně dbají o módu a chodí hezky upravení. Adrian není výjimkou. Obléká se hezky a stylově, rozhodně doma nechodí ve vytahanych teplákách, jako tomu mají ve zvyku mnozí Češi.“ To se Anně líbí a imponuje jí to. „A zároveň mě to motivuje k tomu, abych o sebe také více dbala.“ Péči o sebe a svůj image přijala Anna jako inspiraci, jako tu část španělské každodennosti, které se vědomě chce přizpůsobit.

Vztah muže a ženy. Autentická výpověď Anny: *„Dnes je machismus ve Španělsku na ústupu a dnešní generace žen by si od mužů ve většině případech nenechala rozhodovat o způsobu odívání a podobných věcech. Bohužel se ale stále najdou výjimky, sama jsem poznala několik žen, jejich partner rozhodoval o jejich kontaktech s přáteli. Adrian takový ale není, jinak bych s ním asi nemohla být. O věcech týkajících se naší rodiny a vztahu rozhodujeme oba. Přátele máme ve Valencii společně.“*

Každodenní život a kulturní rozdíly

Vnímání času

Odlišné vnímání času ve Španělsku Anna již nevnímá. Na tuto změnu si rychle zvykla, a dokonce se s rozdílným členěním času identifikovala. Tvrdí o sobě, že je spíše noční tvor a život ve Španělsku jí tedy velmi vyhovuje.

„Jediné, co mi nevyhovuje, je siesta, kdy je od dvou do čtyř všechno zavřené, úřady, obchody, supermarkety. To je z mého pohledu velmi nepraktické, většina firem se na tyto dva hodiny také uzavírá. Moje naštěstí ne, mohu pracovat nepřetržitě osm hodin v kuse.“ Dodala, že by jí vadilo mít odpolední dvouhodinovou siestu.

Způsob komunikace v přátelské skupině

Na několika místech rozhovoru Adriana upozorňovala na hlasitost, nepřehlednost rozhovoru, prolínání řeči několika mluvčích, nerespektování jejich individuality. Na tento způsob komunikace si musela zvyknout, naučit se ho respektovat a přizpůsobit se mu. Její výpověď: *„... hlasití všichni byli. Pomalu jsem se ani nedostala ke slovu, a když už jsem se k němu dostala, nenechali mě doříct větu. Z toho podle mě potom usoudili, že jsem zamlklá a že moc nemluvim. Tak to ale opravdu není, považují se za hovorného a přátelského člověka. I ten nejukecanější člověk na světě ale vedle Španělů vypadá jako břídil (směje se). S Adrianovými přáteli jsem kamarádka dodnes a na jejich temperament už jsem si zvykla. A tak nějak se naučila dostat se ke slovu.“*

Stravování

Anna i Adrian se v týdnu stravují v zaměstnání, konkrétně navštěvují stravovací zařízení umístěné v prostorách jejich pracoviště. Společně pouze večeří, ve vaření se střídají. Anna vaří převážně česká jídla, vyjmenovala například svíčkovou na smetaně, vepřový řízek, rajskou omáčku či ovocné knedlíky. Manžel připravuje španělské pokrmy jako je paella, gazpacho, choriza či mořské plody¹¹.

O víkendech často navštěvují restaurace nebo se stravují u rodičů Adriana či u společných přátel.

Se španělským stylem stravování se Anna bez problémů identifikovala. Stravování je pro ni velkou součástí španělské kultury. *„Jídlo pro ně nejsou jen pokrmy, je to kulturní zážitek, který většinou sdílí s přáteli nebo s rodinou. A to se mi moc líbí. Oni se nad jídlem sblížují. Už jenom celý pojem tapas, kdy si v restauraci všichni objednají jídlo společně formou maličkatých talířků, které potom sdílejí. V Čechách je vidět ten individualismus, každý si objedná vlastní talíř a jídla se většinou nesdílejí.“*

Komunikace a společný jazyk

Anna a Adrian spolu komunikují španělsky. Anna považuje svou úroveň španělštiny za výbornou a v komunikaci s partnerem žádné problémy neshledává. Proto i komunikace s rodinou Adriana probíhá bez problémů.

Oproti tomu Adrian česky neumí, takže komunikace s rodinou Anny je složitější. Anna by byla ráda, kdyby se do budoucna naučil plynule česky. Umí jen několik základních frází, Anna mu tedy většinu věcí musí překládat, pokud jsou v České republice. Do Čech jezdí zhruba dvakrát ročně.

Na dceru Anna mluví česky a Adrian španělsky.

Konflikty

Anna připustila, že se v jejich vztahu občas objevují drobné konflikty, ale vidí to jako normální věc ve všech partnerstvích. *„Nemyslím si, že se můj vztah s Adrianem nějak výrazně liší od mých předešlých vztahů s muži z České republiky.“*

¹¹ Viz příloha.

Při vstupu do partnerství oba partneři věděli, že se mohou objevit kulturní rozdíly a případné střety. Proto se od počátku vztahu snaží vzájemně respektovat. Jako příklad tohoto respektování Anna uvedla vztah Adriana s jeho rodinou. *„Jsou si hodně blízcí, Adrian denně mluví s rodiči, když nejsou spolu, tak si alespoň volají. Pamatuji si, že jsem to na naší první dovolené nechápala, proč jim každý večer volá. Ted' už to ale chápu, rodina je pro něj na prvním místě a já to respektuju. Patřím už totiž taky do rodiny a vidím ted' věci jinýma očima. Více milujícího otce bych si pro svou dceru asi nemohla přát. Adrian by pro Isabelku udělal cokoliv, což je asi u otců normální, ale nejen on, celá jeho rodina je tady pro nás. To v Česku často nevidíte, takovou vzájemnou oporu.“*

Annu nenapadlo mnoho věcí, které by jí na manželovi vadily. V každodenním životě ji momentálně asi nejvíc vadí, že se manžel doma nepřezouvá. Stejně tak jako všichni Španělé. *„Já se přezouvám, mám na doma sandále. Manžel se nezouvá. Doma je potom věčně bordel a musí se denně zametat.“* Anna však připustila, že by byl manžel ochotný se doma přezouvat, ale vzhledem k častým návštěvám jejich přátel či manželovy rodiny u nich doma by jeho zouvání situaci nevyřešilo. *„Často k nám chodí návštěvy a bylo by nevhodné je žádat, aby se přezouvali.“*

Se Španěly všeobecně konflikty nemívá. Tvrdí, že je opravdu snadné si ve Španělsku najít přátele. *„Španělé jsou přívětiví a milé lidé a na to se zvyká snadno. Naopak mi ted' po příjezdu do Čech přijde, že Češi jsou strašně uzavření a chladní.“*

S čím se však Anna nedokázala identifikovat je to, že Španělé všude chodí pozdě. *„Manžel naštěstí ne, ale například naši přátelé vždycky chodí pozdě. Už jsme na to zvyklí, takže víme, že když mají dorazit třeba v pět, dorazí v půl šesté. Je to trochu otravné, ale člověk se naučí, že s tím musí počítat, takže když jde o něco důležitého, vždy je potřeba naplánovat sraz cíleně o něco dříve, aby i se zpožděním dorazili včas.“*

Informátorka LUCIE

Lucii bylo v době výzkumu 25 let. Pochází z Liberce, ale nyní žije s partnerem na Kanárských ostrovech, konkrétně na ostrově Tenerife. Má české občanství, je svobodná a nemá potomky. Vystudovala střední odbornou školu hotelnictví. Pracuje jako vedoucí baru v hotelovém komplexu.

Otec Lucie je vyučený truhlář a v tomto oboru také pracuje, matka zakončila studium na zdravotní škole maturitní zkouškou a nyní pracuje jako zdravotní sestra. Lucie nemá sourozence. Ona i celá její rodina jsou nevěřící.

Partner Lucie se jmenuje **Raul** a v době výzkumu mu bylo 23 let. Pochází z Tenerife a má španělské občanství. Má bakalářský titul v oboru Informatika a technologie. V odvětví informatiky nyní i pracuje.

Matka Raula má pouze základní vzdělání. Důvodem je její původ. Pochází z rurální části ostrova a vyrůstala v době před zavedením povinné školní docházky na Tenerife (až v sedmdesátých letech 20. století). Raulův otec získal středoškolské vzdělání, které také dokončil. Raul má tři starší sourozence, jednu sestru a dva bratry. Celá rodina je věřící. Všichni kromě Raula jsou praktikujícími katolíky, pravidelně chodí do kostela.

Lucie popisuje Raula jako přátelského, otevřeného a společenského člověka. *„Je to ten nejpohodovější člověk, kterýho jsem poznala. Naučil mě vidět svět úplně jinýma očima, neřešit maličkosti a užívat si života. Ten jeho pohodový přístup k životu může někdy působit jako lenost, ale já bych ho jako líného člověka nepopsala.“*

Seznámení

Lucie se s partnerem seznámila v roce 2015 v Londýně, kde v té době oba pracovali. Lucie byla zaměstnána jako barmanka v irském baru a Raul pracoval jako programátor. Seznámili je společní přátelé. Spolubydlící Lucie, její dlouholetá kamarádka Magda, začala chodit s Raulovým nejlepším kamarádem. Často se všichni scházeli společně. Počátek jejich vztahu zorganizovala Magda, o dva roky starší energická žena. Jednoho večera se na poslední chvíli omluvila ze společné schůzky, setkali se pouze Lucie a Raul. *„Ten večer jsme si skvěle užili, Raul je rozený bavič a o zábavu je s ním postaráno.“* Lucie však v té době žádný vztah nehledala. *„Nevěděla jsem, co se životem, netušila jsem, co chci dělat. Tenkrát jsem ani netušila, jak dlouho bude Raul v Londýně, ale věděla jsem, že se v budoucnu chtěl vracet na Tenerife, odkud je.“* I přesto nakonec Lucie do vztahu s Raulem vstoupila. Začali spolu chodit již v Londýně, ale Lucie přiznává, že zprvu vztahu nepřikládala váhu.

„Pak jsem zjistila, že Raulovi končí smlouva v práci a že nastal čas, aby se vrátil na Kanáry. I když jsem tenkrát náš vztah nebrala až tak vážně, věděla jsem, že by mě Londýn bez Raula nebavil. I Magda se totiž stěhovala na Tenerife společně s Josém, tím jejím přítelem. A tak bych v Londýně zůstala vlastně tak nějak sama, moc jiných kamarádů jsem tam neměla. A ta

moje práce v tom irském baru taky stála za nic, nebavilo mě to tam.“ A tak se Magda rozhodla přestěhovat se s partnerem na Tenerife. Hlavním iniciátorem byla opět přítelkyně Magda; Raul, dle Lucie, projevil menší aktivitu v přemlouvání.

Reakce okolí

Rodina Lucie Raula osobně zatím nepoznala. *„Na Tenerife za náma nebyli a my v Čechách společně taky ne.“* V době výzkumu byla Lucie na návštěvě v České republice bez partnera. Tomu se nepodařilo získat volno ze zaměstnání. Společně tedy plánují přijet znovu v září.

„Rodiče poznali Raula jenom přes skype, většinou je přijde pozdravit, když si voláme. Ale nějak blíž se zatím neznají, musím jim totiž překládat. Rodiče nemluví anglicky, ani španělsky. A Raul nemluví česky. Kupodivu ale rodiče reagovali v pohodě, když jsem jim o vztahu řekla. Hlavně je zajímalo, jestli je ke mně hodnej a upřímněj. A když jsem jim řekla, že jo, byli spokojení.“ Lucie však připouští, že tuší, že by rodiče byli spokojenější, pokud by bydlela v České republice. Zdůvodňuje to tím, že je jedináček a rodiče nyní bydlí sami, a tak se jim po ní stýská.

Ani mnoho přátel Lucie nemělo příležitost setkat se s Raulem. Poznaly ho pouze její dvě kamarádky v době, kdy ještě žila v Londýně. Jednou z nich je Magda, která Lucii s partnerem seznámila, a ta na Raula vždy reagovala pozitivně. Lucie nyní připouští, že se je Magda od začátku snažila dát dohromady.

Raulovu rodinu Lucie poznala po půl roce vztahu, kdy se přestěhovali na Tenerife. *„Jak přesně reagovali, když jim o mě Raul řekl, nevím, ale jejich reakce, když jsem je poprvé potkala, byla prostě skvělá. Jsou to ti nejúžasnější lidi pod sluncem. Kanárčani jsou totiž neskutečně milí a přívětiví lidi, jsou pohostinní a přátelští. Raulovi rodiče jsou sice starší, ale velmi energetičtí lidé, přivítali nás úžasnou grilovačkou u nich na zahradě a ten večer jsme u nich zůstali až do tří do rána a bavili jsme se jako s vrstevníky. To jsem v Čechách nikdy nezažila.“* Lucie dodala, že se v Raulově rodině nikdy necítila jako cizinka nebo jako outsider. Připisuje to tomu, že na Tenerife žije mnoho přistěhovalců, proto jsou místní na cizince zvyklí.

I přátelé Raula na jeho vztah s Lucií reagovali pozitivně. *„Prý byli nadšení, když jim poprvé řekl, že si našel Češku. Asi proto, že to je pro ně exotický tím, že jsem blondýnka a vypadám naprosto jinak než Španělky.“* Při osobním setkání byli na Lucii všichni milí a přátelští. Lucie dodává, že ještě nikdy nepoznala žádného nepříjemného Španěla.

Současný partnerský vztah a život v partnerství

Tento vztah je pro Lucii druhé vážné partnerství. Její předchozí vážné partnerství byl čtyřletý vztah se spolužákem během střední školy. Raul Lucii prozradil, že je pro něho jejich vztah čtvrtým vážným vztahem. To Lucii přišlo zvláštní a tvrdí, že partner jinak vnímá pojem dlouhodobý vztah. „*Kanárčani totiž za vážnej vztah považujú i dvoměsíční vztah,*“ dodala Lucie. Raul měl v minulosti pouze jeden vztah s cizinkou, konkrétně se ženou z Velké Británie v době, kdy žil v Londýně, vztah jednoměsíční. Takto časově ohraničený partnerský kontakt ovšem Lucie za vztah nepovažuje. Zde se projevuje rozdíl v hodnocení mladého Španěla původem z Kanárských ostrovů a mladé Češky.

V době výzkumu spolu partneři byli rok a půl. Bydlet spolu začali po půl roce vztahu. Ihned po příletu na Tenerife si Raul s Lucií společně s Magdou a Josém našli byt, ve kterém dodnes oba páry bydlí. „*Bydlíme v něm jen my čtyři a máme dvě ložnice, obývací, kuchyň a samozřejmě koupelnu s toaletou. Ted' je to přesně rok, co bydlíme na Tenerife. Zatím jsem spokojená a nelituju toho, byl to super rok.*“

Ve vztahu je Lucie spokojená, ovšem není si jistá, zda chce na Tenerife zůstat i do budoucna. Od současné návštěvy České republiky Lucie očekávala i to, že si utřídí myšlenky a rozhodne se, co bude v budoucnu dělat. „*Nejsem si úplně jistá, zda chci na Tenerife zůstat navždy. Nevím totiž, jestli mě moje aktuální práce naplňuje.*“ Lucie však připustila, že neví, co by pro jejich vztah znamenalo, kdyby se rozhodla odstěhovat se z Tenerife, kde partner plánuje zůstat. Připouští, že by se její nejistota o budoucnu mohla ustoupit, pokud by si našla lepší zaměstnání. Při úvahách na téma své budoucnosti a pobytu na Tenerife také poukázala na Raulův temperament, který jí do budoucna nedává mnoho jistoty. „*Ve vztahu nám to klapne, ale je to s ním jiný než ve vztahu s Čechem. Na jednu stranu je hodně temperamentní, na druhou je to extrémní pohodář, je to surfař a má všechno na háku. Zatím mi to ve vztahu až tolik nevadí, ale do budoucna, až jednou budu chtít třeba založit rodinu, si to nějak neumím představit.*“ Dodala, že je možné, že si na uvolněnější životní styl na Tenerife zvykne a tím pádem jí pohodový přístup partnera k životu přestane vadit. V rámci celého tohoto přemýšlení Lucie nezmínila věkový rozdíl, skutečnost, že Raul je o dva roky mladší a že jeho životní velkorysost může vycházet z mládí, které teprve sbírá zkušenosti.

Svatba a okolnosti sňatku

V době výzkumu Lucie s Raulem sňatek neuzavřeli a ani to neměli v plánu. Lucie partnerství považuje příliš krátké a s neznámou perspektivou do budoucnosti na to, aby uvažovali o

manželství. Uzavření manželství považuje Lucie za vhodné, pokud si to oba partneři přejí a pokud plánují potomka. Uvedla, že případnou svatbu si umí představit zhruba za pět let. Zdůraznila ale, že „svatbu“ pro úspěšný vztah partnerů v dnešní době nepovažuje za nutnost a nevidí nic špatného na nesezdaných partnerstvích. Její pozice vyslovená v kontextu současnosti a jejího vztahu se Španělem je jednoznačná.

Každodenní život a rozdělení rolí v domácnosti

Lucie s Raulem sdílají s jejich přáteli Magdou a Josém společný třípokojový byt, se dvěma ložnicemi, obývacím pokojem, kuchyní a koupelnou. Domácnost však, jak vyplývá z výroků Lucie, je volným spoužitím, které mi Lucie popsala spíše jako takové „*ne moc organizované spolubydlení*“. Jediné, co mají opravdu jasně vymezeno, jsou finance. Nájem za byt mají rozdělený na čtyři díly. Dva díly připadají na Lucii a Raula: z nich každý hradí svůj díl. S ostatními financemi, které si vydělají, hospodaří Lucie i Raul sám dle vlastního uvážení.

Práce v domácnosti většinou připadá na Lucii a na Magdu. „*Kluci po sobě moc neuklízej.*“ To Lucii zprvu vadilo, ale naučila se to s klidem přejít a neřešit to. Raul s Josém v domácnosti nejvíce vypomáhají s vařením: „*milujou totiž typický kanárský jídlo, a to my s Magdou prý neumíme připravit tak dobře jako oni.*“

Mnoho společných **volnočasových aktivit** Lucie a Raul momentálně nemají. „*V Londýně jsme často chodili na party a na jídlo do restaurací s kamarády. Doma jsme pak koukali na filmy a na seriály. Teď na Tenerife se to ale změnilo. Raul všechnen volný čas věnuje surfování, v Londýně mu tenhle sport chyběl, takže se ho teď nemůže nabažit. Proto jsem to taky zkusila a učím se surfovat.*“ Lucie se přizpůsobuje; pociťuje nutnost kontaktu a společného zájmu. Hlavním důvodem, proč spolu momentálně netráví mnoho volného času, však není nedostatek společných volnočasových aktivit, ale nedostatek společného volna. Raul má volno o víkendech, kdy Lucie pracuje, ona ve středu a čtvrtek, kdy v práci je Raul. Lucie doufá, že se tato situace časem vyřeší a jednomu z nich se podaří zařídít si volno z práce v jiné dny.

Raul si nenárokují rozhodování o kontaktech Lucie s jejími přáteli. S výběrem oblečení se jí však snaží pomáhat. „*Že by si to vyloženě nárokoval, to se říct nedá. Ale od doby, co bydlíme na Tenerife, spolu občas chodíme nakupovat oblečení a on mi ukazuje, co by se mu na mě líbilo. Ve stylu oblečení se ale moc neshodujeme, jemu se líbí surfařské oblečení, což se mi líbí na něm, ale ne na mě. Takže v tomhle u mě nepochodí.*“

Každodenní život a kulturní rozdíly

Stravování

Lucie i Raul společně většinou pouze večeří. Přes den se stravují v zaměstnání, na večeři se však na bytě většinou sejdou všichni a jedí společně. *„Na večeři se často sejdeme všichni čtyři doma, a to vaří kluci, milujou totiž typický kanárský jídlo, a to my s Magdou prý neumíme připravit tak dobře jako oni,“* sdělila se smíchem. *„Jí se tady hodně masa, kluci nejčastěji připravují vepřové, králičí nebo kozí maso. Kozí maso je pro Kanárské ostrovy typické, plyne to z jejich historie a geografie, je tam totiž spousta divokých koz v horách, takže právě kozy tvořily základ jídelníčku Kanárčanů od pradávna. Kozí maso je složité na přípravu, musí se vařit několik hodin, ale výsledek stojí za to, je to velké lahoda. Jako přílohu vždycky jíme brambory uvařené ve slupce, které se jedí s několika druhy salsy.“*¹² Dále z typické stravy Kanárských ostrovů Lucie zmínila mořské plody, především kalamáry a mušle.

Jednou do měsíce poté Lucie připravuje české pokrmy. Menší četnost českého jídelníčku vysvětlila tím, že se jedná o hutnou stravu, která se do horkého počasí nehodí.

Vnímání času

Lucie pociťuje rozdíl ve vnímání času na Kanárských ostrovech. *„Tak tam ten čas tolik neřešej jako tady v Česku. Ve Španělsku žijou spontánněji, čas tolik neřešej a nestresujou se deadlinama. Víím, že to takhle zní šíleně a pro většinu Čechů je to nepředstavitelný a zní to vágně, ale oni jsou takhle šťastnější. Rozhodně si dělají méně vrásek.“*

Lucii toto rozdílné vnímání času nevadí. Připouští však, že to pro ni byl zprvu šok. Na Tenerife přijela z Londýna, který popsala jako „*uspěchaný*“. Po příjezdu na ostrov se jí zdálo, jako by se tam zastavil čas. *„Teď mi třeba i v Praze připadá všechno šíleně uspěchaný a připadá mi až zvláštní, s jakou přesností tu všechno funguje.“* Poukázala především na to, že v České republice většina lidí chodí na schůzky včas a městská hromadná doprava dle jejích slov funguje tak, jak má. To se na Tenerife neděje, což jí svým způsobem znesnadňuje každodenní život.

¹² Kozí maso se musí vařit několik hodin, ale ve výsledku je velmi lahodné. Jako příloha se podává papas arrugadas con mojo, což jsou malé brambory vařené ve slupce, které se jedí s několika druhy salsy.

Partnerský vztah

Svůj partnerský vztah s Raulem vnímá Lucie jako pohodový, nekonfliktní a rovnocenný. Velkou zásluhu připisuje povaze Raula, který „*je hodně pohodovej a spoustu věcí vůbec neřeší*“. Jediné, o čem Raul autoritativně rozhoduje je auto, „*ale to je proto, že to auto je jeho a on má řidičák, zatímco já ne*“.

Raul si nenárokují rozhodování o kontaktech Lucie s jejími přáteli. S výběrem oblečení se jí však snaží pomáhat. „*Že by si to vyloženě nárokoval, to se říct nedá. Ale od doby, co bydlíme na Tenerife, spolu občas chodíme nakupovat oblečení a on mi ukazuje, co by se mu na mě líbilo. Ve stylu oblečení se ale moc neshodujeme, jemu se líbí surfařské oblečení, což se mi líbí na něm, ale ne na mě. Takže v tomhle u mě nepochodí.*“

Také postoj Raula k sobě vnímá Lucie jako více méně stabilní a vstřícný v každé společenské situaci. Při vzpomínce na prostředí Anglie ho takto hodnotila bezvýhradně. V Tenerife však své stanovisko částečně zpochybnila a korigovala pro situaci kontaktu s Raula s mužskou kamarádkou skupinou. Tehdy Raul „*nemá se ke mně tolik jako když jsme spolu sami ... před klukama se snaží působit víc cool.*“ Vysvětlení Lucie hledá ve složení kamarádké skupiny, kterou tvoří singl mladí muži, z nichž většina „*nemá stálou přítelkyni, spíš choděj na párty a užívaj si holek na párty.*“

Komunikace a společný jazyk

Partneři spolu komunikují anglicky. Lucie se momentálně snaží naučit španělsky, už v době našeho rozhovoru dle svých slov mluvila španělsky celkem plynuje. Ve španělštině ale zatím nedokáže vyjádřit vše tak jako v angličtině. Věří ale, že se to brzylepší a bude s partnerem komunikovat pouze španělsky. Vidí jako výhodu, pokud partneři komunikují jazykem, který je alespoň pro jednoho z nich mateřským jazykem. Momentálně ale neshledává v komunikaci s partnerem žádné zásadní problémy.

Raul s rodinou Lucie hovoří vždy s pomocí partnerky, která jim konverzaci překládá. Snaží se však naučit se několik frází česky a do budoucna by se česky rád naučil. „*Sám mi to říkal, že se mu čeština líbí a že se chce česky naučit. Ale asi ještě nějakou dobu budu hrát překladatele, než se naučí pořádně česky. Na nějaký podrobnější lekce bohužel momentálně není čas.*“

Lucie s Raulovou rodinou hovoří španělsky, ale přiznává, že občas při komunikaci nastane situace, kdy jim nerozumí, a musí je požádat o zopakování či vysvětlení určitých slov. To jí vadí a motivuje jí to ve zlepšování španělštiny.

Život v transnacionálním prostoru

I přesto, že Lucie žije na Tenerife, neztratila kontakty s českým prostředím a českou kulturou. Jako důležitý faktor vidí to, že bydlí společně s kamarádkou Magdou, která je také z České republiky. Hovoří spolu každý den česky a často se vzájemně informují o novinkách z Čech.

Lucie je v kontaktu s rodinou prostřednictvím mobilní aplikace Whatsapp. S rodiči si píše skoro každý den, často si i posílají fotky. Skypují si jednou týdně. Program Skype využívá Lucie i ke komunikaci s přáteli z Čech. Právě díky těmto technologiím si udržuje spojení s rodinou a přáteli nepřetržitě, připadá si rodině blíže a nemá potřebu navštěvovat Česko častěji než dvakrát ročně.

Přizpůsobení se životu v zahraničí

Lucie se životu na Tenerife přizpůsobila poměrně rychle. *„Já mám pocit, že jsem se víceméně identifikovala skoro se vším. No je celkem jednoduchý zvyknout si na kulturu, kde panuje pohoda a lidi jsou přátelští. Kanárčani jsou ti nejprátelštější lidi, co jsem kdy poznala. Jsou neuvěřitelně obětaví. Dám příklad s dopravou. Jak jsem říkala, autobusy tam fungují úplně šíleně, vůbec nejezděj tak, jak maj, a večer po desátý hodině už skoro vůbec nejezděj. Všichni tady proto maj auto. Já ho ale nemám a když pro mě Raul nemůže dojet, jsem závislá na MHD. Nesčetněkrát se mi ale stalo, že jsem čekala na zastávce autobusu a zastavilo mi auto, že jede tam a tam a že kam jedu já, jestli to není po cestě a jestli nechci hodit. V Čechách by to asi bylo zvláštní a připadalo by mi to až podezřelý a s cizím člověkem bych do auta nenastoupila. Na Tenerife to je ale naprosto normální a lidi si pomáhají jen tak, bez toho, aniž by měli cíl z toho něco vytěžit. To se mi moc líbí a byla jsem schopná se s tímhle přístupem k životu identifikovat celkem rychle.“*

Jako další věc, ve které se životu na Tenerife Lucie přizpůsobila, je způsob zdravení. Ve Španělsku se lidé zdraví dvěma polibky na tvář, případně i objetím (pokud se setkají po delší přestávce). Lucie to vidí jako milé gesto, díky kterému se lidé snáze sblíží. Na Tenerife se právě díky těmto gestům a díky vřelosti místních lidí cítila od začátku velmi vítaná, za což je vděčná.

Konflikty

Konflikty ve vztahu Lucie a Raula skoro vůbec nenastávají. Oba jsou bezkonfliktní povahy. Občas ale Lucii dojde trpělivost nad partnerovou bezstarostností. *„Nechává všechno na poslední chvíli a všechno odkládá na jindy. Nechci říkat, že je líný, to ne, protože pracuje a když po něm někdy něco chci, tak to udělá, ale ne hned, prostě až se mu bude chtít, což může*

trvat hodiny, dny, někdy i týdny. “ A řešení? „Řešíme to tak, že já vybuchnu, řeknu mu to od srdce a on mě nechá uklidnit se, vše mi odkýve. Zásadně se nehádá. Říká, že je zbytečný se hádat. To je jeho řešení.“

Lucie připouští, že díky Raulově nekonfliktní povaze se momentálně ve vztahu hádá nejméně ze všech jejích dosavadních vztahů.

Jedna z věcí, které Lucii na partnerovi vadí, je, že se jí často v přítomnosti svých mužských přátel nevšímá tak, jak by si ona představovala. Tohoto chování si Lucie všimla až na Tenerife a zatím to s partnerem neřešila. Pokud se ale časem situace nezlepší, hodlá to partnerovi oznámit a případně to řešit. Lucii vadí, že se Raul před přáteli snaží působit více nezávisle, samostatně a dominantně, jako muž, který nevybočuje z obrazu správného Kanárčana, muže majícího převahu nad ženou a respektovaného mužskou skupinou.

Informátorka IVA

Ivě bylo v době výzkumu 26 let. Pochází z Karlových Varů, ale po dokončení střední odborné školy se přestěhovala do Prahy, kde rok studovala jazykovou školu (angličtinu a španělštinu). Následně vystudovala bakalářský obor Mezinárodní vztahy a diplomacie na VŠE. Momentálně pracuje jako asistentka v personálním oddělení v jedné firmě v Barceloně.

Iva pochází z katolické rodiny a je věřící. Má staršího bratra. Nejvyšší vzdělání rodičů Ivy je střední odborná škola s maturitní zkouškou. Má české občanství a v době výzkumu byla zasnoubená.

Partner Ivy se jmenuje **Alvaro** a je o rok starší než Alice. Pochází z Barcelony, kde momentálně s Ivou žijí. Jeho nejvyšší dosažené vzdělání je magisterské, tedy vyšší než Ivino. V současnosti zastává dobře platově ohodnocenou práci. Má španělské občanství. Je katolík a má dvě sestry, jednu mladší a jednu starší. Jeho rodiče mají dokončené středoškolské vzdělání.

Iva partnera charakterizuje jako charismatického vtipného, společenského, vášnivého a inteligentního gentlemana. Také dodala, že je hrdý nacionalista, který nedá dopustit na Španělsko, především na jeho rodnou oblast Katalánsko. Dále zmínila i partnerovu žárlivost, kterou ovšem nepovažuje za negativní vlastnost. Jako jednu z největších odlišností od českých mužů vidí na partnerovi i to, že o sebe velmi dbá. „*Chodí vždycky hezky oblíkanej, navoněnej a upravenej.*“ Na Španělech se jí líbí, že o sebe pečují.

Seznámení

Iva se s partnerem seznámila v Barceloně, kde během bakalářského studia absolvovala půlroční studijní pobyt v rámci Erasmu. Chodili na stejnou vysokou školu, měli dokonce několik společných předmětů. Iva si Alvara všimla již na společných hodinách, zaujal ji svým charismatem. *„Všimla jsem si ho hned druhou hodinu. Moc se mi líbil, vypadal charismaticky a něčím mě přitahoval.“*

Osobně se však seznámili až na jedné party. Zde iniciativu k navázání dalšího kontaktu vzala Iva do vlastních rukou, přestože sama sebe hodnotí jako málo společenského člověka, který se nepadno seznamuje. Alvara požádala o telefonní číslo *„dodnes mi říká, že jsem ho vlastně uhnala“*. Začali si psát následovalo první rande. *„Já jsem mu úplně propadla. Byl nejenom pohledně vypadající a sexy, ale i inteligentní a chytrý.“* Seznámili se první měsíc pobytu Ivy v Barceloně. A během následujících šesti měsíců se do sebe zamilovali. Na těchto šest měsíců pobytu na univerzitě v Barceloně Iva vzpomíná jako na období svého postojového zrání *„bylo to víceméně takový bezstarostný období, studentský léta, pro mě těch šest měsíců bylo ve znamení mnoha ‚poprvé‘. Bylo to takový moje pořádný osamostatnění se a uvědomění si mnoha věcí. Uvědomila jsem si hlavně to, že jsem v Čechách nikdy nebyla úplně šťastná.“*

Poté ale přišla chvíle, kdy se Iva musela vrátit zpět do České republiky dokončit bakalářské studium. Zbývalo jí pět měsíců studia. Během těchto pěti měsíců partneři udržovali vztah na dálku. *„Vztah na dálku byl hodně těžký. Probudila se ve mně šílená žárlivost na Alvara, který v Barceloně zůstal a já mu to záviděla a zároveň si představovala šílené scény o tom, jak ho jednoho dne požádá nějaká jiná holka o číslo a jak jí ho dá.“* Iva však sama připouští, že její žárlivost byla zbytečná. S partnerem si každý večer volali prostřednictvím programu Skype a vzájemně se několikrát navštívili.

Po dokončení bakalářského studia v České republice, se Iva odstěhovala se za Alvarem do Barcelony, přestože zde neměla zajištěnou práci ani bydlení. Nastěhovala se k Alvarovi do bytu, který sdílel se svým kamarádem. Skutečnost, že byla na partnerovi závislá a neplatila nájem po dobu, než si našla práci, i ve vzpomínce hodnotí jako traumatizující, jí nehodnou.

Reakce okolí

Ivy rodina byla velmi překvapená, když se jim během studijního pobytu svěřila, že si našla přítele. *„Nečekali to, že si na Erasmu někoho najdu. A ještě víc překvapení byli, když náš*

vztah pokračoval i po mém návratu do Česka.“ Rodiče Ivy vztah zprvu považovali za „studentskou lásku“.

Alvara poprvé poznali, když přijel Alici navštívit během jejich státních zkoušek. To už spolu byli deset měsíců a byli rozhodnutí, že se po složení státní závěrečné zkoušky Iva přestěhuje do Španělska. To se jejím rodičům nelíbilo. *„Byli z toho špatní, hlavně táta. Nelíbilo se jim, že budu tak daleko.“* Alvaro rodičům Ivy přišel sympatický, ovšem Iva tvrdí, že jejich názor na partnera byl zkruslený především tím, že se s ním rozhodla opustit Českou republiku. Nakonec ale její rozhodnutí přijmuli. *„Když viděli, že jsem rozhodnutá a že moje rozhodnutí nezmění, nějak to vzali. Nic jiného jim ani nezbylo.“*

Představování partnera přátelům Ivy proběhlo naopak bez problémů. Většina přátel Ivy hodně cestuje, tudíž pro ně seznámení se s cizincem nebyl problém. *„Vlastně byli nadšení, že je to Španěl. Líbila se jim představa, že se usadím v Barceloně a oni za náma budou jezdit. Všichni mi říkali, že se budu mít ve Španělsku líp.“* Toto tvrzení svých přátel Iva připisuje především tomu, že všichni v jejím okolí vědí, že miluje teplé a slunečné počasí.

Představování Ivy partnerově rodině proběhlo ještě v době, kdy studovala ve Španělsku. Rodina partnera si přála Ivu poznat již několik měsíců po začátku jejich vztahu. Pozvali ji na rodinnou večeři. Iva jejich první setkání hodnotí velmi pozitivně. *„Byl to milý večer, maminka Alvara navařila plno jídla a u večeře jsme seděli skoro tři hodiny.“* Kromě rodičů partnera tam byly i jeho sestry, s nimiž si Iva rozumí a považuje je za nejlepší kamarádky, které má v Barceloně. Iva si také myslí, že se partner díky ní změnil k lepšímu a jeho rodina to cení. *„Oni vidí, že jsem Alvara asi trochu změnila k lepšímu, jestli to tak můžu říct. Se mnou se zklidnil, jako by se více usadil, začal přemýšlet o budoucnosti. A oni vidí, že jim ho z Barcelony nechci odvézt do Čech, takže jsou klidní a mají mě rádi.“*

Představování Ivy přátelům partnera bylo velmi různorodé. Někteří znali Ivu již ze společných studií na vysoké škole. Ti ji mezi sebe přijmuli. Alvaro má však i jiné přátele, které Iva poznala až v době, kdy se k němu přestěhovala, tedy po roce vztahu. S těmito přáteli Alvaro hraje partner pravidelné pokerové turnaje a Iva se mezi nimi zprvu necítila vítaná. Po zhruba půl roce se však situace zlepšila, což Iva připisuje tomu, že si i oni našli přítelkyně, a tedy nechali vstoupit do ryze mužské skupiny i ženy. *„[Nepřijali mne.] Nevěděla jsem, čím to je, jestli dělám něco špatně. Pak jsem si ale uvědomila, že to není moje chyba. Že to bylo tím, že jsem byla ženská a oni tenkrát měli klučičí partu. Alvaro byl jediný, kdo měl v té době vážný vztah.“* Dnes mají všichni partnerku a situace je jiná. Všichni se od

té doby scházejí společně a Iva má nyní pocit, že si jí přátelé Alvara oblíbili. Jako další důvod uvedla, že se budou brát, takže je nyní i přátelům Alvara jasné, že je jejich vztah vážný. V osobním výkladu Ivy tedy mužská skupina přátel ve Španělsku přijme dívku svého člena teprve poté, co jejich vztah překročí hranici nezávaznosti a stane se partnerstvím s perspektivou budoucnosti.

Současný partnerský vztah a život v partnerství

Tento vztah je pro Ivu třetím vážným vztahem. Předtím byla ve vážném partnerství se dvěma Čechy. I pro Alvara se jedná o třetí vážný vztah, oba předchozí vztahy měl se Španělkami, jedna z nich byla z Katalánska.

Iva a Alvaro jsou spolu čtyři roky. Bydlet spolu začali po roce vztahu, předtím však nejprve měli pět měsíců vztah na dálku, kdy se Iva po ukončení Erasmu vrátila do České republiky. Společné bydlení zprvu nebylo zcela ideální, Iva se nastěhovala k Alvarovi, který bydlel se svým kamarádem. Toto období Iva hodnotí jako velmi těžké, nevyhovovalo jí spolubydlení s Alvarovým kamarádem, s nímž Alvaro hovořil katalánsky. To vedlo ke konfliktům. Iva se cítila vyloučená z kontaktu, katalánštině nerozuměla a pro oba mladé muže byla vzájemná komunikace rodným jazykem zakódovanou samozřejmostí. Tyto konflikty se vyřešili tím, že si před rokem našli vlastní byt.

Oba partneři spolu plánují založit rodinu. „*Ale teď ještě ne, ještě je brzy, cítím se na to mladá. Ještě aspoň dalších pět let se jako máma nevidím.*“

Před dvěma měsíci Alvaro Ivu požádal o ruku a Iva souhlasila.

Svatba a okolnosti sňatku

„*Sice jsem si nikdy nemyslela, že se vdám tak mladá, ale když už mě požádal. A já ho miluju. Neviděla jsem důvod říct ne.*“ Svátba je nyní v procesu plánování. Momentálně partneři řeší místo svatby. Vypadá to, že budou mít svatby dvě, jednu ve Španělsku a jednu v České republice. „*Oficiální a velkou svatbu se vším všudy budeme mít ve Španělsku. Alvaro chce mít na svatbě spoustu lidí a nebylo by moc reálný, aby všichni přiletěli do Čech. Navíc se mi i líbí představa, že budeme mít oddání na pláži kousek za Barcelonou, konkrétně na místě, kde mě požádal o ruku.*“ Na svatbu ve Španělsku dorazí pouze nejbližší rodina Ivy, tedy matka, otec a bratr. Pro ostatní příbuzné a přátele plánuje Iva menší obřad v České republice, ke kterému dojde krátce po svatbě ve Španělsku. Datum svatby potvrzené nemají, v době rozhovoru to vypadalo na říjen.

Iva manželství v dnešní době nepovažuje za nutnost, ale shledává jej jako vhodnou věc, „jako gesto“, pokud se partneři milují a chtějí spolu strávit zbytek života, případně založit rodinu.

Každodenní život a rozdělení rolí v domácnosti

Společné bydlení bylo zprvu dle slov Ivy „chaos“. „Museli jsme si zvyknout, že jsme každý měl jiný režim a jiné zvyky.“ S partnerem si prý ale na společnou domácnost rychle zvykli. Iva vidí jako důležitou věc vzájemný respekt, kompromisy, případně přizpůsobení se. Iva se přizpůsobila denním režimem, aby si s partnerem seheráli časy vstávání a chození spát.

Finančně k chodu domácnosti zatím přispívají stejným dílem. Účty za nájem, vodu a elektřinu platí napůl. Případné výdaje za stravování v restauracích hradí partner. „*Je to gentleman a rád mě zve, dělá mu to dobře. Já jsem na to z Čech nebyla zvyklá od českých kluků, takže jsem se vždycky snažila dát mu část peněz, ale nikdy si to nechtěl vzít.*“ Iva se tedy partnera snaží občas potěšit tím, že mu připraví oblíbené jídlo na večeři při svíčkách. Ten její snahu velmi oceňuje především z důvodu, že sám vařit neumí.

Péči o domácnost ve většině obstarává Iva. Přijímá tradiční ženskou roli bez odmítání a zpochybňujícího komentáře. Má tedy na starosti vaření, stejně tak i praní a žehlení. „*To je podle mě taková ženská práce.*“ V uklízení se poté střídají, ale přesné role nemají nijak rozdělení.

Chování k Ivě jako partnerce. Alvaro si ve vztahu nenárokuje rozhodování o kontaktech Ivy s jejími přáteli, ani o jejím chování na veřejnosti. „*Asi by mi vadilo, kdyby si nárokoval rozhodování o tom, s kým se bavím nebo s kým se stýkám.*“ Jako základ vztahu považuje Iva vzájemnou důvěru a věrnost „*my jsme si už na začátku vztahu vyjasnili, jak moc důležitá je pro nás věrnost ve vztahu, takže Alvaro ví, že mi může věřit a že nemá důvod nějak rozhodovat o mém chování na veřejnosti.*“ Přesto přiznává, že na sebe vzájemně žárlí. V popsaném konkrétním případě žárlivosti Alvara vůči sobě označila jeho žárlivost za ochranný akt, který jí imponoval. Nebyl ovšem scénou, nýbrž rozhodným kultivovaným ohrazením směřovaným k muži, který Ivu oslovil.

V rozhodování o oblékání Ivy však Alvaro projevil určité požadavky. Vyloženě o tom prý nerozhoduje, ovšem „*... už se mi párkrát stalo, že jsem někam šla bez něj třeba v mini šatech nebo v krátké sukni a on mi řekl, že mu to připadá moc vyzývavé a že by se mu nelíbilo, kdybych tak někam bez něj šla.*“ Partner Ivě svůj názor vysvětlil racionálně s odkazem na

přístup mužů k ženě, která ve společnosti nemá mužský doprovod. Nedošlo tedy k hádce a Iva se rozhodla partnerovi vyhovět. Pokud nyní někam jde do společnosti bez něj, obléká se méně vyzývavě. Chápe totiž partnerovy důvody. *„On totiž ví, jak to ve Španělsku chodí, že když chlapi uviděj blondýnku v krátké sukni bez partnera, že se o něco budou pokoušet. A já vím, že má pravdu. Takže tohle jeho přání respektuju a když někam s holkama jdeme, neberu si vyloženě krátké sukne a velké výstřihy.“*

Ačkoliv vztahy s partnerovými přáteli zprvu nevypadaly ideálně, nyní Iva považuje společné přátele a výlety s nimi mezi jejich společné volnočasové aktivity. Všichni se rádi účastní kulturních akcí. V tomto ohledu je nejvíce aktivní Iva, která vždy kulturní akce vyhledá a poté na ně pozve přátele. Mezi další společné zájmy řadí cestování, na které si zatím vždy vyhradili čas dvakrát ročně a do budoucna plánují další cesty.

Každodenní život a kulturní rozdíly

Vnímání času

Na rozdíl ve vnímání času si Iva musela zvykat a přizpůsobit se mu. *„Já jsem třeba ze začátku vstávala brzo ráno, byla jsem tak zvyklá z Čech, a potom se mi samozřejmě chtělo brzo spát. Alvaro to měl naopak, vstával později a chodil spát až po půlnoci.“*

Nějakou dobu jí přizpůsobení trvalo, ale nakonec v něm spatřuje i několik výhod. *„Noční život se mi ve Španělsku líbí, zvykla jsem si na něj už během Erasmu. To, že spousta lidí chodí večer na drink s přáteli a když to počasí dovolí, což je většinu roku, sedí se na ulicích, v parcích, někdy dokonce i na pláži. Líbí se mi to, že se lidi po práci neženou každý do svých domovů, ale že se scházejí se známými a socializují se. A to se ve Španělsku děje především ve večerních hodinách.“*

Největší problém ve vnímání času ve Španělsku Iva spatřuje v nedochvilnosti Španělů. *„Málokdo chodí včas na domluvené srazy a například hromadná doprava také nejezdí podle jízdních řádů.“* Partner Ivy se v tomto ohledu vymyká typickému chování Španělů, za což je Iva ráda.

Stravování

Partneři se většinou stravují společně doma, příležitostně zajdou do restaurací či k partnerově rodině. Vaření je na Ivě, která vaří ráda a partner to oceňuje.

Česká jídla Iva skoro vůbec nepřipravuje, pouze příležitostně v zimě. Vysvětlila to tím, že česká kuchyně je hodně hutná a do španělského teplého počasí se nehodí. Navíc považuje českou kuchyni za nezdravou. Dopřávají si jí tedy převážně, když jsou na návštěvě u rodičů Ivy v České republice. Iva připravuje zejména mezinárodní kuchyni, saláty a těstoviny. Mořské plody připravit neumí, proto na ně s partnerem chodí do restaurací. Jediný španělský pokrm, který Iva pravidelně připravuje, je gazpacho.¹³

Komunikace a společný jazyk

Partneři spolu mluví španělsky. Iva svou španělštinu považuje za výbornou a v komunikaci s partnerem neshledává žádné problémy. Na začátku vztahu si však svou španělštinou nebyla zcela jistá, především před partnerovou rodinou. „*Mluvila jsem sice plynuje španělsky, ale i tak jsem se styděla před jeho rodinou mluvit.*“ Ale zbytečně. „*Oni mě pořád ujišťovali, že mluvím skvěle.*“

Komunikace partnera s rodinou Ivy je o něco komplikovanější. Alvaro zatím neumí česky, naučil se pouze několik frází. S rodiči Ivy tedy komunikuje anglicky, jejich úroveň je ovšem na středně pokročilé úrovni, takže Iva musí často vypomáhat s překlady.

Mužské a ženské přátelské skupiny

Jako jeden z charakteristických rysů života své vrstevnické skupiny ve Španělsku vnímá Iva rozdělení na přátelských skupina na mužské a ženské. Podle ní toto oddělení vyplývá z vymezení některých volnočasových aktivit jako ryze mužských, při nichž přítomnost žen je rušivá. Iva reagovala vytvořením přátelské skupiny ženské, která funguje stejně autonomně jako skupina mužská. „*Fakt mě to tenkrát štvalo, připadala jsem si jako páté kolo u vozu. A nejhorší to bylo vždycky pátky večer, to k nám na byt vždycky přišlo více kluků z jejich party, všichni Katalánci, a hráli poker. To jsem na bytě zůstala jenom jednou a viděla jsem, že jsem tam byla nežádaná. Kluci mě sice brali, a když jsme něco podnikali i s jejich holkama, tak bylo vše super, ale tohle byl vyloženě mužskej večer, kde ženy vítané nebyly a kde prostě panovala katalánština. Takže pátky večery jsem vždy chodila s mýma kamarádkama, chodily jsme na drink, do kina nebo tak.*“

Konflikty

Ve vztahu Ivy a Alvara nastávaly konflikty především na počátku společného bydlení. Ivě vadilo to, že partner před ní mluvil doma s jejich společným spolubydlícím katalánsky.

¹³ Viz příloha

„Tenkrát jsme se s Alvarem občas hádali kvůli Luisovi, oba spolu totiž mluvili katalánsky, čemuž jsem nerozuměla a vadilo mi to. Se mnou se bavili španělsky, ale když jsem třeba byla v kuchyni a vařila jsem a oni si povídali v obývací, mluvili spolu katalánsky, ale já jsem tomu taky chtěla rozumět. Vždycky jsem jim to řekla a oni se omluvili, že to je pro ně prostě automatické, mluvit spolu katalánsky, že si to ani neuvědomují. Když jsem je poprosila, přepnuli do španělštiny. Ale druhý den se to opakovalo.“ Situace se zhoršovala v přítomnosti více přátel partnera. Iva se v jejich přítomnosti necítila žádaná. Partner se sice snažil přání Alice vyhovět a mluvit španělsky, ne vždy se mu to ale dařilo a Alice tvrdí, že konečným řešením bylo až jejich odstěhování se do nového bytu.

Dalším důvodem společných nedorozumění byl zprvu i odlišný denní režim partnerů. *„Měli jsme naprosto opačné režimy, on chodíval spát skoro v dobu, kdy já vstávala.“* Svým režimem se Iva časem přizpůsobila režimu partnera. Přizpůsobení se jí nevadilo, s jiným vnímáním času ve Španělsku se byla schopná identifikovat.

Jako případný střed kultur vidí Iva výchovu potomků. S partnerem potomky jednoho dne plánují a již nyní si všimají kulturních rozdílů při východě dětí ve Španělsku. Iva upozorovala, že jsou španělské děti rozmazlenější než české. *„Rodiče jim často dovolují víc než rodiče v Česku. Není proto nic zvláštního vidět dítě vztekat se v supermarketu a vidět, že rodiče dětem raději vyhovují a koupí jim danou věc, než aby jim třeba dali přes zadek, na což jsem třeba byla zvyklá já z Čech.“* Iva nechce, aby její děti byly rozmazlené a jako řešení vidí přísnost, která je dle jejího názoru ve výchově dětí potřeba. Partner v tomto názoru s Ivou souhlasí, ani on neshledává španělskou výchovu dětí jako ideální. Neví však, zda na potomky zvládne být přísný.

Jako velkou výhodu ve vztahu se Španělem vidí Iva to, že na potomky budou mluvit španělsky i česky.

Ve vztahu s Alvarem je Iva spokojená a vztah se Španělem by doporučila. *„Ale asi spíš holkám, který nejsou moc konzervativní, ale naopak jsou otevřené novým věcem a jsou ochotny přijmout kulturní rozdíly.“* Ve vztahu s cizincem je dle ní nejdůležitější respekt a tolerance.

Informátorka MARKÉTA

Markétě bylo v době výzkumu 35 let. Pochází z Brna, kde dokončila bakalářské studium, obor španělský jazyk a literatura. Po skočení studia odjela na rok do Španělska s cílem poznat život v této zemi. Pracovala jako servírka. Přestože ji španělské prostředí okouzlo, nesešla. Jejím cílem byla jiná životní cesta a vyšší pracovní perspektiva. Navrátila se do ČR; během sedmi let práce v pražské firmě se vypracovala z asistentky na vedoucí pobočky. Nyní žije v Praze a je třetím rokem na mateřské dovolené. Má čtyřletou dceru a ročního syna.

Nejvyšší vzdělání rodičů Markéty je středoškolské. Markéta má jednoho mladšího bratra. Celá rodina je nevěřící.

V době výzkumu byla Markéta sedm let vdaná za Španěla. Jmenuje se **Andreas** a je mu 37 let. Pochází ze španělského města Sevilla. Má středoškolské vzdělání a momentálně pracuje jako turistický průvodce v Praze. „*Tu práci úplně miluje, provádí španělské skupiny, takže je denně v kontaktu se svým národem, a to mu vyhovuje.*“

Otec Andrease získal bakalářský titul, matka má středoškolské vzdělání. Andreas má jednoho staršího bratra. Jeho rodina je katolického vyznání, Andreas je však nevěřící.

Markéta v popise Andrease zdůraznila jeho pozornost. „*Je galantní a pozorný, rozhodně je to gentleman, a to se mi na něm moc líbí, takoví moc český chlapi nejsou.*“ Dále ho popsala jako přátelského a společenského. Zmínila i jeho hlučnost, kterou se Andreas prý snaží potlačovat, protože je to v Čechách převážně považováno za negativní vlastnost. „*Mluví dost nahlas, a i hudbu si doma pouští hlasitě. Vysvětloval mi, že to má v krvi, že prostě u nich ve Španělsku když se sejde parta přátel, je to hodně hlasitý.*“ To Markéta sama zažila během ročního pobytu ve Španělsku, kde pracovala jako servírka. Na partnerovi dále zmínila to, že o sebe pečuje, a to podstatně víc, než je v České republice u mužů zvykem, což se jí velmi líbí a zároveň jí to motivuje, aby o sebe také více pečovala.

Seznámení

Markéta se s partnerem seznámila v Praze v salsa baru („latino“ bar). Společně s kamarádkou navštěvovala salsa kluby pravidelně jednou týdně, nejenom za účelem tance,

ale také jako příležitost seznámení se se španělsky hovořícími muži¹⁴. Jednoho večera si všimla muže u baru, který ji zaujal svou odlišností. *„Pamatuji si, že jsem si ho všimla už během večera, byl jiný než ostatní muži, a to v tom, že tam evidentně nehledal ženskou. Seděl u baru s kamarádem a povídali si.“* Do řeči se dali až na konci večera, kdy se potkali na baru, začali si povídat, a nakonec si i vyměnili kontakt. Tentýž týden se sešli na kávu. *„Bylo to super, hodně jsme si rozuměli. Myslím, že jsem se do něj hned zamilovala, ale snažila jsem si to nepřipouštět.“* Svou okamžitou zamilovanost do partnera Markéta přisuzuje tomu, že jí Španěle přitahují. *„Nevím, čím to je, mají takovou jiskru v oku.“*

Za základ jejich sblížení považuje Markéta vzájemné porozumění a společné zájmy: tanec a další „koníčky“, vztah ke gastronomii, oboustrannou oblibu českých a španělských jídel.

Reakce okolí

Rodiče Markéty na její vztah s Andreasem reagovala vcelku pozitivně. *„Byli hlavně rádi, že bydlí v Čechách a že tu plánuje zůstat. Věděli totiž, že jsem předtím měla i přítele ve Španělsku, a to se jim vůbec nelíbilo, a báli se, že tam kvůli němu zůstanu.“* Na partnerovi se rodičům mimo jiné líbilo i to, že již v době jejich seznámení uměl několik frází česky. Problém s tím, že je cizinec, neměli. Naopak to shledali jako kladnou charakteristiku. *„Podle mě se jim líbilo, že mu mohli ukazovat nějaké nové kulturní věci, mamka mu navařovala česká jídla, když jsme přijeli na návštěvu, táta ho bral na ryby, houby a tak.“*

Mladší bratr Markéty o jejího partnera zprvu neprojevoval zájem. *„Brácha byl tenkrát v pubertě a o Andream se moc nezajímal, neměl chuť se s ním bavit a asi se i styděl. Dnes si ale rozumí.“*

Reakce přátel Markéty byla různorodá. Markéta zpozorovala, že Andream nejlépe přijmou ti přátelé, kteří hovoří plynule anglicky nebo španělsky. *„Mám ale i pár kamarádek a kamarádů, kteří cizí jazyky moc neovládají, a to pak dává smysl, že si s Andreasem nerozumí, takže nemá smysl, aby se scházeli.“* Markéta dodala, že nyní mají s partnerem většinou přátel společných.

Rodina Andream již před jeho seznámením s Markétou tušila, že jeho partnerka bude Češka. Andreas v Praze již rok žil a plánoval v České republice zůstat. Když se dozvěděli, že si našel partnerku, jejich reakce byla pozitivní. *„Byli nadšení, že si konečně našel ženskou. Předtím totiž dlouho vážný vztah neměl.“*

¹⁴ Salsa kluby navštěvují převážně muži z Latinské Ameriky nebo ze Španělska.

Rodinu partnera poznala Markéta po půl roce vztahu. *„Jsou velmi pohostinní, takže se o mě snažili starat jako o vlastní dceru. Od prvního dne jsem se cítila jako součást rodiny. Jejich přátelskost a pohostinnost mě dodnes nepřestává udivovat.“*

Andreas mnoho přátel v době seznámení se s Markétou v Praze neměl. Markéta poznala pouze jeho nejlepšího kamaráda, který také žije v Praze, a několik kolegů z práce. Všichni jsou španělské národnosti. Na vztah Markéty s Andreasem reagovali kladně a dnes se všichni přátelí.

Současný partnerský vztah a život v partnerství

Markéta je ve vztahu s partnerem celkem deset let. Jedná se o její první vážné partnerství. Pro Andrease je to druhé vážné partnerství, předchozí vážný vztah měl s partnerkou ze Španělska.

Bydlet spolu začali po roce vztahu. Pro společné bydlení se rozhodli proto, že spolu trávili hodně času a často u sebe přespávali. V té době ale bydleli každý v jiném bytě. *„Navrhl mi to Andreas a mě to přišlo jako ideální řešení, beztak jsme se vidali skoro denně, tohle by nám ulehčilo spoustu věcí.“*

Po roce společného bydlení Andreas Markétu požádal o ruku. Dle výkladu Markéty poté, co si ověřil, že společné bydlení je bezproblémové a společná domácnost je funkční.

Svatba se konala do roka od žádosti. Uzavření manželství Markéta i přesto, že se vdala, nepovažuje ve vztahu dvou partnerů za nutnost, pouze za příhodné a žádoucí, pokud se partneři rozhodnou mít děti. *„Myslím si, že je dobrý, když se dva vezmou, když plánují založit rodinu.“*

Následující tři roky po svatbě si Markéta a Andreas *„užívali bezstarostného života“*, kdy hodně cestovali. S příchodem třicátých narozenin ale Markéta cítila, že je čas založit rodinu. *„Andreas to měl taky tak, tím, že je starší, tak už chtěl děti taky. Před čtyřmi lety se nám narodila holčička, Maruška.“* Výběr jména byl ovlivněn původem rodičů, snažili se najít jméno, které bude společné pro obě kultury. Vybrali jméno Marie, španělsky Maria. V době výzkumu jí byly čtyři roky.

Tři roky po narození dcery se Markétě a Andreasovi narodil další potomek, chlapec jménem Samuel. *„Věděli jsme, že chceme aspoň dvě děti a aby byli od sebe věkově blízko.“*

Svatba a okolnosti sňatku

"S plánováním svatby přišla zároveň menší krize vztahu, řekla bych. Nemohli jsme se shodnout na tom, kde svatbu uspořádat. Andreas chtěl svatbu ve Španělsku, kvůli jeho rodině, a já v Čechách. Řešením by mohlo být uspořádat svatby dvě, jako to dělá spousta párů, ale na to jsme neměli peníze."

Partner si představoval velkou svatbu, což je pro Španělsko typické. Markéta si však představovala spíše menší svatbu a za ušetřené peníze si přála exotickou svatební cestu. Při vyjednávání na sebe narazily česká a španělská tradice a představa o „řádné“ svatbě. Pro Markétu v tomto sporu hrála roli především výše nákladů, pro Andrease španělská norma velké svatby. Konflikt Markéta ustála. Partnera přemluvila, i když jí to dle jejích slov stálo spoustu úsilí. *„A jeho stálo hodně úsilí zminimalizovat seznam hostů, kteří na svatbu z jeho strany přijedou.“* Nakonec na svatbu do České republiky dorazila partnerova rodina a několik nejbližších přátel. Jejich vstřícnost vyvážili snoubenci prohlášením, že příjezd a účast na obřadu je svatebním darem, jiný neočekávají. Na svatbě bylo celkem šedesát hostů. *„Vzpomínám si, že to pro Andrease bylo nejdřív úplně nepředstavitelný, tak malá svatba, prý to nikdy nezažil. Nakonec se mu to ale líbilo a uznal, že to mělo svoje kouzlo.“*

Svatba se konala v roce 2007 na zámku Slavkov poblíž Brna, svatební oběd v českém stylu v restauraci v Brně (společná polévka, rozbíjení talíře) a následný večerní „raut“ ve španělském stylu v rozlehlé zahradě Markétiných rodičů. Svatba se odehrávala spíše v českém duchu, ovšem objevilo se na ní několik španělských tradic i typických pokrmů. Z pokrmů se jednalo o španělské olivy, sýry, šunky i sladkosti, které přivezla partnerova rodina. Ze španělských tradic poté Markéta zmínila, že jejich první manželský tanec byl valčík, což je pro Španělsko typické. Mezi zvyky, které jsou společné pro Českou republiku i Španělsko, patří například to, že Andreas Markétu ve svatební den nesměl vidět ve svatebních šatech, házení květiny nevěsty mezi nezadané družičky či házení rýže na novomanžele po obřadu.

Každodenní život a rozdělení rolí v domácnosti

Markéta je momentálně na mateřské dovolené s dětmi a má na starosti **chod o domácnost**. *„Andreas chodí často domů z práce unavený, je celý den na nohou, a i když ho práce hodně baví, často toho má večer po práci dost. A já mám více volného času, dvě děti mi sice dají dost práce, ale přeci jenom jsem s nima doma, takže to prádlo do pračky hodím a úklid mám taky na starosti.“* Markétě její role v domácnosti nevádí z toho důvodu, že je doma a nechodí

do zaměstnání. Před narozením potomků po partnerovi požadovala pomoc s úklidem domácnosti a má to v plánu i po svém návratu do práce.

Finance mají partneři společné, spravuje je však po „vzájemné dohodě“ převážně Markéta, ovšem podle ujednaných pravidel. „*On by hodně utrácel za blbosti, který nepotřebuje. Takže nad financema držím ruku já, jinak bychom nic neušetřili. On to o sobě ví, takže souhlasí.*“ Partnerova výplata i mateřské příspěvky Markéty chodí partnerům na stejný účet. Z toho platí nájem za byt a veškeré výdaje spojené s chodem domácnosti, dále výdaje za potraviny a nákupy pro děti. Oba dva si každý měsíc berou zhruba dva tisíce korun jako kapesné. Na této částce se oba shodli. Partner prý vždy celou částku utratí, Markéta si většinou část ušetří a peníze si dává stranou. Sama zatím neví, co si za ně pořídí.

Jako oblíbenou společnou **volnočasovou aktivitu** Markéta zdůraznila salsu. Díky tanci se seznámili a tento společný koníček provozují i nyní po deseti letech vztahu, jen s menší pravidelností. Tancovat chodí nyní obvykle jednou za měsíc. Za největší volnočasovou aktivitu v současnosti považuje Markéta rodinu a děti, konkrétně procházky, hraní si s nimi v parku či koukání se na pohádky. Pokud manželé seženou hlídání dětí, rádi zajdou na jídlo do restaurace.

Andreas nekomentuje Markétin styl odívání. Sám ovšem velmi dbá o svou image, a to nejen v pracovní dny, ale i ve dnech volna, ve veřejném prostoru i v domácím prostředí. Markéta přiznává, že tímto postojem ovlivňuje její péči o vlastní vzhled. Stejně tak Andreas nezasahuje do vztahů Markéty ke kamarádům a lidem z jejího okolí. Nenárokuje si rozhodování o jejích kontaktech s přáteli. Markéta se mu však svěřila, že nechce, aby bez něj chodila do salsa barů; neobvinila ho však ze žárlivosti. „*On totiž sám moc dobře ví, jak to tam chodí, že tam je plno chlapů z Latinský Ameriky, který tam vyloženě jenom choděj lovit ženský. A ví, že tím, že jsem blondýnka, tak tyhle tmavší typy hodně přitahuju.*“ Markéta Andreasem toto téma probrala a on jí vysvětlil, že by mu bylo nepříjemné, kdyby salsa bary navštěvovala bez něj. „*Oni i některý ty tance tam jsou hodně smyslný, tělo na tělo. Já to chápu a respektuju to, takže do salsa barů už chodím jenom s ním a nijak mi to nevadí. Jinak ale s kamarádkama do normálních barů chodím i bez manžela, to je jasný.*“

Každodenní život a kulturní rozdíly

Vnímání času

Markéta odlišné vnímání času ve vztahu nepocituje vzhledem k tomu, že se partner plně přizpůsobil životu v České republice. „*Ono by to asi ani nešlo, aby si tu žil jako ve Španělsku. To by znamenalo vstávat na devátou, odpoledne si dávat dvouhodinovou siestu a chodit spát v jednu ráno.*“

Andreas byl na české vnímání času zvyklý již v době, kdy se poznali, „*Nemyslím si, že mu to úplně vyhovuje, ale život v Čechách si vybral a tohle k tomu patří.*“

Markéta tedy zastává názor, že jedinec se musí přizpůsobit prostředí, v němž se rozhodl žít.

Stravování

Partneři se stravují převážně doma. Andreas v pracovní dny obědvá většinou v restauracích v centru Prahy, večerí ale vždy s Markétou. V týdnu je vaření na ní. Připravuje nejčastěji těstoviny a česká jídla jako je králík na smetaně, vepřové se zelím nebo sladké knedlíky. O víkendech, kdy jsou oba partneři doma, vaří Andreas. Připravuje hlavně saláty a španělské speciality jako je gazpacho¹⁵, tortilla¹⁶, krevery či kalamáry.

Komunikace a společný jazyk

Partneři spolu komunikují španělsky. V komunikaci neshledávají žádné problémy vzhledem k tomu, že Markéta vystudovala obor španělský jazyk a literatura na vysoké škole. Její španělština je na úrovni rodilého mluvčího. Markéta vidí v komunikaci ve španělštině výhodu, španělský jazyk totiž miluje a je tedy ráda, že jej může používat každý den.

Na děti ovšem Markéta mluví česky. Přeje si, aby mluvily plynule česky i španělsky. Španělsky na ně hovoří pouze Andreas. Ten se česky učí a v době výzkumu Markéta považovala za „*celkem dobrou*“. Dokáže se v každodenních situacích domluvit, ovšem stále je patrný jeho španělský přízvuk a nenaučil se výslovnost písmene „ř“.

¹⁵ Viz příloha

¹⁶ Viz příloha

Život v transnacionálním¹⁷ prostoru

Ve vztahu Markéty a Andree se ani jeden z nich nemusel vzdát interakcí s vlastním národem. Andreas je skoro každý den díky svému zaměstnání v kontaktu s turisty ze své rodné země. I přesto, že s Markétou žijí v České republice, nepřevažují v jejich společné domácnosti české elementy v žádném směru. Partneři spolu hovoří španělsky, pravidelně připravují španělské pokrmy, a do Španělska za posledních deset let jezdili vždy třikrát ročně. Od narození syna se do Španělska dostali pouze jednou, ovšem až bude větší, plánují opět častější návštěvy.

Andreas je s rodinou v kontaktu skrze mobilní telefon. „*Hodně si volaj a píšou, skoro každý den. A dvakrát, třikrát do měsíce si s nima skypujeme, to většinou společně.*“

Přizpůsobení se životu v zahraničí

Ve vztahu Markéty a Andree se životu v zahraničí přizpůsoboval partner. Došlo k tomu rok před začátkem jejich vztahu. Když Markéta partnera poznala, byl dle jejích slov na život v Česku zvyklý, a dokonce již uměl několik frází česky.

Jako nejtěžší na životu v České republice partner shledává dlouhé zimy, na které nebyl ze Sevilly zvyklý. Nikdy například neviděl sníh nebo zmrzlé jezero. S mrazy v zimě se nevyrovnal dodnes, ani po deseti letech života v Čechách. Během zimy se tedy dle Markéty obléká výrazně tepleji než většina Čechů. Na podzim a v zimě se také Andreas často cítí unavený a připisuje to nedostatku slunce.

Dále si partner často stěžuje na shon v Praze. Tvrdí, že většina Čechů pořád někam spěchá a je ve stresu. Na to už si prý ale zvykl. Jako velké výhody Prahy vidí především dobré české jídlo a zdejší architekturu, která ho okouzila již při jeho první návštěvě České republiky, kdy se rozhodl se do Čech přestěhovat na trvalo.

Kromě dlouhé zimy a všudypřítomného stresu v Praze si Andreas na nic nestěžuje a je v České republice spokojený. Nemají v plánu se s Markétou v budoucnu přestěhovat.

Markétina reflexe české společnosti na pozadí zkušeností ze Španělska

¹⁷ nadnárodním

Pro ilustraci uvádím Markétinu výpověď: „[rozdíl v životním stylu v České republice a ve Španělsku] ... vnímám, asi je to i tím, že jsem ve Španělsku rok bydlela. Tam jsem si uvědomila hodně věcí, hlavně to, jak spoustu věcí v Čechách vlastně funguje. A my Češi si pořád jenom stěžujeme, na všechno, ale v porovnání se Španělskem máme fakt super systém. Tak například doprava. Doprava v Praze je skvělá, jízdní rády fungují tak, jak máj, člověk se za hodinu dostane z jednoho konce Prahy na druhéj. O tom si ve Španělsku můžou nechat zdát. Další věc je třeba sociální systém pro matky na mateřský. Vyhovuje mi víc v Čechách, kdy mohu být s dítětem doma i tři roky. Peníze na mateřský jsou sice hrozný, ale zase čas vám nikdo nenahradí. Víím, že ve Španělsku s dítětem můžete být doma jenom čtyři měsíce, sice berete plnou mzdu, ale pak hned hurá do práce. To si neumím představit. Jinak mi ale životní styl ve Španělsku vyhovoval v tom, jak tam jsou víc uvolnění, přátelší a ničím se nestresují. ... Ono všechno má svoje výhody a nevýhody, záleží na tom, jakej člověk je, jakou má povahu a co mu vyhovuje. Mě momentálně, jako matce dvou dětí, vyhovuje život v Čechách, cítím se tady tak nějak zabezpečená, asi i tím, že jsem prostě doma.“

Konflikty

Markéta si již při seznámení se s Andreasem uvědomovala rozdíly v podobě morálky a partnerství v české a španělské kultuře. Prozradila mi, že v minulosti prožila krátký vztah se Španělem, který jí však podváděl. Proto byla dříve ke Španělům nedůvěřivá. „Nejde házet všechny Španěly do jednoho pytle... Andreas takovej vůbec není. Pro něj je ve vztahu důvěra taky hodně důležitá, v tomhle máme oba jasno.“

Konflikty momentálně ve vztahu skoro vůbec nemají. Pokud k nějakým konfliktům dojde, je to většinou kvůli výchově dětí. „Hlavně kvůli tomu, že Andreas Marušce dovoluje víc věcí, než bych jí dovolila já.“

Řešením je většinou vzájemná domluva. „Před dětma se vůbec nehádáme, spíš mu v klidu řeknu, když se mi něco nelíbí, vysvětlím mu, proč se mi to nelíbí a jak tu určitou věc navrhuju dělat nebo vyřešit.“ Pokud partner nedá Markétě za pravdu, což je dle jejích slov ve většině případů, hledají kompromis, jak určitou situaci vyřešit.

Jako příklad Markéta uvedla čas, kdy by měla chodit dcera spát. „No, já bych chtěla, aby ted' Maruška chodila spát tak v sedm, to mi připadá jako ideální čas pro dítě jejího věku. Jenže ona většinou ještě nechce spát a chce se koukat na televizi nebo si hrát. Andreas by jí klidně nechal u televize až do deseti. To mi připadá strašně pozdě. Tak jsme udělali kompromis a ukládáme jí ke spánku kolem osmé, půl deváté.“

V minulosti partneri měli konflikty týkající se jeho nedochvilnosti. „*Na tom ale zapracoval, to mu musím nechat. Ale ne jenom kvůli mně, ale celkově kvůli životě v Česku, v práci mu to samozřejmě nemohli tolerovat, takže se naučil chodit do práce včas, a to se pak odrazilo i na ostatních věcech, teď už chodí včas skoro pořád.*“ Markéta poznamenala, že ve Španělsku je nedochvilnost na denním pořádku, což jí během jejího ročního pobytu ve Španělsku vadilo.

Určitým způsobem Markéta stále registruje „hlučnost“ svého manžela. Přestože nehovoří o konfliktu, a vysvětluje tento jeho rys mentalitou Španělů a zdůrazňuje snahu Andrease o tlumení hlučnosti v řečové komunikaci i mimo ni, zaznamenává ji jako obtížnou pro české prostředí.

Markéta neví, zda by vztah se Španělem doporučila. Poukázala na to, že se jedná o velmi individuální otázku a každému se líbí něco jiného. A dále zmínila svou zkušenost se španělským partnerem, který jí podvedl. Ve vztahu s Andreasem je však velmi spokojená a vztah s někým, jako je on, by bez váhání doporučila.

VÝSLEDKY VÝZKUMU

Základní otázka, kterou jsem si v rámci výzkumu kladla, je reflexe kulturní jinakosti v partnerském soužití Češek a Španělů interpretovaná z pozice českých žen. V rámci takto formulované otázky jsem soustřeďovala pozornost na vnímání odlišností v životním stylu každodenního života ve Španělsku; vnímání postoje španělských partnerů k partnerskému soužití a roli muže v tomto soužití; vliv místa a společnosti, v nichž partneři aktuálně spolu žijí, na postoj k vzájemné jinakosti dané procesem enkulturace/socializace partnerů; vnímání specifík ve vztahu mezi příbuzenskou a kamarádskou skupinou ve Španělsku a ČR; individuální představy o cílech života se Španělem dané osobnostní charakteristikou žen. Informátorky¹⁸, u nichž jsem hledala odpovědi na tyto otázky, představují inspirativní soubor. Všechny pocházejí z rodin, v nichž otec i matka dosáhli odborné nebo středoškolské vzdělání, vyrůstaly v prostředí velkých průmyslových měst, dosáhly minimálně středoškolské, v naprosté většině však vysokoškolské vzdělání, všechny se dovedou samostatně rozhodovat a mají své životní cíle. Různí se naproti tomu věkem, a tedy i životními zkušenostmi.

18 Tab. 1. Charakteristika informátorek a jejich partnerů

Informátorka						Partner			
Jméno	žije v/ve	věk	Vzdělání	původem z	vzdělání ot./mat.	Věk	Vzdělání	původem z	vzdělání ot./mat.
Alice	ČR	29	Bc.	Kladno	SŠ/SŠ	31	SŠ	Katalánsko	SŠ/SŠ
Dominika	Šp.	40	vyš.obd.	Liberec	odb./SŠ	43	VŠ	Madrid	?
Mariana	Šp.	24	studuje	Praha	SŠ/SŠ	24	studuje	Santiago de Compostela	VŠ/SŠ
Anna	Šp.	35	Mgr.	Kralupy	SŠ/SŠ	38	Bc.	Valencie	Bc/SŠ
Lucie	Šp.	25	SŠ	Liberec	odb./SŠ	23	Bc.	Kanárské ostrovy	SŠ/ZŠ
Iva	Šp.	26	Bc.	Karlovy Vary	SŠ/SŠ	27	Mgr.	Barcelona	SŠ/SŠ
Markéta	ČR	35	Bc.	Brno	SŠ/SŠ	37	SŠ	Sevilla	Bc/SŠ

Pokud jde o jejich španělské partnery, tedy shodně volily muže v přiměřeném věku k sobě, své vrstevníky, ve většině o málo starší (pouze Lucie zvolila vrstevníka mladšího). Volily partnery s obdobnou úrovní vzdělání, jakého dosáhly ony samy a také z rodin obdobného vzdělanostního statusu. V jediném případě, kdy rovnost vzdělání mezi partnery nebyla, partnerství se rozpadlo (z vůle ženy s nižší úrovní vzdělání). Podstatným rozdílem ve sledovaných partnerstvích byl lokální původ partnerů. Tato rozmanitost vyplývala ze směru migrace informátorek, tedy z kontaktů, které mohly ve Španělsku navázat. Ve výsledku však mi tento rozptyl vytvořil prostor pro komparaci. Umožnil mi sledovat partnerství se Španěly z různých zeměpisných částí země, a to nejen z průmyslových měst, kulturních center a z ostrovního území orientovaného na turismus (Kanárské ostrovy), ale také z oblastí s vyhraněným etnickým vědomím obyvatelstva (Katalánsko, Galicie).

Vnímání odlišností v životním stylu každodenního života ve Španělsku

Vnímání času

Vnímání času se liší společnost od společnosti. Některé kladou velký důraz na dochvilnost a přesnost, jiné naopak těmto vlastnostem nepřikládají žádný význam. Přesnost a dochvilnost je typická pro společnosti orientované především na budoucnost, naopak společnosti, pro které je důležité čas co nejlépe využít, jsou společnosti zainteresované v přítomnosti a v kouzlu momentálního okamžiku (Romano 2008: 60-61).

Právě na příkladu smíšených manželství, která jsou tvořena dvěma jedinci pocházejícími z odlišných společností, můžeme shledat odlišné vlastnosti partnerů spojené s časem a životním tempem. Většina informátorek uvedla, že pro ně bylo složité akceptovat odlišné vnímání času, především v případě, že odešly do země muže, kde je vnímání času a životní tempo nekompatibilní s jejich zemí. Socializace totiž u každého jedince probíhá v určitém životním tempu, které přijme za své a dostane-li se do společnosti s odlišným životním tempem, potřebuje poměrně dlouhý čas na to, aby si přivyknul (Romano 2008: 61).

O obyvatelích zemí jako je Španělsko je známé, že nikam nespěchají a rádi si užívají přítomného okamžiku. Tento rys španělské mentality reflektovaly a opakovaně zdůrazňovala všechny informátorky. V případě mého výzkumu se orientace Španělů na prožitek „okamžiku“, jejich odlišné životní tempo, členění času v průběhu dne a také

ambivalentní přístup k dochvilnosti ukázaly jednou z latentních možností neporozumění, a to nejen v partnerství. Na počátku partnerského vztahu pak byly příčinou střetu mezi některými partnery. Všechny informátorky, které žijí ve Španělsku, se však odlišnému členění času časem přizpůsobily, přijaly životní tempo a vyrovnaly se i s nedochvilností.

Pokud informátorky uvažovaly o mentalitě Španělů, negativně reagovaly především na **nedochvilnost** Španělů, vlastnost, která se podle nich promítá do žité každodennosti, a to nejen do soukromého života. „*Dokonce i profesori na univerzitě [chodí pozdě]. A nejen o pět, deset minut, to by se dalo tolerovat. Ale [...] klidně i o půl hodiny na přednášku, kde na ně čeká padesát lidí.*“ (Mariana). Většinou však nedochvilnost zmiňovaly v souvislostech kontaktu jednotlivců a přátelských skupin. Naučily se s pozdními příchody přátel a známých předběžně počítat a zakalkulovat ji do svého časového rozvrhu. Pokud vyjádřily svůj postoj k vlastnímu dodržování smluveného času, zněl „nepřizpůsobuji se“. „*Nedochvilnost Španělů mi vždycky hodně vadila, a i když jsem se snažila si na to zvyknout, nepodařilo se mi to... [] V tomhle ohledu jsem se španělské kultuře nepodřídila, chodit pozdě mi připadá neslušné.*“ (Alice)

Ve Španělsku informátorkám transparentně vadilo jiné **členění dne**, tedy časová rozvrh, při kterém je kladen odlišný důraz na jednotlivé části dne. V České republice bývá zvykem brzké ranní vstávání a s ním spojené dřívější usínání. Ve Španělsku je tomu takřka naopak, žije se především nočním životem, a tím pádem pracovní dny začínají o poznání později.

Pozdější začátek pracovního dne, a tím pádem celkové posunutí denních aktivit, informátorky vnímaly především na počátku svého života ve Španělsku. „*[Odlišné vnímání času] už teď nevnímám, ve Španělsku bydlím dlouho. Ale pamatuji si, že když jsem poprvé přijela, šokovalo mě to, že mají denní režim o několik hodin posunutý...*“ (Dominika). Některé informátorky však časový posun činností v průběhu dne dodnes považují za nevýhodu. Toto stanovisko vyjadřovaly bez ohledu na věk, dosaženou pozici v zaměstnání a dobu strávenou ve Španělsku. Nejvýrazněji odsuzují siestu a nefungování španělských institucí i společnosti v jejím průběhu. „*Co mi ale nevyhovuje je siesta, což je dvouhodinová pauza na oběd od 14 do 16 hodin. Pak jsem v práci až do sedmi. Takže vlastně celý den zabítý.*“ (Dominika); *Jediné, co mi moc nevyhovuje je siesta, kdy je od dvou do čtyř všechno zavřené, úřady, obchody, supermarkety. To je z mého pohledu velmi nepraktické.*“ (Anna). Přes jednoznačně formulovanou nechuť k pozdnímu začátku pracovního dne, siestě a pozdnímu ukončení práce v zaměstnání se však informátorky naučily respektovat místní

zvyklost. „*Musela jsem si na to zvyknout.... [] Brzo ráno tady nic nefunguje. Hlavně v létě všichni ožívají až v noci.*“ (Mariana) Jiné členění dne přes všechny odsudky informatorkám nevadily natolik, aby ze Španělska odešly.

Kulturní šok spojený s odlišným vnímáním času a jinými časy stravování však nezažily pouze ty informatorky, které se přestěhovaly do Španělska. Popsala mi ho i Alice, která se s partnerem přestěhovala do České republiky. „*Ze začátku to pro něj asi byl šok, ale viděl že by nebylo možné udržet si španělský zvyk stravování a večeřet v 11, když pak člověk vstává v půl 7 do práce. Viděl to i na nabídce jídel v restauracích. Ve Španělsku se například obědvá od jedné až do půl čtvrté, teda restaurace nabízejí obědy v těchto časech. V Praze obědové menu v půl čtvrté nenajdete. Takže Pablo viděl, že by bylo nepraktické jíst v časy, na které byl ze Španělska zvyklý. Jíme tedy obvykle v dobu, která je pro Česko typická. Neřekla bych, že mu to vyloženě vadilo, to určitě ne. Spíš to pro něj byl nezvyk.*“ (Alice).

Stravování

Odlišný důraz na jednotlivé části dne a odlišné vnímání času se promítá i do stravování. Většina informatorek shledala jako větší kulturní šok časy jídel a dobu, která je jednotlivým jídlům věnována než odlišnost pokrmů jako takových. Stravovací návyky poté páry přizpůsobují dané zemi, ve které žijí, neboť tomu ve své podstatě nemůže být jinak. Časy a podoba jídel se totiž odvíjejí od nastavené pracovní doby, začátku a konce školních hodin atd.

„*Časy jídel se pojí s celkovým životním stylem Španělů. Mají to oproti Čechám posunutý, začínají pracovat dříve a choděj později spát... [] Při stole vydrží opravdu dlouho, ale to dělají hlavně až u večeře, kterou jsou zvyklí jíst oproti Čechům poměrně pozdě. Nejdříve kolem deváté hodiny večerní. A u stole klidně sedí až do jedenácti, dvanácti. Vždy se jí několik chodů a po večeři se často ještě pije káva a jí zákusek případně se pije váno. Jídlo je pro ně takovej kulturní zážitek, řekla bych.*“ (Alice)

V případech mých informatorek neměla žádná z nich větší obtíže s přivykáním si na španělské pokrmy. Ba naopak v některých případech pro ně byly pokrmy mnohem přitažlivější než typické české pokrmy. Především jmenovaly mořské plody jako jsou kalamáry, chobotnice a mušle.

Se stravováním se pojí také španělská pohostinnost, což byla jedna z věcí, které informatorky často zmiňovaly. „*Španělé rádi jedí ve společnosti ostatních lidí a jsou velmi*

pohostinní. To se mi na nich moc líbí, v Česku jsem takovou pohostinnost nikdy nezažila.“
(Mariana)

V neposlední řadě je také potřeba zmínit odlišnosti, které mohou nastat ve způsobu konzumování jídla. Jedná se například o sdílení jídla s dalšími osobami.

*„Jako velká milovnice jídla jsem se identifikovala i s jejich stylem stravování, které je velkou součástí španělské kultury. Jídlo pro ně nejsou jen pokrmy, je to kulturní zážitek, který většinou sdílí s přáteli nebo s rodinou. A to se mi taky moc líbí. Oni se nad jídlem sblíží. Už jenom celý pojem *tapas*¹⁹, kdy si v restauraci všichni objednájí jídlo společně formou maličkatých talířků, které potom sdílejí. V Čechách je vidět ten individualismus, každý si objedná vlastní talíř a jídla se většinou nesdílí.“* (Anna)

Reakce na materiální realitu a sociální výhody Španělska a ČR

Informátorky samy, aniž bych se jich tázala, srovnávaly některé, pro ně významné výhody a nevýhody **sociálních systémů** obou zemí. Jednoznačně reagovaly na ustanovení týkající se mateřské dovolené a mateřských dávek v jejím průběhu. Do protikladu stavěly čtyři měsíce dovolené s plným platem ve Španělsku a tříletou dovolenou s omezeným finančním příspěvkem v ČR. Volba bezvýhradně padla ve prospěch systému českého – a to i s plánovaným či již realizovaným důsledkem přestěhování na tuto dobu do ČR. V argumentaci zazněl odkaz na nepřijatelnost ponechat čtyřměsíční dítě placené „chůvě“ (běžná španělská zvyklost), na ztrátu kontaktu s dítětem na samém počátku jeho života (nemyslitelnost z pozice české matky). Pouze tehdy, kdy se dítěte po dobu matky v práci ujala babička z otcovy strany, byla situace pro českou ženu akceptovatelná.

Zde výroky některých informátorek: *„Vyhovuje mi víc v Čechách, kdy mohu být s dítětem doma i tři roky. Peníze na mateřský jsou sice hrozný, ale zase čas vám nikdo nenahradí.“* (Markéta); *„Krátce po porodu jsem se musela vrátit do práce... [] Výhodou je, že jsem během čtyř měsíců mateřské pobírala plnou mzdu, ale peníze nejsou všechno. Samozřejmě mi lámalo srdce nechat malou doma a jít do práce, když jí byly jen čtyři měsíce.“* (Anna); *„Mě momentálně, jako matce dvou dětí, vyhovuje život v Čechách, cítím se tady tak nějak zabezpečená, asi i tím, že jsem prostě doma.“* (Markéta).

Informátorka Markéta svůj výklad shrnula tím, že v systému každé země spatřuje výhody i nevýhoda.

¹⁹ Viz příloha

„Jinak mi ale životní styl ve Španělsku vyhovoval v tom, jak tam jsou víc uvolnění, přátelští a ničím se nestresují. V Praze jsou oproti tomu lidé více ve shonu, ve stresu, ale zase tady všechno funguje. Jdete na úřad a většinou vyřídíte to, co potřebujete. Pamatuji si, že ve Španělsku, když jsem žádala o pracovní povolení, posílali mě z jednoho úřadu na druhý a trvalo to měsíc, než mi to všechno vyřídili, přitom šlo jen o blbý razítko. Ono všechno má svoje výhody a nevýhody, záleží na tom, jaký člověk je, jakou má povahu a co mu vyhovuje.

Otázkou, která dotázané Češky zaujala, bylo **finanční zabezpečení** společné domácnosti. Všechny přistoupily na paritu ve financování jejího základního chodu (nájem, základní investice, nákupy potravin). S ostatními finančními prostředky však již nakládaly dle vlastního uvážení – v zásadě však dvěma systémy: společné finance a malý obnos pro vlastní potřeby nebo individuální účty plně ve správě každého z partnerů. Zde se promítly osobní postoje informátorek a jejich hodnocení „šetrnosti“ či „finanční velkorysosti“ partnera. Pak projevíly tendenci převzít dohled nad hospodařením domácnosti *„on by hodně utrácel za blbosti, který nepotřebuje. Takže nad financema tak nějak držím ruku já, jinak bychom nic neušetrili.“* (Markéta).

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, o obyvatelích Španělska je známé, že si rádi užívají přítomného okamžiku. K tomu se pojí i charakteristiky týkající se financí. Pro některé ženy k nadbytečnému utrácení patřila například je šokující četnost chození na drinky či do restaurací na jídla (a to přesto, že tuto zvyklost vesměs přijaly a obdivovaly). Jiné ženy zmiňovaly nespořivost partnerů.

Markéta, která ve Španělsku žila rok, a nyní žije s partnerem v Praze, porovnala i **dopravní systém** ve Španělsku a České republice. Ve prospěch systému českého. Podobný názor vyjádřily i ostatní ženy. *„My Češi si pořád jenom stěžujeme na všechno, ale v porovnáním se Španělskem máme fakt super systém. Tak například doprava. Doprava v Praze je skvělá, jízdní řády fungují tak, jak mají, člověk se za hodinu dostane z jednoho konce Prahy na druhý. O tom si ve Španělsku můžou nechat zdát.“* (Markéta).

„MHD na Tenerife rozhodně nejezdí podle jízdního řádu, takže ono i kdybyste chtěli někam přijet včas, tak vlastně ani nemůžete.“ (Lucie).

Špatně fungující hromadná doprava ve Španělsku tedy českým ženám nejenom vadí, ale shodují se na tom, že dobře fungující doprava představuje stěžejní faktor v každodenním životě.

Nutno ovšem konstatovat, že dotázané ženy současně přiznávaly i výhody života ve Španělsku. Jeden výrok příkladem: „*Jinak mi ale životní styl ve Španělsku vyhovoval v tom, jak tam jsou víc uvolnění, přátelští a ničím se nestresujou. V Praze jsou oproti tomu lidi více ve shonu, ve stresu, ale zase tady všechno funguje. Jdete na úřad a většinou vyřídíte to, co potřebujete. Pamatuji si, že ve Španělsku, když jsem žádala o pracovní povolení, posílali mě z jednoho úřadu na druhý a trvalo to měsíc, než mi to všechno vyřídili, přitom šlo jen o blbý razítko. Ono všechno má svoje výhody a nevýhody, záleží na tom, jaký člověk je, jakou má povahu a co mu vyhovuje.*“ (Markéta).

Vnímání postoje španělských partnerů k partnerskému soužití a roli muže v tomto soužití

Informátorky, které jsou momentálně ve vztahu s mužem Španělem, vztah s partnerem pocházejícím ze Španělska doporučují. Ve vztahu se cítí spokojené a soužití s mužem jiné národnosti vidí jako kladnou věc.

Pouze Dominika, která již s partnerem španělského původu ve vztahu není, by vztah se Španělem na základě vlastní negativní zkušenosti nedoporučila. Partner byl žárlivý a nárokoval si rozhodování o jejích kontaktech s přáteli a kolegy z práce, což byl důvod ukončení jejich vztahu. Dominika však jako výhodu vztahu s bývalým partnerem shledává to, že zastupoval roli poskytovatele. Ve vztahu platil veškeré výdaje spojené s bydlením i s volnočasovými aktivitami. „*Svěřil se mi, že se necítí dobře, když za něj žena platí.*“

Podobnou zkušenost s rolí partnera poskytovatele popsala i Iva. „*Když chodíme na večere nebo někam na drink, většinou platí Alvaro. Je to gentleman a rád mě zve, dělá mu to dobře. Já jsem na to z Čech nebyla zvyklá od českých kluků, takže jsem se vždycky snažila dávat mu část peněz, ale nikdy si to nechtěl vzít.*“

Jako gentlemana popsala partnera i Markéta. Zmínila, že „*takoví moc český chlapi nejsou.*“

Všechny informátorky tvrdí, že ve vztahu s partnerem rozhodují o většině věcí společně. Cítí se rovnocennými partnerkami, které nejsou ostrakizovány v rámci příbuzenské skupiny partnera ani společné přátelské skupiny; pokud některé zmínily odstup, tedy pouze mužské skupiny přátel partnera a přátelských skupin, v nichž komunikačním jazykem není španělština. V této situaci ovšem ihned upozorňovaly na ohleduplnost, s níž přítomní přecházeli na španělštinu.

Ve výpovědích žen jen minimálně zaznělo upozornění na žárlivost partnera nebo jeho vůli řídit domácnost a rozhodovat o osobních věcech ženy. Informátorka Anna vysvětlila, že se dle jejího názoru situace ve Španělsku za poslední roky změnila. Na otázku, zda si její partner nárokuje rozhodování o jejích kontaktech s přáteli, či o jejím chování na veřejnosti, odpověděla: „*O ničem takovém si rozhodování nenárokuje. Předpokládám, že v minulosti to tak bohužel u spoustu párů ve Španělsku bylo. Dnes je machismus²⁰ ve Španělsku na ústupu a dnešní generace žen by si od mužů ve většině případech nenechala rozhodovat o způsobu odívání a podobných věcech.*“ (Anna)

Vnímání specifík ve vztahu mezi příbuzenskou a kamarádkou skupinou ve Španělsku a ČR

Mezi kladné charakteristiky partnerů Španělů české ženy řadí jejich postoj k **rodině**. „*Je rodinný typ, pro rodinu by udělal cokoli.*“ (Alice). „*Rodinné vztahy jsou ve Španělsku na úplně jiné úrovni, rodina je opravdu na prvním místě.*“ (Anna).

Rodiny mužů reagovaly ve většině případů na vztah s ženou cizinkou pozitivně. Žádná z informátorek neměla problém navázat blízký vztah s partnerovou rodinou. Informátorky to připisují především otevřenějšímu temperamentu Španělů. „*Rodina Adriana se od začátku stala i mou rodinou... [] Když Adrianovi rodiče zjistili, že jsem tak daleko od svojí rodiny, okamžitě se ke mně začali chovat jako ke vlastní... [] Španělé jsou všeobecně hodně milí a přátelští, rodina Adriana není výjimkou.*“ (Anna). „*Jeho tatínek na náš vztah reagoval velmi pozitivně, od začátku mě považoval v podstatě za svou dceru.*“ (Dominika). „*Od prvního dne jsem se cítila jako součást [partnerovy] rodiny. Jejich přátelskost a pohostinnost mě dodnes nepřestává udivovat.*“ (Markéta).

Žádná z žen nepocítovala problém ze strany rodiny s tím, že si muž našel ženu cizinku. Pouze Alice uvedla znepokojení rodiny partnera poté, co se s partnerem rozhodli přestěhovat do České republiky. „*Katalánci jsou všeobecně hodně milí a přívětiví, takže ke mně byli od začátku shovívaví. Nikdy jsem neměla pocit, že by jim vadilo, že jsem cizinka. Teda až do doby, když jsme se rozhodli přestěhovat do Čech. To se jim samozřejmě nelíbilo. Nikdy to na rovinu neřekli, ale je jasný, že by Pabla rádi vidali častěji.*“ (Alice).

²⁰ Zdůrazňování maskulinity

Přijetí informátorek do **kamarádké skupiny** partnerů ovšem zdaleka neprobíhalo tak snadno jako výše zmiňované přijetí do příbuzenské skupiny. Bezproblémové přijetí do kamarádké skupiny partnerových přátel popsaly pouze Mariana a Anna. Obě ovšem poznaly přátele svých partnerů předtím, než s partnery začaly vztah. V případě Mariany se jednalo o spolužáky na vysoké škole a v případě Anny o kolegy z práce.

Informátorky, které byly přátelům svých partnerů představeny po určité době vztahu, popsaly jejich přijetí do skupiny jako složitější. Lucie a Alice dokonce upozorovaly změnu partnerova chování, pokud se nachází v okolí přátel. „*Když je se svýma kamarádama, nemá se ke mně tolik jako když jsme spolu sami.*“ (Lucie); „... *když jsme sami, je to trochu jiný, než když je třeba s kamarádama.*“ (Alice).

V případě Alice její pocit nepřijetí do partnerovy přátelské skupiny několikrát vyvrcholil i v konflikty. Ona sama odstup interpretovala rozdílem v konstruování přátelských skupin v obou zemích: „*Tam šlo asi o kulturní rozdíl, kdy já jsem byla z Čech zvyklá, že jsem se vždycky s přáteli scházela i s partnery. No a Pablo byl zvyklý se se svýma kamarádama scházet převážně sám.*“ (Alice).

Vliv místa a společnosti, v nichž partneři žijí, na postoj k vzájemné jinakosti dané procesem enkulturace partnerů

Seznámení

Můžeme rozlišit dva modely seznámení jedinců pocházejících z odlišných zemích. Prvním je seznámení v zemi ženy či muže. Druhým je setkání jedinců ve třetí zemi, tedy v místě, kde se oba nacházejí krátkodobě či dlouhodobě za různými účely. V rámci mého výzkumu se setkáváme s oběma případy.

Informátorky Iva, Mariana, Anna a Alice se s partnerem seznámily v zemi partnera, tedy ve Španělsku, kde se nacházely za studijními (Iva, Mariana) či pracovními účely (Anna, Alice). Pouze Dominika poznala partnera během dovolené, po které se vrátila zpátky do České republiky a následně se rozhodla přestěhovat se za partnerem do Španělska.

V případě Markéty došlo k seznámení partnerů v České republice, kde oba partneři v době seznámení žili a dodnes žijí.

Poslední informátorka se s partnerem seznámila ve třetí zemi. Jednalo se o Anglii, konkrétně o město Londýn, kde oba pracovali (Lucie a Raul). V tomto případě partneri v Anglii nesetřvali a přestěhovali se do země partnera, na Tenerife, kde žijí dodnes.

Vztah na dálku

V případě informátorek Ivy a Mariany došlo v průběhu vztahu k nutnosti jejich dočasnému návratu zpět do České republiky. Obě informátorky studovaly ve Španělsku v rámci studijního pobytu Erasmus. Mariana na Erasmu strávila celkem 12 měsíců, Iva 6 měsíců. Po skončení se musely vrátit do České republiky dokončit bakalářské studium. V obou případech se jednalo o posledních šest měsíců studia. A právě v průběhu těchto šesti měsíců udržovaly vztah s partnery na dálku. Obě informátorky se shodly na tom, že se jednalo o těžké období, Iva přiznala i žárlivost, kterou ve spojitosti se vztahem na dálku pociťovala. „*Vztah na dálku byl hodně těžký. Probudila se ve mně šílená žárlivost na Alvara, který v Barceloně zůstal a já mu to záviděla.*“ Uznává však, že její žárlivost byla zbytečná vzhledem k jejich každodenní komunikaci, která probíhala díky moderní komunikační technologii. „*Každý večer jsme si skypovali. Někdy až do rána. A Alvaro místo toho, aby chodil na party s klukama, seděl večer u skypu.*“ Kromě každodenní komunikace se partneri během vztahu na dálku i navštěvovali.

Každodenní komunikace a následné vzájemné návštěvy probíhaly i ve vztahu na dálku Mariany a Juana. I přes časovou vytíženost, ve které se Mariana díky psaní bakalářské práce ocitla, si na sebe s partnerem vždy našli čas. „*Každý den jsme si psali a často jsme si skypovali.*“ Partner poté Marianu navštívil v České republice a ona jeho v Galicii²¹, kam se po dokončení bakalářského studia přestěhovala.

Reakce rodiny a okolí

Odlíšné reakce rodiny lze očekávat

- a) v případě, kdy ženy odešly do zahraničí za studijními či pracovními účely a v zemi si našly partnera a v zahraničí se rozhodly zůstat (Anna, Iva, Mariana, Lucie, Alice),
- b) v případě, kdy ženy partnera poznaly na krátkodobé dovolené a poté se rozhodly přestěhovat se za ním (Dominika) a

²¹ Jedna ze 17 autonomních společenství Španělska nacházející se na severozápadě Pyrenejského poloostrova.

c) v případě, kdy seznámení partnerů došlo v České republice, kde setrvávají dodnes (Markéta).

V prvním případě rodiny na situaci reagovaly s menším překvapením, ovšem smutek ze zvyšující se pravděpodobnosti, že se žena do České republiky již nevrátí, pociťovaly rodiny všech žen, bez ohledu na to, zda již ženy v zahraničí žily či nikoli. „*No, tak oni to už asi tak nějak tušili, že tady byla možnost, že si někoho v Barcelona najdu. Když jsem jim to řekla poprvé, asi nebyli úplně nadšení. Podle mě pořád doufali, že se do Čech co nejdřív vrátím, což se tímhle zkomplikovalo.*“ (Alice); „*Že by z toho [vztahu] byli nějak nadšení, to se asi říct nedá. Asi se báli, že ve Španělsku kvůli partnerovi zůstanu. Což se taky stalo.*“ (Anna); „*Když jsme rodičům řekli, že s Alvarem odjedu do Španělska, byli z toho špatní. Hlavně táta. Nelíbilo se jim, že budu tak daleko. Mám pocit, že pořád tajně doufali, že se rozejdeme a že se vrátím do Česka. I když mi to nikdy na rovinu neřekli. Byli hodně v šoku, když jsem jim volala, že mě Alvaro požádal o ruku. Podle mě si až v ten moment uvědomili, že to je definitivní.*“ (Iva).

V druhém případě, při seznámení partnerů na krátkodobé dovolené a následného přestěhování ženy do země partnera, byly reakce rodiny záporné. „*Od začátku byli proti tomu, abych se stěhovala do Madridu... [J] Když jsem doma řekla, že budu bydlet v podstatě u cizího Španěla, rodiče mi na rovinu řekli, že s tím nesouhlasí.*“ (Dominika).

Při seznámení partnerů v České republice a jejich následném setrvání v zemi byly reakce rodiny kladné, a to právě z důvodu setrvání ženy v rodné zemi. „*Byli hlavně rádi, že [partner] bydlí v Čechách a že tu plánuje zůstat. Líbilo se jim, že má v Praze stálou práci a že už tenkrát uměl pár frází česky. Neměli problém s tím, že to je Španěl. Naopak se jim podle mě líbilo, že mu mohli ukazovat nějaké nové kulturní věci, mamka mu navařovala česká jídla, když jsme přijeli na návštěvu, táta ho bral na ryby, na houby a tak.*“ (Markéta).

V případě mých informátorek tedy platí fakt, že reakce rodiny na vztah ženy s mužem Španělem byl ze strany rodiny bezproblémový, avšak odchod ženy do zahraničí či permanentní setrvání ženy v zahraničí byly ze strany její rodiny doprovázeny bouřlivými reakcemi.

Ačkoli rodiny žen na jejich vztah s mužem Španělem zprvu nereagovali s velkým nadšením, **přátelé** žen jejich vztahy s cizinci naopak viděli kladně, někteří dokonce jako možnost vycestování do zahraničí při návštěvách partnerů. „*Moji kamarádi hodně cestují, takže*

přítele jako cizince přijali úplně automaticky a vlastně byli nadšení, že je to Španěl. Líbila se jim představa, že se usadím v Barceloně a oni za náma budou jezdit. Všichni mi říkají, že se budu mít ve Španělsku líp. Kamarádky věděli, že jsem milovník tepla a slunce a že nesnáším zimu.“ (Iva).

Rozhodování o místě

V každém partnerském vztahu dojde v určitou chvíli k nezbytnému rozhodování o místě, kde bude pár společně žít. Ve smíšených partnerstvích se jedná o rozhodnutí, o jakou zemi půjde, vzhledem k tomu, že partneři pocházejí ze zemí různých. Pokud volba padne na zemi jednoho z partnerů, bude vždy jeden cizincem v partnerově zemi. Rozhodnout se však mohou i pro žití ve třetí zemi, kde budou cizinci oba (Romano 2008: 64).

Rozhodování o místě bylo ve vztazích mých informátorek velmi různorodé. V případech Mariany, Ivy a Anny místo pobytu vyplynulo z jejich studijní či pracovní činnosti. Mariana a Iva se rozhodly přestěhovat se na místo, kde studovaly v rámci Erasmu. Obě si místa studia (Santiago de Compostela a Barcelona) oblíbily a již v průběhu studia věděly, že se sem chtějí přestěhovat. K jejich rozhodnutí přispěl i fakt, že si zde našly partnera. Podobnou situaci zažila i Anna, která se rozhodla přestěhovat se do Valencie, kde strávila 12 měsíců na pracovní stáži.

Pouze v případě Dominiky došlo k seznámení se s partnerem během krátkodobé (pětidenní) dovolení v Madridu. Po návratu do České republiky jí partner přesvědčil, aby opustila Českou republiku a přijela za ním. „*Po návratu do Čech [z dovolené] jsem si uvědomila, že tam opravdu moje budoucnost neleží a rozhodla jsem se, že dám výpověď.*“ (Dominika). Poté přijala partnerovu nabídku na společné bydlení, zakoupila letenku a přestěhovala se do hlavního města Španělska.

I v případě Lucie došlo k určení místa společného bydlení především zásluhou partnera. Poznali se v Londýně, ale partner se plánoval přestěhovat na rodné Tenerife. Lucii přesvědčil společně s jejich společnými přáteli, kteří se na Tenerife také stěhovali. „*I když jsem tenkrát náš vztah nebrala až tak vážně, věděla jsem, že by mě Londýn bez Raula nebavil. I nejlepší kamarádka se totiž stěhovala na Tenerife... [] A tak bych v Londýně zůstala vlastně tak nějak sama.*“ (Lucie).

Informátorky Markéta a Alice žijí s partnery v České republice. Markéta se s partnerem seznámila v Praze, kde oba v době seznámení žili, tudíž rozhodování o místě nebylo třeba.

Oproti tomu Alice se s partnerem seznámila v Barceloně, kde oba několik let žili, než se rozhodli založit rodinu. Po vzájemné dohodě, z iniciativy Alice, se rozhodli přestěhovat se do Prahy, aby Alice mohla zůstat na mateřské delší dobu, než je tomu ve Španělsku.

Ve všech případech, kdy informátorky žijí v zahraničí, nebylo pro ženy problémem přijmout fakt, že budou žít se svým mužem v cizině, což je pravděpodobně ovlivněno i tím, že všechny měly zkušenosti s mobilitou a cizími kulturami a znaly španělštinu na dobré hovorové úrovni.

Komunikace a společný jazyk

Komunikace je zcela jistě důležitou součástí úspěšného partnerského/manželského vztahu a vzájemného porozumění. Ve smíšených manželstvích, kdy se partneři dorozumívají mateřským jazykem pouze jednoho z nich, nebo ani jednoho z nich, může být problémem nejenom menší slovní zásoba či gramatická správnost projevu, ale i původ partnerů z odlišných kulturních prostředí (Romano 2008: 126).

Žádná z informátorek nepopsala každodenní komunikaci s partnerem jako problémovou, nicméně *„samozřejmě byly nějaký věci, který jsem nedokázala vyjádřit jako v češtině. Ale teď už žádné jazykové problémy nemáme“* (Iva).

Při smíšených partnerstvích/manželstvích může komunikace mezi partnery probíhat dvěma způsoby. Prvním je situace, kdy komunikace probíhá mateřským jazykem jednoho z partnerů, přičemž druhý partner si jej osvojí a tento jazyk se poté stane jejich společným jazykem. Tato situace nastává většinou v případě, kdy se partneři seznámili v zemi jednoho z partnerů, kde poté setrvali. V takový moment se jedná o zvládnutí jazyka té dané země.

Informátorky Mariana, Iva, Anna, Alice a Markéta s partnery komunikují španělsky, ačkoliv poslední zmíněný pár se seznámil a žije v Praze. *„On sice umí mluvit česky, ale většinou se stydí, nemá dobrou výslovnost a ví to, takže před lidma nerad mluví, když nemusí. Spíš jenom když je někde beze mě a fakt musí, takže třeba v obchodech. A taky s máma rodičema mluví česky.“* (Markéta)

Druhým způsobem komunikace je situace, kdy partneři užívají třetí jazyk. Tato situace je typická pro páry, které se seznámili či žijí ve třetí zemi. Třetím jazykem, v tomto případě anglicky, s partnerem hovoří pouze Lucie. S partnerem se seznámili v anglicky hovořící zemi, nyní však žijí ve Španělsku. *„Zatím spolu mluvíme anglicky, ale učím se španělsky, už mluví celkem plynuje, takže se snažím občas přepínat do španělštiny a trénovat to“*

s Raulem. Ve španělštině ale zatím nedokážu vyjádřit všechno tak jako v angličtině. Věřím ale, že se to zlepší, španělsky mluvím často i v práci s kolegy, takže mám každodenní trénink.“ (Lucie)

Nedílnou součástí dorozumívání je i neverbální komunikace, jejíž projevy se společností od společnosti liší mnohem výrazněji než projevy verbální.

Do neverbální komunikace spadá i odlišnost pozdravu, který se ve Španělsku vyjadřuje dáváním dvou polibků na tvář, a celková vyšší míra dotyků během konverzace. Většina informátorek se shodla na tom, že jim tento způsob zdravení připadá sympatický a dokázaly se s ním ztotožnit. *„Španělé jsou fyzicky mnohem kontaktnější nárok než Češi. Všichni se zdraví dvěma pusama na tvář, a to mi přijde fakt milá. A když určitého člověka delší dobu nevidíme, přidáte k pusám i obětí. To lidi hodně sblížíje... [] Já jsem se po příjezdu na Tenerife cítila opravdu vítaná a vliv na to určitě mělo i tohle.“ (Lucie)*

„Španělé se často objímají. Na to jsem si musela zvyknout. Ted' už je pro mě automatické zdravít se dvěma pusama, naopak mi vždycky po příjezdu do Čech přijde divný si s kamarády říkat jen ,ahoj'.“ (Mariana)

Individuální představy o cílech života se Španělem dané osobnostní charakteristikou žen

Jak jsme mohli vidět v předchozích kapitolách, charakteristiky typické pro smíšená partnerství/manželství mezi ženami pocházejícími z České republiky a muži pocházejícími ze Španělska, se v některých aspektech liší především na základě toho, zda se jedná o partnery, kteří se potkali až po určité době, kdy jeden z nich, v našem případě žena, v zemi partnera žil, nebo jedná-li se o partnerství, kdy jeden z partnerů odešel do cizí země, aniž by v této zemi předtím dlouhodobě setrval.

V prvním případě měly ženy většinou menší problémy s integrací především díky předcházející znalosti místního jazyka a jednoduššímu navazování přátelství skrze školní prostředí či zaměstnání, přivykáním si na místní kulturu, či akceptací odlišného vnímání času a životního tempa. Odchod do dané země byl jejich vlastním rozhodnutím, a proto často místní podmínky a společnost znaly před tím, než se zde usadily.

Jako největší pozitiva na životě s partnerem Španělem vidí ženy neustálé obohacování životního rozhledu a učení dívat se na věci jinými způsoby, než tomu bylo předtím, než poznaly život v jiné zemi.

Další obohacení, které ženy získaly díky životu s partnery původem ze Španělska, je větší otevřenost a tolerance vůči odlišnostem. Ženy zdůrazňují, že díky smíšenému partnerství/manželství získaly lepší schopnost adaptovat se na odlišná prostředí.

Pravdou ale je, že život v zahraničí, který většinou okolí žen hodnotí jako pohádkový, má i své stinné stránky. I přes sebevětší spokojenost ve vztahu s partnerem Španělem informátorky, které dlouhodobě žijí ve Španělsku, připustily, že život daleko od své rodiny a přátel není jednoduchý. Ačkoli jsou informátorky žijící ve Španělsku s rodinou v každodenním kontaktu prostřednictvím internetu, Skypu či mobilních aplikací, po rodině se jim stýská.

„My si sice každý den píšeme nebo voláme, ale i tak se mi po rodině a po kamarádech stýská. Snažím se domů létat často, ale finančně si to nemůžu dovolit tak často, jak bych si přála. Letenky kupuju podle toho, kdy jsou nejlevnější, a ne podle toho, kdo má třeba kdy narozeniny, abych je mohla oslavit doma s rodinou.“ (Mariana)

„Po rodině se mi hodně stýská, obzvlášť teď, když mám půlroční dceru, bych byla ráda s rodiči častěji. Beru to ale tak, že jsem si život ve Valencii vybrala, věděla jsem, do čeho jdu.“ (Anna)

ZÁVĚR

Tématem této bakalářské práce byla Česko-španělská partnerství/manželství z pohledu českých žen. Cílem práce bylo v teoretické části stručně představit antropologické studium příbuzenství, problematiku smíšených manželství a v části praktické představit prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů vztahy sedmi českých žen, které jsou v dlouhodobém vztahu či vstoupily do manželství s mužem Španělem. Klíčovou částí této bakalářské práce je právě její výzkumná část, která umožňuje nahlédnutí do života sedmi informátorek, které svými výpověďmi přiblížily svůj život s mužem Španělem, se zaměřením na některé aspekty těchto smíšených partnerství/manželství spojené například s počátky vztahu, rozhodováním se o místě pro život, integrací do cizí země, komunikací apod.

Všechny informátorky jsou buď středoškolsky nebo vysokoškolsky vzdělané se značnými zkušenostmi se životem v zahraničí, ať už v období studia či zaměstnání. Bylo zjištěno, že nejčastějšími okolnostmi seznámení partnerů/manželů bylo právě studium či zaměstnání v zahraničí.

S partnerstvím/manželstvím s mužem cizincem, případně se životem v zahraničí, souvisí mnoho aspektů každodenního života, na které si musí jedinec, který je v zemi cizincem, přivyknout a jež mohou způsobovat v partnerství potíže. Jako největším prvkem každodenního života jsem dle výpovědí žen shledala vnímání času a životní tempo, které se společnost od společnosti liší, a rozdíly ve způsobech stravování společně s důrazem, který je na jídlo kladen. Přizpůsobit se životnímu tempu, časovému harmonogramu dne a stravovacím návykům je nezbytným krokem pro spokojený život v cizí zemi. V případě smíšených párů by ideálem byl vzájemný kompromis, v jehož rámci by se partneři vzájemně ovlivňovali a kulturně obohacovali. Faktem ale je, že se více přizpůsobuje osoba, která odejde žít za svým partnerem do země jeho původu. V takovém případě se nejedná pouze o osvojení kultury partnera/partnerky, ale o kulturu celé společnosti.

Provedeným výzkumem se dále potvrdilo, že se téměř všechny informátorky, které se rozhodly usadit se v zemi partnera/manžela, setkaly s nepochopením ze stran vlastní rodiny. Rodiny žen si ve většině případů nepřály, aby se ženy natrvalo odstěhovaly do země partnera.

Život v partnerství s mužem Španělem ženy obohacuje v mnoha ohledech. Ať už se jedná o poznávání nové kultury či celkovou větší otevřenost a toleranci k odlišnostem a

schopnostem lépe se přizpůsobovat novému prostředí. Pravdou ale je, že život s partnerem/manželem Španělem, má přes veškerá pozitiva i stinné stránky. Stále zde budou určité kulturní rozdíly a menší či větší vzájemné nepochopení kultury, ze které oba jedinci pocházejí. Většina informátorek se shodla na tom, že je ve vztahu s cizincem důležitá vzájemná tolerance a řešení kulturních střetů kompromisy. Dle jejich názoru není až tak důležité, jaké národnosti je partner, ale mnohem podstatnější je, aby si partneři rozuměli.

POUŽITÁ LITERATURA

- AUGUSTIN, B. 1989. *Marriage Across Frontiers*, bakalářský překlad UK FHS autor: Aubrechtová, Evžena: Manželství přesahující hranice.
- AVRUCH, K. 2013. *Context and pretext in conflict resolution: culture, identity, power, and practice*. London, Routledge.
- BARNETT, L. 1963. *Research on International and Interracial Marriages*. *Marriage and Family Living* 25: 105-107.
- BROUDE, G. 1994. *Marriage, Family, and Relationships*. A Crosscultural Encyclopedia. California: ABC-CLIO.
- BUDILOVÁ, L. 2007. *Studium příbuzenství a sociální antropologie*. Praha. AntropoWeb.
- COTTRELL, A. 1973. *Cross-National Marriage as an Extension of an International Life Style*. A Study of Indian-Western Couples. *Journal of Marriage and Family* 35: 739-741.
- DISMAN, M. 2002: *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum.
- EZRA, D. and ROER-STRIER, D. 2006. *Intermarriage Between Western Women and Palestinian Men: Multidirectional Adaptation Processes*. *Journal of Marriage and Family* 68: 41-55.
- FIŠEROVÁ, V. 1993. *Manželství. Velký sociologický slovník*. D. I., Praha, Karolinum, s. 590-591.
- FOX, R. 1967. *Kinship and Marriage: An Anthropological perspective*. Middlesex: Penguin books.
- FURTADO, D, and THEODOROPOULOS N. 2011. *Interethnic marriage: a choice between ethnic and educational similarities*. *Journal of Population Economics* 24: 1257-1279.
- GULLICKSON, A. 2006. *Education and Black-White Interracial Marriage*. *Demography* 43: 673-689.
- HENDL, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- HOLÝ, L. 1996. *Anthropological Perspectives on Kinship*. London: Pluto Press.
- JOHNSON, W. and WARREN, M. 1994. *Introduction*. In *Inside the Mixed Marriage*. Maryland: University Press of America.

- KALMIJN, M. 1998. *Intermarriage and Homogamy: Causes, Pattern, Trends*. Annual Review of Sociology 24: 395-421.
- KATRŇÁK, T. a FUČÍK P. 2009. *Preference výběru partnera*. Sociológia 41: 437-456.
- LARSON, E. and MUNRO, B. 1990. *Religious Intermarriage in Canada in the 1980's*. Journal of Comparative Family Studies 21: 239-250.
- MERTON, R. K. 1941. *Intermarriage and the Social Structure: Fact and Theory*. Psychiatry: 361–374.
- MIOVSKÝ, M. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing.
- MONDEN, CH. and SMITS, J. 2005. *Ethnic Intermarriage in Times of Social Change. The Case of Latvia*. Demography.
- MOŽNÝ, I. 2011. *Rodina a společnost*. 2. vydání. Praha: SLON.
- OVERING, J. and RAPPORT, N. 2000. *Social and Culture Anthropology. The Key Concepts*. London: Routledge.
- STONE, L. 2001. *Introduction: Theoretical Implications of New Directions in Anthropological Kinship*. In *New Directions in Anthropological Kinship*. ed. Pp. 1-20. Maryland: Rowman and Littlefield Publishers.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- ABC. *Estas son las diferencias entre tener una pareja de hecho y casarse*. Dostupné z: <http://www.abc.es/familia-parejas/20150616/abci-parejas-hecho-matrimonio-201505211344.html> [cit. 24. 2. 2017].
- AVRUCH, K. 1998. *Culture and Conflict Resolution*. Washington. United States Institute of Peace (USIP). Dostupné z: <http://www.eolss.net/sample-chapters/c14/e1-40-01-01.pdf> [cit. 25. 2. 2017].
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Obyvatel přibylo, počet svateb rostl*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatel-pribylo-pocet-svateb-rostl> [cit. 24. 5. 2017].
- EL PAÍS. *El número de matrimonios cae en España más que la media europea*. Dostupné z: http://politica.elpais.com/politica/2016/08/10/actualidad/1470819999_080953.html [cit. 24. 2. 2017].

- EZZEDDINE, P. aj. (n.d.), *Etika výzkumu*. In: E_Úvod do společenskovedních metod. [Online]. Praha: FHS UK. Dostupné z: <http://moodle.fhs.cuni.cz/course/view.php?id=614> [cit. 20. 2. 2017].
- HEŘMANSKÝ, M. (n.d.), *Kvalitativní analýza dat*. In: E_Úvod do společenskovedních metod. [Online]. Praha: FHS UK. Dostupné z: <http://moodle.fhs.cuni.cz/course/view.php?id=614> [cit. 20. 2. 2017].
- JUNTA DE ANDALUCIA. *Parejas de hecho*. Dostupné z: <http://www.juntadeandalucia.es/temas/familias-igualdad/formar-familia/parejas/parejas-hecho.html> [cit. 24. 2. 2017].
- NOVOTNÁ, H. (2009/2010), *Kvalitativní strategie výzkumu*. In: E_Úvod do společenskovedních metod. Praha: FHS UK. Dostupné z: <http://moodle.fhs.cuni.cz/course/view.php?id=614> [cit. 25. 2. 2017].
- ZANDLOVÁ, M. (n.d.), *Rozhovor*. In: E_Úvod do společenskovedních metod. [Online]. Praha: FHS UK. Dostupné z: <http://moodle.fhs.cuni.cz/course/view.php?id=614> [cit. 22. 2. 2017].
- Zákon č. 94/1963 Sb, zákon o rodině. Zákony ČR [online]. Dostupné z: www.mpsv.cz/files/clanky/7262/Zakon_o_rodine.pdf [cit. 25. 2. 2017].

ZDROJE FOTOGRAFIÍ V PŘÍLOHÁCH

- Gazpacho [online]. Dostupné z: <http://7maravillas.es/gazpacho-andaluz/> [staženo 3. 4. 2017].
- Paella [online]. Dostupné z: <https://www.cookmonkeys.com/paella-valenciana> [staženo 3. 4. 2017].
- Tapas [online]. Dostupné z: <http://www.jaktak.cz/jak-udelat-spanelske-tapas.html> [staženo 3. 4. 2017].
- Tortilla [online]. Dostupné z: <http://www.palacios.es/para-ti/trucos-para-ahorrar/la-tortilla-espaola> [staženo 3. 4. 2017].

PŘÍLOHY

Příloha 1: Španělské pokrmy

Tapas²²

Tapas jsou různá malá občerstvení, která se většinou konzumují jako předkrmy či jako degustační pokrmy. Může se jednat o studená jídla (jako je kozi sýr, sušená šunka či olivy) nebo o teplá jídla (masové směsi, krokety či smažené kalamáry atd.).

Obrázek 1: španělské tapas

Tapas ve Španělsku ovšem není pouze jídlo jako takové. Tapas jsou nedílnou součástí španělské kultury. Jít do restaurace na tapas znamená vyloženě socializovat se s ostatními, ať už se jedná o setkání s přáteli, známými či kolegy.

Slovo „tapa“ znamená v doslovném překladu víčko. Existuje několik příběhů o tom, jak vlastně tapas vznikly. Nejznámější je příběh o španělském králi Alfonsovi XIII., který si rád vychutnával sklenici vína na pláži při západu slunce ve městě Cádiz. Jednoho dne však bylo větrné počasí, díky kterému se králi do vína dostával písek. Šel proto za obsluhou a poprosil o nějaké víčko, kterým by mohl sklenici zakrýt. Mladíka, který krále obsluhoval, nenapadlo nic jiného než králi podat kousek sušené šunky, kterou zrovna krájel. To králi připadalo jako báječný nápad. Zvyk se mezi lidmi rozšířil a nyní je tapa název pro jakoukoliv malou porci jídla.

²² Jednotné číslo: tapa.

V některých španělských restauracích můžete tapas dostat zdarma k pití. Tato tradice pochází z hlavního města Španělska, Madridu. Tam je zvykem k nápoji dostat malý talířek s občerstvením. Na severu Španělsku, například ve městě Pamplona, se však tapas zdarma k pití nepodávají. Můžete si je ale objednat, cenové rozpětí se zpravidla pohybuje od jednoho do pěti eur, za speciality jako jsou například chobotnice si ale můžete připlatit i více.

Gazpacho²³

Gazpacho je zeleninová polévka, která se podává za studena.

Původ této polévky je připisován oblasti Andalusie, kde se ve velkém pěstují zmíněné suroviny, a kde je v letních měsících obvykle největší teplo z celého Španělska. Polévka je nyní populární ve všech oblastech Španělska, převážně během léta.

Obrázek 2: gazpacho

Existuje mnoho receptů na přípravu gazpacha. Základní suroviny, které by však v žádném gazpachu neměly chybět, jsou následující: olivový olej, vinný ocet a syrová zelenina: rajčata, okurky, červené papriky, cibule a česnek.

Příprava je velmi jednoduchá. Všechny suroviny rozmixujeme společně se solí a pepřem. Poté přidáme vodu podle toho, jak chceme mít polévku hustou. Polévka je nejlepší odleželá přes noc v lednici.

²³ Vyslovuje se [gazpačo]

Tortilla de patatas²⁴

Tortilla de patatas je ve Španělsku jedním z nejtypičtějších pokrmů a je oblíbená ve všech oblastech. Jedná se o bramborovou omeletu, která se jí teplá i za studena. Na její přípravu jsou potřeba pouze brambory, vejce, cibule, sůl a olivový olej na smažení.

Obrázek 3: tortilla de patatas

Příprava

Jako první nakrájíme jednu cibuli a tři velké brambory na malé kostičky a osmažíme je na olivovém oleji do měkka. Do misky rozklepneme čtyři vejce, přidáme sůl a poté i směs brambor a cibule. Dobře promícháme. Směs nalejeme do pánve s trochou olivového oleje a na několik minut pánev přiklopíme pokličkou. Tortillu po chvíli otočíme pomocí talíře, který položíme z vrchní strany na pánev a poté pánev s talířem otočíme, čímž tortillu přesuneme na talíř a následně ji ihned vrátíme do pánve, aby se osmažila i z druhé strany. Tento postup několikrát opakujeme, dokud nebude tortilla zlatá z obou stran.

Paella²⁵

Paella je španělský pokrm z rýže, který se podobá českému rizotu či pilafu. Paella je nejpopulárnější ve městě Valencie a jeho okolí, kde je považována za místní symbol. Existuje velké množství variací, často se podává s masem, mořskými plody a zeleninou. Tři nejznámější druhy paelly jsou:

- **Paella Valenciana** (Valencijská paella): obvykle se skládá z masa (kuřecího či králičího), zeleniny, hlemýžďů a koření.

²⁴ Vyslovuje se [tortija].

²⁵ Vyslovuje se [paeja]

- **Paella de Marisco** (Paella s mořskými plody): místo masa a hlemýžďů se přidávají mořské plody.
- **Paella Mixta** (Smíšená paella): jedná se o kombinaci masa, mořských plodů a zeleniny.

Obrázek 4: paella Valenciana

Recept vznikl v chudých oblastech Španělska, kde si sedláci na polích připravovali rýži na ohni přímo na poli a přidávali do ní zeleninu a hlemýžďe.

Příprava paelly je poměrně složitá a receptů je nespočet. Ve většině receptů však kromě kulatozrné rýže nechybí voda, cibule, mrkev, rajčata, česnek, šafrán, sůl, petržel a citron. A samozřejmě ingredience dle typu paelly – mořské plody či maso.

Připravuje se ve speciální pánvi, která se jmenuje paellera²⁶, ideálně na planoucím ohni. Na této pánvi se poté i servíruje na stůl, kde se dřevěnou lžicí dále servíruje na talíře.

²⁶ Vyslovuje se [paejera]

Příloha 2: Přístupy k příbuzenství

Evolucionismus

Studiem příbuzenství jako aspektu sociální struktury se nejprve zabývali právníci a studenti právních věd. Důvodem bylo dědictví, nástupnictví a manželství, tedy otázky, které řeší každá společnost. V devatenáctém století právníci na tyto otázky odpovídali pomocí sociální evoluce skrze popis jednotlivých institucí a stadií jejich vývoje (Fox 1967: 16-17).

První velkou teorií o původu lidského vývoje byl evolucionismus. Evolucionismus řadil lidské společnosti na škálu od nejprimitivnějších k nejcivilizovanějším. Evolucionisté předpokládali, že na počátku dějin lidstva rodina neexistovala. Nejdůležitějším příbuzenským vztahem byl vztah matky a dítěte, proto v takových společnostech převažovaly matrilineární vztahy. (Budilová: Studium příbuzenství a sociální antropologie). Snahou evolucionistů bylo zachytit historický vývoj společností, tedy proměnu moderní západní civilizace z původně primitivní společnosti (Erickson and Murphy 2013: 26).

Prvním představitelem evolucionismu byl anglický právník a antropolog Henry Maine. Ve své knize *Ancient Law* (1861) charakterizuje postup od primitivity k civilizaci a tvrdí, že patriarchální rodina, ve které dominovalo pouto otce a syna jako následníka držícího vlastnictví rodiny, byla základní a všeobecnou částí společnosti. John F. McLennan (1865) naopak věřil, že byl prvý příbuzenský systém založen na principu matriarchátu, který vychází z přirozených biologických vazeb mezi matkou a dítětem, a až postupem času byl nahrazen patriarchátem, který nastal se vznikem rodiny.

Dalším představitelem evolucionismu byl americký právník Lewis Henry Morgan, který je antropology považován za otce antropologického studia příbuzenství.²⁷ Jeho zájem o příbuzenství začal při studiu irokézského kmene Seneca²⁸. V *Ancient Society* (1877) popisuje posun společnosti od *societas* založených na bezprostředních vztazích organizovaných na příbuzenských principech (klasifikační systém) k *civitas* s osobním vlastnictvím, vládou a nepřibuzenskou sociální organizací (deskriptivní systém) (Skupnik 2010: 16). Evoluce příbuzenství dle něj začala odvozováním příbuzenství po ženské linii,

²⁷ Morgan vypracoval a obohatil terminologii příbuzenství.

²⁸ Morgan je označován za prvního antropologa, který prováděl zúčastněné pozorování.

poté přešla v odvozování po mužské linii, až završila vznikem občanské společnosti, kde hlavní roli začíná hrát teritoriální příslušnost namísto příslušnosti k příbuzenské linii.

Evolucionismus dominoval antropologickému studiu příbuzenství téměř padesát let. Evolucionisté byli prvními, kdo se tímto tématem zabýval, vytvořili terminologii, která přetrvává dodnes (například McLenna zavedl pojem exogamie) a upozornili na fakt, že příbuzenství prochází změnami (Budilová: Studium příbuzenství a sociální antropologie).

Strukturální funkcionalismus a teorie descendentních skupin

Na začátku dvacátého století se do popředí antropologického studia příbuzenství dostává strukturální funkcionalismus. Nejvýznamnějším představitelem funkcionalismu v antropologii je Bronislaw Malinowski, průkopník terénního výzkumu a přístupu založeném na tzv. „native point of view“ (Malinowski 1922: 25). Hlavním cílem funkcionalistů bylo zachytit celou sociální organizaci, přičemž se do popředí dostává příbuzenství, které je vnímané jako hlavní organizační princip v mimozápadních společnostech (Holý 1996: 2).

Dalším významným zástupcem strukturálněfunkcionalistické školy je Radcliffe-Brown (African Systems of Kinship and Marriage: 1950). Pohlížel na příbuzenství jako na systém práv a povinností a na významnou součást sociální struktury.

Následující generace britských antropologů přispěla do studia příbuzenství významnou teorií, která studiu příbuzenství dominovala několik desetiletí. Jednalo se o teorii descendentních skupin, resp. teorii unilineární descendance. Tato teorie považuje za základní jednotky příbuzenské organizace jasně vymezené skupiny definované vztahem ke společnému předkovi.²⁹ Členství v takových skupinách, nazývaných rody či klany, se odvozuje od společného předka unilineárně, buď v ženské (matrilinéárně) nebo v mužské linii (patrilinéárně). Unilineární descendentní skupiny byly považovány za základ sociální struktury ve společnostech bez státu. (Budilová).

V padesátých letech dvacátého století proběhlo několik výzkumů na Nové Guineji a Melanésii, kde se teorie descendentních skupin ukázala jako nepoužitelná, politické jednotky byly založeny spíše na teritoriálním a kognatickém principu. Dochází tedy ke kritice

²⁹ E. E. Evans-Pritchard ve své knize *The Nuers* (1940) popisuje patrilinéární descendentní skupiny u společnosti Nuerů v jižním Súdánu a považuje je za základ celé organizace společnosti. Podobně vysvětluje descendentní skupiny i Meyer Fortes ve svém díle *Dynamics of Clanship among the Tallensi* o kmeni Tallensi v severní Ghaně (1945).

způsobu, jakým je teorie unilineárních descendentních skupin aplikována na nejrůznější typy příbuzenských skupin, které jsou značně odlišné (Budilová).

Alianční teorie

Hlavním představitelem alianční teorie, která je jedinou systémovou alternativou teorie unilineární descendance, je francouzský antropolog Claude Lévi-Strauss. Hledá nevědomé struktury lidského myšlení, které nachází v myšlení v binárních opozicích. Jako nejvýznamnější binární opozici udává Lévi-Strauss opozici příroda-kultura, dle které vysvětluje univerzální existenci incestního tabu, které je sice univerzální (existuje ve všech kulturách), ale zároveň partikulární (v každé kultuře se vztahuje na jiné příbuzné) (Budilová). Skrze tuto výměnu vznikají mezi příbuzenskými skupinami systémy aliancí, které jsou základem pro další pravidla jejich vzájemného fungování (Lévi-Strauss 1949). Tak vzniká exogamie a aliance jako výměna žen.

Kulturní obrat

Teorie descendenčních skupin a alianční teorie dominovaly studiu příbuzenství v padesátých letech dvacátého století. V šedesátých letech jsou však obě teorie opouštěny a pozornost antropologů se obrací na konkrétní kulturní definice příbuzenství. Zájem se přesouvá na otázku, jak různé společnosti konceptualizují to, co u nich tvoří příbuzenské vztahy (Budilová).

Za nejvýznamnějšího kritika antropologického studia příbuzenství je považován David Schneider, který svým dílem *A Critique of the Study of Kindship* (1984) odstartoval tzv. kulturní obrat. Jeho kritika dosavadních studií příbuzenství spočívá v tom, že jsou založeny na etnocentrickém vnímání světa v rámci etnocentrismu západní vědy. Schneider (1984) ukazuje, že antropologové špatně interpretovali údaje, protože užívali jednotnou teorii a jednotné definice a opomíjeli, že se nejedná o obecně platné a aplikovatelné nástroje.

Nové studium příbuzenství

Na konci dvacátého století došlo k transformaci studia příbuzenství a témat s ním spojených. Dnes se antropologové zabývají tématy jako jsou představy o rodině, vnímání sexuality či využívání příbuzenských sítí jedinci (Lamphere 2001: 21). Dalšími novými trendy ve studiích příbuzenství jsou například otázky nerovnosti, genderu a etnicity, feministické perspektivy, či nové debaty o vlivu kultury a biologie na lidské jednání (Stone 2001: 26). Jedním z poměrně nových témat je i problematika mezinárodní rodiny a problematika etnicky/kulturně smíšených partnerství, kterou se bude zabývat tato bakalářská práce.